

100. Sayı...100'lerden Biri (Sy: 7)

100. SAYIMIZI TAYFUN BENOL ŞAHSINDA
10 EKİM ANKARA GAR KATLIAMINDA
KATLEDİLEN DOSTLARIMIZA ADIYORUZ

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

Ekim 2026

Yıl: 12

Sayı: 100

MUSTAFA SUPHİ VAKFI MERKEZ YAYIN ORGANI

15 Günlük Gazete Bağış Karşılığı: Maliyeti 100 TL

Yurtdışı: 5 EUR/USD

Savaşsız ve Sömürsüz Bir Dünya İçin 100 Sayı

100. Sayı ve Bir Öneri

Şu anda Politika Gazetesi'nin 100. Sayısını elinizde tutuyorsunuz. Şimdi lütfen tüm diğer düşünceleri kenara bırakın ve üç dakika şu sorunun yanıtını kendinize verin: *"Bu gazete bana kişi olarak nasıl bir katkı yapıyor? Ben bu gazeteyi daha da yaygınlaştırmak için ne yapıyorum? Çevremdeki arkadaşlarım ve ilişkilerimde olduğum insanlar gazeteyi beğeniyor mu? Gazetenin eksik gördüğüm yerlerine ilişkin yazı, haber ve fotoğraflar ile nasıl bir katkı sunuyorum? Politika Gazetesi'ni daha fazla yaygınlaştırmak ve okunmasını sağlamak, kalıcı ilişkiler kurmak için ne yapmalıyım?"*

Bu soruları Yazı Kurulu olarak siz değerli, emektar ve fedakâr okuyucularımıza, dağıtıcılarımıza ve temsilcilerimize soruyoruz. Yanlış anlaşılma olmasın. Bu bilgilere daha iyisini yapabilmek, sizlerin önerilerinizi daha dikkatle değerlendirmek, gazetenin işlevinin daha etkin yerine getirilmesini sağlamak için ihtiyacımız var. Politika Gazetesi sizin çok samimi ve değerli düşünceleri, katkıları ile 100. Sayıdan sonraki yeni yayın dönemine hazırlanıyor.

Ben bir birey olarak ne kadar etkili katkı sağlayabilirim ki diye düşünmeyelim. Her bir bireyimizin tek tek öneri, deney ve katkıları birleştiğinde ortaya çok ciddi yeni bir enerji çıkacak. İşte bu enerjiye bundan sonraki yayın dönemi için daha fazla ihtiyacımız var. Hepimizin ihtiyacı var.

Kendimize bir soru daha soralım; *"Bin bir maddi ve teknik zorlukla yayınlanan Politika Gazetesi'nin kaç sayısından kaç adedini yaşadığım, çalıştığım doğal çevreme ulaştırdım? Kaç abone kazandım? Ulaştırdığım gazetelerin maliyetini karşılamak için Politika Gazetesi'ne ne kadar maddi katkıda bulundum? Bu konuda yeterli özeni gösterdim mi? Göstermediysem bu eksikliği telafi etmek için ne düşünüyorum?"*

Hepimiz aynı ortamlarda yaşıyoruz. Yaşamın ekonomik yanının ne denli zor olduğunu hepimiz her gün ihtiyaçlarımızı karşılamak için attığımız her adımda hissediyoruz. Eğer Politika Gazetesi de bizler için bir ihtiyaç ise, ekme alırken zorunlu olarak karşılamak zorunda kaldığımız bedel gibi, ama zorunluluk olarak değil, gönüllü, istekli ve heyecanlı Politika Gazetesi'ne de bağışımızı yapalım. Gazeteye satış fiyatı biçmedik. Maliyeti karşılığı bir bağış ederi önerdik. 100 TL gazetenin bir nüshasının gerçek maliyeti.

100 Sayı şerefine bu gazeteyi elinde tutan her okuyucumuz arka kapakta en üstte künyede yazılı olan banka hesabına 100 TL bağış yapabilir mi? Bu duyarlılık çok ciddi bir katkı olacaktır. Gönülünden kopan ve olanağı olan kuşkusuz ki daha fazla bağış ile dayanışmasını güçlendirebilir. Bunu her sayı için alışkanlık haline getirip bir ihtiyaç ve bir görev olarak algılayabilir miyiz?

Politika Gazetesi bizlerin "işçi kapikleri / kuruşları" ile daha da güçlenerek, yaygınlaşacak ve okunarak, görevlerini daha iyi yaşama geçirebilecektir. Buna ihtiyaç var. Sadece gazetenin kendisinin değil, bu ülkenin işçi sınıfı mücadelesinin ihtiyacı...■

Politika

Politika Gazetesi Neyi Başardı Daha Neyi Başarmak Zorunda?

□ **Kemal ATAKAN**

Bundan 12 yıl önce Politika Gazetesi'nin yeni dönem yayın hayatında birinci sayısını yayınlarken Başyazı'da şöyle yazmıştık;

“Yeniden merhaba! Sizlere yeniden merhaba diyoruz... Dostlar, yoldaşlar, arkadaşlar, merhaba... Otuz dört yıl sonra merhaba... Bu satırları yazarken ve okurken, ‘...dostların arasındayız, güneşin sofrasındayız...’ bestesinin sözleri dudaklarımızı kıpırdatıyor.

Ancak biz sadece dudak kıpırdatmak ile yetinmek istemiyoruz. Fabrikalarda, tersanelerde, maden ocaklarında, atölyelerde, semtlerde, okullarda, üniversitelerde..., işçi sınıfının, tüm ezilenlerin sesi, soluğu olmak istiyoruz. Kürt halkının, Lazların ve tüm asimile edilmeye çalışılan halkların, ezilen, sömürülen Türk halkının, Türkiyeli sesi ve soluğu olmak istiyoruz. Sokaklarda, meydanlarda ama aynı zamanda yerel halk meclislerinde, ‘benim de söyleyecek sözüm var’ diyenlerin, sesi, soluğu olmak istiyoruz. Türkiye politikasına müdahale etmek istiyoruz. Komünistlerin bu ülkede son sözlerini söylemediklerini hatırlatmak istiyoruz. Türkiye’nin en köklü, en eski ama en genç hareketinin sesi ve soluğu olmak istiyoruz. Mustafa Suphi’lerin, Mustafa Hayrullahoğlu’ların, Ali İhsan Özgür’lerin, Talip Öztürk’lerin, bir hiç uğruna ölmeliklerini ispatlamak istiyoruz. İsmail Bilen’lerin, Yakup Demir’lerin, Nazım Hikmet’lerin, Behice Boran’ların sürgünde ölmelerinin bizler için hiç de doğal olmadığını birilerine hatırlatmak istiyoruz. İbrahim Kaypak-kaya’ların, Mahir Çayan’ların, Deniz Gezmiş’lerin, Mahsum Korkmaz’ların yüreklerine yüreklerimizi katmak istiyoruz. Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi ile Kürt Özgürlük Hareketi’nin stratejik işbirliğinin pratikte geliştirilmesi için üzerimize düşen rolü oynamak istiyoruz. İşçi sınıfının, üretimden gelen gücünün farkındalığını yaratmak istiyorum.

ruz. ‘Türkiye işçi sınıfına selam, selam yaradana’ diyoruz.”

Aradan tam 12 yıl geçti. Aynı sözlerimizin arkasındayız. Ama aynı yerde değiliz. Bu 12 yılda, yayınlanan 100 sayı sürecinde ete kemiğe büründük. Ülkenin her yanında ve yurt dışındaki binlerce dostumuza ulaştık. Eski dost ve yoldaşlarımıza ulaşmak bizleri çok heyecanlandırdı, gazetemizi okuyan, dağıtan, paylaşan yüzlerce yeni dost, yoldaş edindik. Adım adım ilerledik, ilmek ilmek ördük.

12 yılda ve 100 sayıda büyük kayıplarımız oldu. Gazetemizin kurucu sahibi ve ilk sorumlu yazışları müdürü Tayfun Benol yoldaşımızı 10 Ekim Ankara Gar Katliamında yitirdik. Tayfun gazetemiz yayınlanmaya başladıktan 11 ay sonra toprağa düştü. 100 sayımızı Tayfun şahsında Ankara Gar Katliamı’nda toprağa düşen tüm dostlarımıza adadık. Kenan Eker, Ali Lütfü Yügnük, Yaşar Özkan, Vehbi Özer ve Kemal Kıran gibi gazetemizi taşıyan yoldaşlarımızı ve onlarca okuyucumuz, dağıtıcımız eski yoldaşlarımızı yitirdik. Tüm yitirdiğimiz yoldaşlarımızın adlarını gazetemizin künyesine kazıdık. 100 sayının coşkusuyla birlikte yaşayamamak bizim üzüntümüzdür.

Neden Politika Gazetesi?

Politika Gazetesi’ni tekrar yayınlama fikri neden oluştu sorusunu sorabilirsiniz. Şöyle ki; 1989 yılından sonra geleneğimizin yazılı bir yayın organı maalesef olmadı. Ancak geleneğimize gönülden ve kalpten bağlı binlerce emektar yoldaşımız vardı. Bu yoldaşlarımızın dünya, bölge ve ülkedeki gelişmeler ile ilgili beslenecekleri bir yayın yoktu. Yoldaşlarımızın ezici çoğunluğu örgütsüzlüğe itilmişti. Hatırı sayılır bir sayıda yoldaş ise birer komünist olarak bulundukları alanlarda siyasi faaliyet yürütmeye çalışıyorlardı. Her biri çevre tarafından saygıyla dinlenen yoldaşlardı. Ama bir eksiklik vardı. Siyasal değerlendirmeler ve yorumlar

yoktu. Hem nereden beslenecekler, hem de nasıl yorumlayacaklar sorusu ortada kalmıştı. Bizler Tayfun da dahil bir yayın çalışması yapıp bu boşluğu nasıl doldururuz konusunda kafa yoruyorduk. Tam bu konuları düşünürken beklenmedik ve bizi şaşırtan bir olayla karşılaştık. Eski bir yoldaşımızın eşinin toprağa verilmesi için Trakya’da Saray ilçesine gitmiştik. Sene 2013 idi sanırım. Cenaze dönüşü arabaya eski proleter komünist kadrolarımızdan iki yoldaşımız da bindi. Yoldaşların birini Avcılar’da evine bırakacaktık. Avcılar’a girince *“Beni eve kadar bırakmanıza gerek yok, gazeteciden 5 tane Taraf Gazetesi almam lazım. Kutlu yoldaşın yazılarını eski T.Maden-İş’li yoldaşlarıma okutmak için her gün alıyorum. Taraf Gazetesi’ni çıkaranlar da Nabi Yağcı’nın sürekli bir okur kitlesi olduğunu görsün”* dedi. Arabada bir anda bir sessizlik oldu. İyiniyetli, saf, naif eski yoldaşımız bilgi, haber ve yorum alanındaki açlığını bu şekilde gideriyordu. Hiç tepki göstermedik ama bu yaşanmışlık bize en kısa sürede bu boşluğu giderecek bir yayının ivedilikle yayınlanması gerektiğinin yakıcı önemini hatırlattı. Kafamıza çok sert bir yumruk yemiştik.

Tablo çok kötüydü. Kimi Taraf tarafından besleniyor ve liberal yorumların etkisinde kalıyordu. Bir başkaları iyi birer Cumhuriyet okuru olmuşlar, tüm gelişmeleri Kemalist burjuva pence-resinden izliyor ve etkileniyorlardı. Kimi T24 web sitesinden besleniyordu. Kimileri de Özgür Gündem gibi özgür basını izleyerek görüş oluşturmaya çalışıyorlardı. Bazıları SİP’in “Sol Haber”inden sonuçlar çıkarmaya yönelmişlerdi. Kısacası ortada ciddi bir boşluk vardı.

İşte, Politika Gazetesi bu boşluğu doldurmak için yayın hayatına başladı. Mustafa Suphi Vakfı’nın kuruluş sürecini dahi beklemeye tahammül yoktu. Tahribat büyüktü. Aramızda karar verdik ve Vakıf resmen kurulana

kadar gazeteyi birimizin sahipliğinde çıkaralım kararı verdik. O birimiz de Tayfun Benol oldu. Ancak aramızda gazeteci yoktu. Orhan Demirbağ abimiz, yoldaşımız imdadımıza yetişti. Yola koyulduk.

Ne yaptık?

Bu açıdan bakıldığında Politika Gazetesi işlevini yerine getirdi. Binlerce eski yoldaşımız ve dostumuz beslenecek bir yayına kavuştular. Ayrıca, Politika Gazetesi hepimiz için bir kimlik oldu. Dönemin BDP’sinde, sonra HDK ve HDP’de, Emek ve Demokrasi Platformunda, Barış Girişimi’nde yoldaşlarımız artık göğüslerini gere gere “biz Politika Gazetesi çevresiyiz” veya “temsilcisiyiz” deme şansına sahip oldular. Kendilerine geçici olarak kimi sosyalist partilerde yer bulan, hatta yönetici düzeyde olan eski yoldaşlarımız artık bir kimlik sahibi idiler. Politika Gazetesi devrimci, demokrat, sosyalist kamuoyunda bir geleneğin temsilcisi olarak siyaset sahnesine çıkmış oldu.

Yılların getirdiği dağınıklığın yarattığı fıkırsel deformasyon, havada uçuşan farklı yaklaşım ve değerlendirmelerin toparlanması gerekiyordu. Bu konuda pusula Politika Gazetesi oldu. Karadeniz bölgesinden bir yoldaşımız Politika Gazetesi’ni bir “kutup yıldızı” olarak nitelerken haksız değildi.

İlk 100 sayı, arayarak, toparlayarak, tartışarak ama aynı zamanda günlük politik mücadeleler içinde yer alarak geçti. Şimdi bu dönemin ihtiyaçları karşılanmış olarak 101. Sayıdan itibaren yeni yayın dönemine ama aynı zamanda yeni bir aşamaya yöneliyoruz. Bunun adı da yığınsallaşmak, örgütlülüğü geliştirmeye destek olmak ve bu yolla ülkenin politik gündemine daha aktif bir nitelikte müdahil olmak. Bu aşamaya gelmek için yapılması gerekenlerin yapıldığını rahatlıkla tespit edebiliriz.

Politika Gazetesi sadece eski çevremizde bir fikir kaynağı ve çekim

merkezi olmadı. Aynı zamanda Mustafa Suphi ve İ.Bilen yoldaşlar geleceğinden gelen komünistlerin siyasal tartışmalarının, görüş geliştirmelerinin kürsüsü oldu. Bu da çok önemli ve belirleyici idi.

Bundan Sonra...

10 Eylül 2025'te Türkiye Komünistlerinin Platformu ilan edildiğinde düşünsel olarak Politika Gazetesi'nin o dönemde on yılı aşkın emeği kuvveden fiile geçmiş oldu. Bundan sonra Politika Gazetesi TKPlatform çalışmalarının fıkırsel, düşünsel ve politik yanının geliştirilmesine yoğunlaşacak. Oradan sonuçlar çıkarıp örgütlenmek, illerde, ilçelerde, mahalle ve semtlerde Platform'lar kurmak o çalışmalarını yürüten yoldaşların işi. Platformları kurmakla yetinmeyip bulundukları alanlarda mümkün olan en geniş devrimci, demokrat, sosyalist bireylerle Demokratik Halk Meclisleri'ni oluşturmak, bulundukları alanların yerel toplumsal sorunlarından yola çıkarak belki de hiç sol kimliğine sahip olmayan işçileri, emekçileri, emeklileri, genç ve kadınları, alan kırsal ise köylüleri Meclislerde bir araya getirmek Platform aktivistlerinin amacı olacak. Burada din, mezhep ve milliyet ayrımı yapmadan nesnel olarak çıkarları rejimle çelişen tüm sınıf kesimlerini ve daha geniş halk kesimlerini Meclis'lerde biraraya getirecekler.

Tekrarlarsak, Politika Gazetesi yeni yayın döneminde bu aşamaya ve gelişmelere koşut olarak çalışmalarını fıkırsel, düşünsel yani politik olarak geliştirilmesine odaklanacak. Politik gündemi, dünyayı, bölgeyi, ülkeyi değerlendirecek ve bu faaliyeti ile Platform çalışmalarını destekleyecek.

Politika Gazetesi işçi sınıfının ve ezilen, sömürülen tüm emekçilerin gözü, kulağı ve sesi olarak yayını geliştirecek. Bu günlere gelmemizde emeği olan yazarından teknik ekibine, temsilcisinden okuyucusuna kadar tüm dostlarımıza, yoldaşlarımıza teşekkür ediyoruz. Bundan sonrası için de hepimize kolay gelsin.■

Politika Gazetesi: Dün ve Bugün

□ Veysi SARISÖZEN

Politika Gazetesi'nin 100'üncü sayısı, bu yazı yayınlandığı zaman sanıyorum okurların eline ulaşacak.

Politika'nın 70'li yıllarda yayınlandığı dönemde ben TKP'nin ideolojik bürosunda görevli olarak çalışıyordum. Aram yoldaşın hayata gözlerini yummasından sonra da, yanılmıyorsam 1979 Aralık ayının sonunda ya da 1980 yılının Ocak ayında Politik Büro'ya alındım. İlk işim, ülkede ve yurtdışında parti medyası ve partinin legal alandaki yayınlarında çalışan yoldaşlarla parti merkezinde toplantıyı örgütlemek oldu. Bu toplantıya Politika Gazetesi'nde çalışan kimi yoldaşlar da katıldı.

Toplantıya bir rapor sunduğumu hatırlıyorum. Bu rapor arşivde korunmuştu, korunmadı mı bilmiyorum ve raporun hangi sorunları ele aldığını da ne yazık ki hatırlamıyorum. Yoldaşlar ülkeye döndükten az zaman sonra Politika sıkıyönetim tarafından yasaklandı. Bunun üzerine medyada çalışan yoldaşlarımızın bazıları yurtdışına çıktı. Aralarında Politika Gazetesi yönetici ve yazarlarından Aydın Engin, Oya Baydar, Aydın Şenesen, Ertan ve Berin Uyar, ekonomist Özlem Özgür gibi isimler de vardı. Bu yoldaşlarla, Politika baş redaktörü Aydın Engin'in baş redaktörlüğünde Türkiye Postası'nı önce Batı Berlin sonra Federal Almanya merkezli yayınlamaya başladık. Bir bakıma Politika yurtdışında yeniden yayına başlamış oldu.

Ben ne gerçek ismimle ne de parti ismimle Politika Gazetesi'nde hiçbir yazı yazmadım. Politik Büro adına Politika Gazetesi'ni yönlendirmeye de kalkmadım. Gazetemiz ülkedeki yoldaşların inisiyatifleriyle yayınlandı.

Bunu şunun için söylüyorum: Politika Gazetesi'nin zorlu koşullarda yayınlanmasında bütün onur gazetesinin ülkedeki çalışanlarına aittir. Varsa hataları ise herkesten önce bana aittir. Başta sevgili Aydın Engin sevgili Ertan Uyar

ve Aydın Şenesen olmak üzere pek çok Politika çalışanı artık aramızda değil. Hayatlarını kaybeden bütün yoldaşlarımızı saygıyla anıyorum. Hala yaşayanlara uzun ömürler diliyorum.

Bilen yoldaşın o yıllarda en sık kullandığı cümle *"TKP yaşıyor, savaşıyor"* cümlesiydi. Ben Politika Gazetesi'nin yeniden yayınlanmaya başlamasından bu yana 12 yıl geçmiş olmasına ve gazetesinin 100'üncü sayısına ulaşmasına bakarak, TKP ruhunun, geleneğinin ve tarihinin yaşamakta ve savaşmakta olduğunun kanıtı sayıyorum. İçimden "keşke Oya Baydar da bir yazısıyla Politika'daki anılarını 100'üncü sayıda yazsaydı" diyorum.

Politika Gazetesi'nin 100'ncü sayısı TKP'nin likidasyondan çıkışında legal çalışan komünistlerin müstesna rolünü gözler önüne seriyor. Neredeyse umut ışıklarının karardığı bu uzun yıllarda, internet yayıncılığının kolaylığına bakmadan mürekkep kokulu bir gazete yayınlamak, dağıtmak ve gazete sayfalarında komünist dünya görüşünü ve TKP'yi yaşatmak partinin likidasyon sürecinden çıkmasına legal alanda varolmaya devam eden TKP veteranlarının azmiyle ulaşıldı.

Gazetesinin "mürekkep kokusundan" söz ederken Politika Gazetesi'ni ilk yayınlayan ve sonra Kemal Türkler'in başında bulunduğu DİSK'e satan İsmail Cem ve Ercan Arıklı'yı hatırladım. 60'lı yılların ilk yarısında bu ikilinin yayınladığı ABC isimli haftalık dergide müsahhih olarak çalışmıştım. Dergi matbaadan geldiğinde dergiye kokladığımı hatırlıyorum. Derginin mürettepnesindeki bir masada karşımda yaşlı bir diğer müsahhih oturuyordu. Ben dizilen sayfaları okuyordum o da elinde kalemle yanırları tashih ediyordu. İkimiz de kurşun eriten o zamanki dizgi makinası Linotip'in yaydığı zehirli kurşun kokularını soluyorduk. Karşımda oturan müsahhih 1951 tevkiyatından geçmiş TKP üyesi, büyük şair Enver Gökçe idi. Ben her halde yirmili yaşlarımın başındaydım, O ise her halde 50'li yaşlarının

sonundaydı. İkimiz de aynı haftalık ücretle çalışıyorduk. Bu adil olmayan bir durumdu. Birkaç ay sonra dergiden ayrılmaya karar verdim ve İsmail Cem'e "tashihi tek başına Enver Gökçe yoldaşın yapabileceğini, bana ödenen ücreti, iki kişilik işi yapan yoldaşa vermelerini" istedim. Kabul etti. Bu teklifi yaptığım günü bugün gibi hatırlıyorum: İsmail Cem'in babası yakın zamanda ölmüştü. Odasına girdiğim zaman, beyaz tenli İsmail Cem'in güneşten kahverengiye dönmüş çehresini görünce şaşırılmıştım. Uludağ'da tatil yapmış ve kardan yansıyan güneş ışınlarıyla kararmıştı. Babasından büyük bir miras kaldığını sanıyorum.

Daha sonra Enver Gökçe yoldaşı ziyaret ettiğimde İsmail Cem'in sözünde durmadığını öğrendim. Bildiğiniz gibi bu büyük şair ve komünist yoksulluk içinde bir bakımevinde dünyaya gözlerini kapadı.

Bu hoş olmayan anıma rağmen İsmail Cem'in Politika Gazetesi'ni bir sarı sendikaya devretmek yerine DİSK'e devretmesini hayırla anıyorum.

Politika Gazetesi'nin tarihinde onu yayınlayanların, dağıtanların, abone olanların parmak izlerinin yanında Kemal Türkler'in, Antakyalı TKP üyesi Kemal Sülker'in, efsanevi sendikacı Rıza Kuas'ın, komünist İbrahim Güzelce'nin ve elimize Lepzig'e bir hayli gecikerek gelen sayısını okurken her önemli cümlesinin altını kırmızı-yeşil-mavi kalemle çizen ve kenar notları yazan Bilen Yoldaşın, Aram Yoldaşın, Şekibe ve Ziya Yamaç yoldaşların, yakın zamanda kaybettiğimiz Bulgaristanlı Süleyman yoldaşların da parmak izleri var.

Politika'nın 100'üncü sayısını yayınlayan ve yaşıtan Mustafa Suphi Vakfı üyeleri de gazetesinin her sayfasını dokunduklarında işte bu tarihin parmak izlerine dokunmuş oluyor ve tarihe isimlerini yazdırıyorlar.

Politika Gazetesi bir tarihtir. Türkiye komünistlerinin tarihi.■

100. Sayı... Bir Gazetenin Hafızası, Bir Mücadelenin Sesi

□ Nevzat KEÇECİ

Bir gazetenin yüzüncü sayıya ulaşması, yalnızca takvim üzerinde tamamlanan bir sayının ifadesi değildir. Hele söz konusu olan, yayın hayatını belirli bir politik anlayış, tarih bilinci ve toplumsal sorumluluk duygusuyla sürdüren bir gazete ise, yüzüncü sayı aynı zamanda geride bırakılan yolun muhasebesi ve geleceğe ilişkin düşüncelerin yeniden gözden geçirilmesi anlamına gelir.

Politika Gazetesi'nin yüzüncü sayısı da böyle bir anlam taşıyor.

Bir gazetenin yaşamını sürdürebilmesi; yalnızca yazı yazmak, haber yayımlamak ve bir sonraki sayıyı çıkarmaktan ibaret değildir. Bir gazete, zaman içinde kendi okurunu, kendi dilini, kendi hafızasını ve kendi politik kimliğini oluşturur. Yaşanan dönemin tanıklığını yaparken, yalnızca bugünü anlatmaz; aynı zamanda yarının insanlarına bugünün izlerini bırakır.

Politika'nın yüzüncü sayıya ulaşması bu açıdan değerlendirildiğinde, bir yayın organının sürekliliğinden daha fazlasını ifade etmektedir.

Gazete, kendi kuruluşundan itibaren kendisini işçi sınıfının, emekçilerin ve ezilen halkların mücadeleleriyle ilişkili bir yayın organı olarak tanımladı. "Savaşsız ve Sömürsüz Bir Dünya" şiarını yayın politikasının merkezine yerleştirdi. Kendi yayın anlayışını, kapitalist-emperyalist sistemin yarattığı eşitsizliklere, savaşlara ve sömürü ilişkilerine karşı sosyalist bir perspektifle ilişkilendirdi.

Bu nedenle Politika'nın sayfalarında yalnızca gündelik siyasetin haberlerini görmek mümkün değildir. Türkiye'nin ve dünyanın politik gelişmeleri; sınıf mücadelesi, emek, demokrasi, barış, özgürlük,

enternasyonalizm ve sosyalizm ekseninde ele alınmaktadır. Gazetenin kendi ifadesiyle amacı, yalnızca belirli bir çevreye seslenmek değil; farklı sosyalist ve devrimci yaklaşımların tartışılabilmesi, ortaklaşmaların ve ayrışmaların ortaya konulabilmesi bir politik tartışma alanı yaratmaktır.

Bu anlayış, Politika'nın gazetecilik yaklaşımının temel özelliklerinden biridir.

Çünkü politika, yalnızca parlamento-larda, seçim dönemlerinde ya da hükümetlerin açıklamalarında oluşmaz. Fabrikada çalışan işçinin yaşamında, işsizliğin yarattığı güvencesizlikte, emeklilerin ötelenmesinde, gençlerin geleceğe ilişkin kaygılarında, kadınların eşitlik mücadelesinde, halkların barış ve demokrasi taleplerinde, sendikal örgütlenmelerde ve dünyanın farklı bölgelerinde süren savaşların insanların hayatında da somutlaşır.

Dolayısıyla politik gazetecilik, yaşanan olayları yalnızca sıralamakla yetinmeyen; onların nedenlerini, birbirle-

K. Tayfun Benol'un 10 Ekim 2015 Ankara Katliamı'nda yaşamını yitirmesi, gazetenin tarihinin unutulmaz bir parçasıdır. Gazetenin 50. sayısında da Tayfun Benol'un anısı özellikle vurgulanmış; Politika'nın bugünlere ulaşmasının, katkı sunan çok sayıda insanın ortak emeğiyle mümkün olduğu ifade edilmiştir.

Bu nedenle yüzüncü sayı aynı zamanda emeğin ve dayanışmanın sayısıdır.

riyle ilişkilerini ve toplumsal sonuçlarını tartışmaya çalışan bir gazetecilik anlayışıdır.

Politika'nın yıllar boyunca üstlenmeye çalıştığı rol de bu çerçevede anlaşılabilir.

Gazetenin kendisine biçtiği görevlerden biri, farklı kesimler arasında geçmişten gelen ayrışmaların ötesinde yeni koşullar temelinde ortak bir tartışma ve mücadele zemininin oluşmasına katkı sunmaktır. Bu yaklaşım, gazetenin kendisini yalnızca bir haber ve yorum organı olarak değil, aynı zamanda politik düşüncenin tartışıldığı ve şekillendiği bir alan olarak gördüğünü ortaya koymaktadır.

Yüzüncü sayı, işte bu misyonun yenisinden düşünülmesi için önemli bir vesiledir.

Çünkü dünya değişmektedir.

Sermayenin uluslararası hareketliliği, teknolojik dönüşüm, savaşlar, ekonomik krizler, göçler, çevre sorunları ve siyasal kutuplaşmalar, emekçilerin, emeklilerin yaşamını doğrudan etkilemektedir. Bir yandan iletişim teknolojileri sayesinde bilgiye ulaşmak hiç olmadığı kadar kolaylaşırken, diğer yandan bilgi kirliliği, manipülasyon ve yüzeyselleşme de büyümektedir.

Bugün bir gazetenin görevi yalnızca "haber vermek" değildir. Aynı zamanda okurun düşünmesine, karşılaştırmasına ve yaşanan gelişmeleri daha geniş bir tarihsel çerçeve içinde değerlendirmesine yardımcı olmalıdır.

Bu noktada yazılı basının hâlâ önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Çünkü gazete, günlüklik tüketilen bir internet paylaşımından farklı olarak hafıza oluşturur. Bugünün tartışmaları yarının tarihsel belgelerine dönüşür. Dün yayımlanmış bir yazı, yıllar sonra dönemin düşünce dünyasını, tartışmalarını ve

politik atmosferini anlamamıza yardımcı olabilir.

Politika'nın arşivine bakıldığında da bu sürekliliğin izlerini görmek mümkündür. Gazetenin yayımlanmış sayıları arasında yıllar boyunca Türkiye'nin yanı sıra savaş, barış, emek, demokrasi, Kürt sorunu, sosyalizm, enternasyonalizm ve dünya siyasetine ilişkin çok sayıda değerlendirme yer almaktadır.

Bu hafıza içerisinde insan unsurunun da özel bir yeri vardır.

Politika'nın kurucusu ve ilk sorumlu müdürü K. Tayfun Benol'un 10 Ekim 2015 Ankara Katliamı'nda yaşamını yitirmesi, gazetenin tarihinin unutulmaz bir parçasıdır. Gazetenin 50. sayısında da Tayfun Benol'un anısı özellikle vurgulanmış; Politika'nın bugünlere ulaşmasının, katkı sunan çok sayıda insanın ortak emeğiyle mümkün olduğu ifade edilmiştir.

Bu nedenle yüzüncü sayı aynı zamanda emeğin ve dayanışmanın sayısıdır.

Bir gazete, tek başına bir yayın kurlundan ibaret değildir. Yazılarıyla katkı sunanlar, haber ulaştırıcılar, dağıtımına emek verenler, abone olanlar, eleştirenler, tartışanlar ve her yeni sayıyı okurla buluşturan herkes bu tarihin parçasıdır.

Politika'nın yüzüncü sayısı, bu ortak emeğin görünür kılınması bakımından da önem taşımaktadır.

Elbette yüzüncü sayı bir son değildir.

Tam tersine, birikimin yeniden değerlendirilmesi ve geleceğin sorularına hazırlanılması gereken yeni bir başlangıç noktasıdır. Geçmişin deneyimleri geleceğe ışık tutabilir; ancak geçmişin bütün cevapları bugünün sorularını kendiliğinden çözmez. Yeni kuşakların dünyayı algılama biçimleri, çalışma yaşamının dönüşümü, iletişim araçlarının değişmesi ve uluslararası dengelerin yeniden şekil-

lenmesi, politik yayıncılığın da kendisini sürekli yenilemesini gerektirmektedir.

Bir gazetenin gerçek sürekliliği, yalnızca aynı adı ve aynı yayın periyodunu korumasıyla sağlanamaz. Asıl süreklilik, temel ilkelerle güncel gerçeklik arasındaki bağı kurabilme yeteneğinde ortaya çıkar.

Politika'nın yüzüncü sayısı bu bakımdan geçmişe bakmakla geleceğe bakmak arasındaki köprüdür.

Yüz sayı boyunca farklı dönemlerden geçildi. Siyasal koşullar değişti, dünyadaki güç dengeleri değişti, Türkiye'de önemli toplumsal ve siyasal dönüşümler yaşandı. Fakat bütün bu değişimlerin içinde gazetenin kendisini tanımladığı temel eksen; savaşı ve sömürsüz bir dünya arayışı, emekçilerin ve ezilenlerin sorunlarına duyarlılık, demokrasi ve özgürlük taleplerinin savunulması ve sosyalist düşüncenin tartışılması oldu.

Yüzüncü sayı bu nedenle yalnızca "100" rakamının kutlanacağı bir sayı değildir.

Bu sayı, "Nereden geldik?", "Neleri öğrendik?" ve "Önümüzde hangi sorular var?" sorularının birlikte sorulacağı bir duraktır.

Bir gazetenin yüzüncü sayıya ulaşması, onun okurlarıyla kurduğu bağın da bir göstergesidir. Çünkü gazete ancak okunduğu, tartışıldığı ve toplumsal yaşamın içinde karşılık bulduğu sürece gerçek anlamda yaşayabilir.

Politika'nın yüzüncü sayısı, işte bu uzun yolculuğun bir durağıdır.

Geçmişin deneyimini bugünün gerçekliğiyle buluşturmak, bugünü anlamaya çalışırken geleceğin sorunlarını da görebilmek ve gazeteciliği toplumsal sorumlulukla birlikte düşünmek...

Bir gazetenin yüz sayıya ulaşmasını anlamlı kılan da budur.

Yüzüncü sayıdan sonra gelecek her sayı, bu birikimin üzerine eklenecek yeni bir sayfa olacaktır.

Ve her yeni sayfa, yalnızca gazetenin değil, onu var eden insanların, okurların ve toplumsal hafızanın da bir parçası olacaktır.

Politika'nın yüzüncü sayısı, geçmişe dönüp bakarken geleceğe doğru çevrilmiş bir sayfadır.

Nice sayılara... ■

10 Eylül 1920'den Bugüne

Anmakla Yetinmiyoruz; Anlıyor, Yenileniyor, Mücadeleyi Büyütüyoruz

10 Eylül 1920'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin 106. yılındayız. Türkiye Komünistlerinin Platformu olarak 10 Eylül'e yalnızca bir kuruluş yıldönümü ya da anma günü olarak bakmıyoruz. Mustafa Suphi ve yoldaşlarını, mücadele uğruna yaşamını yitiren komünistleri saygıyla anıyoruz. Ama onları gerçekten yaşatmak, adlarını tekrarlamaktan değil; neye karşı çıktıklarını, nasıl bir dünya istediklerini anlamaktan ve o iradeyi bugünün koşullarında yeniden kurmaktan geçer. 106 yıllık tarih, yalnız nereden geldiğimizi değil, bugün nerede durmamız ve ne yapmamız gerektiğini de söyler.

Aradan geçen 106 yılda dünya değişti. Kapitalizm, işçi sınıfı, üretim ve çalışma biçimleri gelişti. Sovyetler Birliği kuruldu, büyük kazanımlar yarattı ve dağıldı. Sosyalist deneyimler eşitlik, kamusal, eğitim, sağlık ve faşizme karşı mücadelede büyük bir miras; bürokratikleşme ve toplumun karar süreçlerinden uzaklaşması gibi ağır dersler bıraktı. Biz bu tarihe ne sırtımızı dönüyor ne de onu dokunulmazlaştırıyoruz.

Bugün kapitalizm yalnız emeği sömürüyor; suyu, toprağı, ormanı, konutu, sağlığı, eğitimi, bilgiyi ve zamanı da metaya çeviriyor. Teknoloji insanı ağır emekten kurtarabilecekken sermayenin elinde işsizliğin, güvencesizliğin ve denetimin aracına dönüşüyor. Emperyalist rekabet, savaşlar ve nükleer tehdit büyüyor. Ekolojik yıkım hayatın gerçeği. Bu nedenle sosyalizm ve komünizm geçmişin değil, bugünün ve geleceğin sorusudur.

Biz sosyalizmi yalnız mülkiyetin devlete geçirilmesi olarak görmüyoruz. Üretenlerin üretim, yatırım, bölüşüm ve toplumsal zenginlik üzerinde gerçek söz ve karar sahibi olmadığı bir düzen bizim aradığımız kurtuluş değildir. Sosyalist dönüşüm; sermayenin ekonomik ve siyasal egemenliğinin aşılması, mülkiyetin ve iktidarın toplumsallaştırılmasıdır. Demokrasi yalnız sandık değildir; halkın kendi yaşamı üzerinde söz ve karar sahibi olmasıdır.

Bu yüzden demokrasi ile sosyalizmi karşı karşıya koymuyoruz. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, laiklik, eşit yurttaşlık, sendikal haklar, kadınların özgürlüğü, gençlerin gelecek hakkı, Kürt sorununun demokratik ve barışçı çözümü ve ekolojik yaşam mücadelesi yarına bırakılamaz. Her kazanım, toplumun örgütlü gücünü büyüttüğü ölçüde daha ileri bir dönüşümün zeminidir.

Türkiye'nin barışa ihtiyacı var. Kürt sorunu inkârla, bas-

kıyla ve savaşla çözülemez. Türk, Kürt ve bütün halklardan işçilerin ortak mücadelesi; milliyetçiliğe, şovenizme ve sermaye egemenliğine karşı güçlü yanıtıdır. Türkiye'nin geleceği emperyalist askerî bloklarda değil; halkların eşitliğinde, barışta ve enternasyonal dayanışmadadır.

Komünist hareket de yenilenmelidir. Birbirini tüketen ayrılmalar, geçmişin kalıplarına kapanmak ve her farklılığı düşmanlık saymak bizi ileri taşımaz. Farklılıklarımızı saklamadan konuşmayı, eleştirmeyi, birbirimizden öğrenmeyi ve ortak mücadeleyi büyütmeyi bilmeliyiz. Komünist siyaset, tarihin dışından yorum yapan bir gözlemcilik değil; mücadelelerin içinde sorumluluk alan, müdahale eden ve örgütleyen bir iradedir.

Biz buna süreklilik içinde yenilenme diyoruz. Süreklilik; işçi sınıfının kurtuluşundan, sömürsüz ve sınıfsız toplumdaki, sosyalizm ve komünizm hedefinden vazgeçmemektir. Yenilenme; değişen dünyayı görmek, kendi tarihimizle yüzleşmek, yanlışlardan öğrenmek ve komünist mücadeleyi bugünün hayatına taşımaktır.

106. yılda görevimiz yalnız anmak değildir. Anlamak, idrak etmek, örgütlenmek, ortak irade kurmak ve mücadeleyi yükseltmektir. Bugünkü görev, komünist hareketi işyerlerinde, mahallelerde, sendikalarda, üniversitelerde ve toplumsal mücadelelerin içinde yeniden gerçek bir siyasal güce dönüştürmektir.

Türkiye Komünistlerinin Platformu olarak farklı kuşaklardan ve deneyimlerden gelen bütün komünistleri; işçi sınıfının bağımsız siyasal gücünü büyütme, ortak mücadele zeminleri kurmak ve sosyalizm ile komünizmi güçlü bir toplumsal seçenek hâline getirmek için birlikte düşünmeye, üretmeye ve mücadele etmeye çağırıyoruz.

Türkiye Komünist Partisi'nin 106. yaşını selamlıyoruz.

- Yaşasın işçi sınıfının ve halkların birleşik mücadelesi!
- Yaşasın sosyalizm ve komünizm!
- Yaşasın uluslararası dayanışma!
- Yaşasın dünümüz, bugünümüz, yarınımız Türkiye Komünist Partisi! ■

Türkiye Komünistlerinin Platformu
10 Eylül 2026

Bir İşçi Gazetesi Üzerine Düşünceler: Politika

□ Halit ERDEM

Okur ve yazarı olarak gurur duyduğum Politika Gazetesi yüzüncü sayısına ulaştı. Bu başarı tek başına komünizmin düşünce birikimi ve eyleminin yeniden üretiminde, işçi sınıfı ve ezilen halkların mücadelesinin ileriye taşınmasında özverili bir çabanın sonucudur. Bu çabanın başarısı ve ortaya çıkardığı değerlerin sonuçlarını tarih gösterecektir. Kuşkusuz öncesindeki yayın çabalarını unutmadan, Politika; Iskra ile başlayan ve bugünde devam eden yüzlerce binlerce işçi yayınının bir parçasıdır.

Bugün biz, birbirine bazen yaklaşan bazen uzaklaşan iki patikayı izleyerek Politika'nın ortaya çıkardığı değerler ve sorunlar üzerine anlık bir değerlendirme yapabiliriz: **Birincisi**, mücadelenin devamlılığı ki, bu meselenin olumlu yanındır ve **İkincisi**, toplumun duyarsızlığının aşılamamış, işçi sınıfı hareketinin kitleselliğinin sağlanamamış olmasıdır. Bir işçi gazetesinin ısrarlı ve kararlı olarak yayınının sürdürmesinin arkasındaki itici gücün önemini ve değerini ortaya koyabilirsek, mücadelenin daha da ileriye götürülmesinin moral gücünü diri tutabilir, önümüzdeki sürecin sorunlarını daha berrak görebilir, buna uygun bir gazete politikası tespit edebilir ve yolumuza ışık tutacak bir aydınlanmayı sağlayabiliriz.

Sorunlar Kuruluşla Başladı

Türkiye'nin sınıf mücadeleleri tarihine bakıldığında ele alacağımız konuyla bağlı olarak iki büyük kırılmanın yaşandığına hemfikir olabiliriz: **Birincisi**, Türkiye Komünist Partisi'nin başkanı ve yönetici kadrolarının 1921 Ocak ayında öldürülmeleri ile yaşanmıştır. Daha kuruluş aşamasında

Parti yöneticilerinin katledilmeleri ve hazırlanan programın yok sayılması, Türkiye toprağında mücadelesini devam ettirmek üzere yola çıkan komünist önderlerin Anadolu'ya gelişlerinin durdurulması ve komünist hareketin gelişmesine ağır bir darbe olmuştur. Buna rağmen Komünist ve sol hareketin gelişmesi durdurulamamıştır. Komünist ve sol fikirler ve eylemler farklı kuvvetler, kişiler, çevreler tarafından sürdürülmüştür. Böylece Türkiye Cumhuriyeti tarihi sadece egemen güçlerin yüz yıldan beri anlata geldikleri tarih anlatısından ibaret değildir: Aynı zamanda işçi sınıfının, emekçilerin, baskı altındaki halkların; Kürtlerin, Alevilerin, dindar yığınların, kadınların, gençlik hareketlerinin baskılara direnme ve mücadelelerinin tarihidir.

İkinci kırılma 12 Eylül 1980 faşist askeri darbesidir: Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, sosyal, kültürel değerlerinin ve kurumlarının köklü olarak değiştirildiği, ortadan kaldırıldığı, dünyadaki gelişmelere de paralel olarak uygulanan, zaman zaman kesintiye

İşçi sınıfının siyasal mücadelesi belirsiz bir gelecekte değil buradan ve bugünden başlar; politik kadrolarla birlikte yığınların eğitimi ve hazırlanması; politik doğrultu yalnızca devletin ele geçirilmesi değil bir inşa programıdır: Siyasal mücadele, toplumsal güç dengelerinin yeniden kurulduğu bir mücadele alanıdır. Bu anlamda sendikalar mücadelesi (ekonomik-demokratik mücadele) ile siyasal mücadele bir arada yürütülmelidir.

uğratılsa da halen durdurulamamış olan bir dönemdir. Sol basında ve gazetelerde defalarca işlenen ve analiz edilen neo-liberal sermaye rejiminin özellikleri; sendikal örgütlülüğün zayıflatılması, sosyal devletin daraltılması, çalışma ilişkilerinin bireyselleştirilmesi ve piyasa bağımlılığının artırılması olarak özetlenebilir. Ayrıca bu politikaların sonuçlarını işçiler, emekçiler, halklar ve inançlar her gün yaşıyor. Bu nedenle konumuza bağlı olarak işçi sınıfını ve emekçileri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek, toplumsal meselelere duyarlılığını arttırmak için gazetenin rolü üzerine konuşmalıyız.

Kazanımların Güvencesi

Öncelikle tarihimizde dönemsel olarak başarılı olmuş politikalar, çalışma biçimleri ve yöntemleri üzerinde durmalıyız: 70'li yılların ortalarından itibaren işçi sınıfının sendikal mücadelelerinin yükselmesi, bunun fabrika duvarlarını aşarak meydanlara taşması toplumsal hareketliliği ve duyarlılığı da geliştirmiştir. Bu yükselişin arkasında on yıllarca süren, ilmek ilmek örülmüş, ev ev dolaşan ve yüz yüze anlatım ve tartışmalarla ortaya çıkmış bir birikim vardı. Bunun sonucu olarak elde edilen ve üzerine yenileri eklenen kazanımlar vardı. Bu atmosfer işçi sınıfının özgüveni ve sınıf örgütlerinin cesur ataklarıyla yükselme potansiyelini ortaya çıkarıyordu. Ancak bu kazanımlar sermayenin topyekün saldırıları karşısında korunamadı.

Yeni Bir Siyaset; Kuruculuk

Geleneksel sendikalar mücadelesi olarak anılan sınıf siyaseti ücret ve iş güvenliği talepleri ile sınırlandırılmaz. Bu mücadele işyeri örgütlenmesi ile kamusal hak mücadelelerini birlikte ele alan bir bakışla genişletilmelidir.

Barınma, sağlık, eğitim, ulaşım, enerji, dijital haklar, ekolojik mücadelelerle birleştirilmelidir. Bu başta işçi sınıfı olmak üzere emek siyasetinin; yeniden kuruluş siyasetinin inşasıdır.

İşçi sınıfının siyasal mücadelesi belirsiz bir gelecekte değil buradan ve bugünden başlar; politik kadrolarla birlikte yığınların eğitimi ve hazırlanması; politik doğrultu yalnızca devletin ele geçirilmesi değil bir inşa programıdır: Siyasal mücadele, toplumsal güç dengelerinin yeniden kurulduğu bir mücadele alanıdır. Bu anlamda sendikalar mücadelesi (ekonomik-demokratik mücadele) ile siyasal mücadele bir arada yürütülmelidir. Mücadele araçları yenilenmek zorundadır: Mücadeleci sendikacılık bu anlamda genişletilmiş bir kavram olarak ele alınmalıdır. Eski kavramlar yeterli olmayabilir. Temsil esaslı yerine doğrudan katılma; siyasal, kurumsal ve bürokratik bağımlılık yerine özerk yapıların kurulması ve yerel, bölgesel boyutta kurulacak yapıların ortak hareketini koordine edecek birimler, yapılara ihtiyaç ortaya çıkabilir.

İşçi sınıfının ekonomik sendikalar hak mücadeleleri ile siyasal mücadelelerin bir arada yürütülmesinin tanımı, amaçları, bu amaçlara uygun yeni araçların bulunması ve hayata uygulanması meseleleri üzerine düşünmeliyiz. Mücadele ile alınan ekonomik, demokratik hakların uygulanması, geri alınamaması mekanizmaları üzerinde düşünmeli ve örgütlü yığınların kendilerinde mündemiç muazzam potansiyelin farkına varmalarını sağlamanın yollarını bulmalıyız.

İnşa Sürecinin Sürekliliği ve Süresi

Tanıdığımız çevreye ya da sorunlarının bilincinde olan ve bunun için mücadele eden çevrelere bu sorunları

tekrar anlatmaya çalışmak, tepkisel ya da takvim sayfalarına bağlı eylem planları yapmak bilineni tekrarlamak olup olmadığı sürekli sorgulanmalıdır.

Bir yapının, bir mücadelenin örülmesi, inşa edilmesi ve bunun hangi zaman diliminde ortaya çıktığı üzerine düşünme alışkanlığımız var mı? Veya örneğin bir grevin, direnişin ziyaret edilmesi ve dönüp tekrar güvenli sığınaklarımıza çekilmemiz nasıl bir sonuç yaratıyor? Ya da bir kampanyaya başlayıp daha önemli bir sorun ortaya çıktığında onu bir kenara bırakarak yenisine başlama gibi deneyimlerimiz oldu mu? Bu cümlelerden çıkarmak istediğim sonuç şudur: Bir mücadele sürecini veya kalıcı bir toplumsal, sınıfsal yapının inşa sürecini uzun süre bağlamında ele almak zorundayız.

Politika, toplumsal ve siyasal mücadeleye katkıda bulunan, mücadele araçlarını ve onun inşasına katkıda bulunması beklenen bir işçi gazetesidir. Bu nedenle de Politika, sorunları cesurca tartışmayı önüne koyan, yazarlarıyla okuyucusunu buluşturan ve farklı düşünce ve önerileri tartışan bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Örgütlenme biçimlerini, araçlarını tekrardan kurtularak her an gözden geçirmeliyiz. Eylemlerimiz, çabalarımız bizi büyütüyor mu? İşe başlarken toplumun sorunlarının önceliğini mi, kendi örgütsel ihtiyaçlarımızı mı aklımızda tutuyoruz?

Politika yeni yayın döneminde ortaya koyacağı cesur tutumu, politikası ve direnci ile ve Türkiye Komünistlerinin Platformu ile yeni dönemin ışığı olacaktır.■

100. Sayı... 100'lerden Biri

□ Ayla BORAN

Sistemin o karanlık perdesini bir yerlerinden delemek olan kurucu faaliyet, komünistlerin işidir. Komünistler ise ideolojik, politik ve örgütsel hattını yansıtırken, ajitasyon ve propagandasını yaparken en güçlü araçlarından biri yayındır.

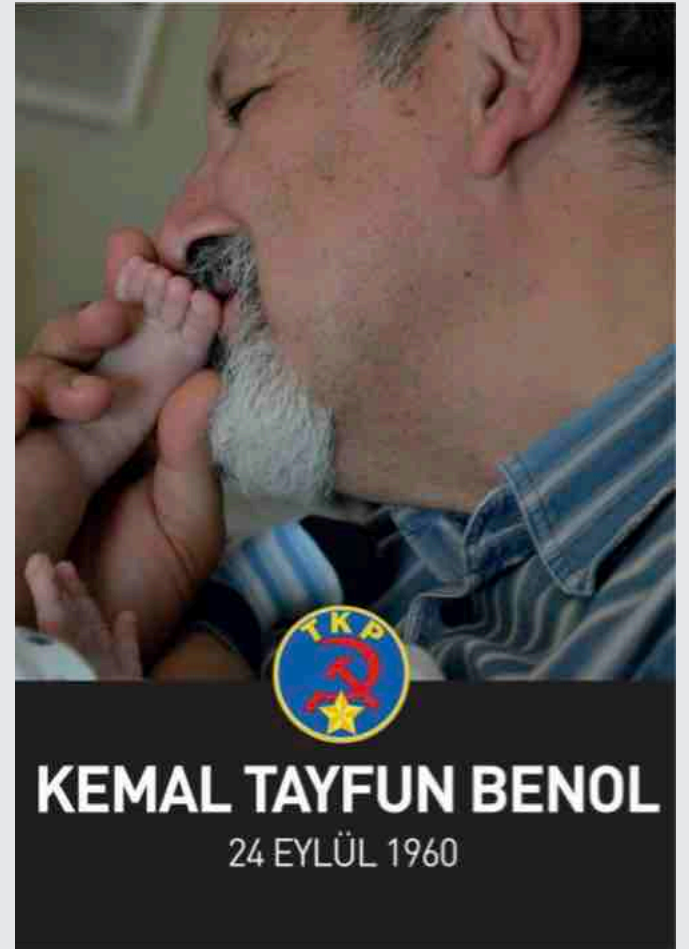
Politika Gazetesi'nin yayın hayatına merhaba demesi heyecanlı bir faaliyetti ve zor olanı başarmanın başlangıcıydı. Bu başlangıcın heyecanını yaşamak ve emek verecek olanlara omuz vermek keyifli bir süreçti.

Aynı ideolojik hedefin politik ve örgütsel olarak farklı kulvarlarında olmak başka bir şey, nihai hedefi aynı olan bir yayının doğumuna eşlik etmek ise farklı. Uzun bir yolun ilk nüvesiydi ilk sayı. Her ilk gibi umudu ve direnci gerektiriyordu. Bir mekan, bir emek ortaklaşması, güven, dostluk, samimiyet ve yoldaşlıkla yürünecek bir yoldu Politika.

... ve bunu başardık. Birden yüze gelinceye kadar ne çok yol yürünmüştür kim bilir? Israr ve istikrar olmadan 100. Sayı'ya ulaşamazdım eminim. Bu yayın bugün Mustafa Suphi Vakfı'nı doğurmuş, onun yayın organı olarak faaliyetini sürdürmektedir. İlk sayı bu hedefin önemli bir öncülüydü sanırım.

Bugün Mustafa Suphi Vakfı Başkanı Kemal Atakan, yüreğini ve kalemini mizanpajıyla birleştiren Orhan Demirbağ, ilk Yazı İşleri Müdürü Kemal Tayfun Benol'un ve ilk yazarlarının adını geçirmeden Politika'nın yayın hayatına başlamasının itici gücünü aktaramayız sanırım. Binlere ulaşması için nasıl insan üstü bir çaba harcadığının en yakın tanığıyım ve umuyorum ki o karanlık perdeyi delik deşik etmeye devam eder. Politika Gazetesi'nin 100. Sayı'sını ve inadını kutluyorum.

Politika'dan bahsedince asla bahsetmeden geçemeyeceğim isim Kemal Tayfun Benol'dur. O, Yazı İşleri Müdürü olarak gazetenin çıkış omurgasıydı. Politika'ya dokunan herkesin de eminim içten içe kanayan yarasıdır. Çünkü Tayfun'u; 10 Ekim Gar Katliamı'nda kaybettik. O katliamdaki yüzlerden biriydi Tayfun. Aynı gün aynı yerde olup, saatlerce ulaşamadığımızdı Tayfun. Çünkü o öldürülmüş olamazdı, mutlaka o naif yüreğiyle birilerine yardım ediyordur demiştik. Ne

acıdır ki soğuk bir morg çekmecesinde gördük yüzünü. Sadece insana değil, yeryüzündeki tüm canlılara sevgi dolu bir devrimciydi Tayfun. Sendikacı arkadaşlarıyla düşmüştü bombanın kucağına, içimize de ateşi.

Onun düşürdüğü yerden Politika bayrağını kaldırmak, onun ardından Yazı İşleri Müdürü olmak en büyük gururlarımdan birisidir. Yol yürürsünüz, insan tanırırsınız, yoldaş olursunuz ama Tayfun'u tanımak ve anlatmak için kelimeler kifayetsizdir. Yüreğinizde kocaman bir yer kaplar ve o iz hiç silinmez, bugün de benim ve bir çoğumuz için öyle...

Yaşadıkça, devrimci mücadelemiz sürdükçe seni asla unutmayacağız ve unutturmayacağız Tayfun! Can yoldaşımız bizim!

Sevdası devrim olanlara selam olsun.

Sağlıkla kalın.■

51 Yıllık Alaylı Gazetecilik Yıllarım

□ Orhan DEMİRBAĞ

Politika Gazetesi 2014 yılında yayına başlarken doğrusunu söylemem gerekirse 100. sayısını görebileceğimi aklıma bile getirmemiştim. İlk sayısı 28 Kasım 2014'te çıktı. 15 günlük ve fiyatı 1 TL olarak belirlenmişti. İlk manşet haberimiz de **“Soma'dan Ermenek'e Türkiye'nin asıl gerçeği...”** başlıyordu. 13 Mayıs 2014'te Manisa ilinin Soma ilçesindeki kömür madeninde çıkan yangın nedeniyle 301 madenciyi, geliyorum diyen bir kaza sonucu yitirmiştik. Ardından 28 Ekim 2014'te Karaman'ın Ermenek ilçesindeki madeni su basması sonucu 18 işçi yaşamını yitirdi. Birileri bunu **“fitrat”** diye nitelese de her iki maden kazası da patronların vurdumduymazlığı, açgözlülüğü sonucuydu, daha açık söylemek gerekirse cinayetten başka bir şey olarak nitelenemezdi. Bu yüzden ilk sayımızda Ermenek'te katledilen bir işçinin babası, Recep babanın 7 TL'lik yırtık lastik ayakkabısıyla oğlunun cenazesini gömdüğü fotoğrafını yayınlamıştık. Gazete ve TV yayınlarına yansıyan bu fotoğraf sonrası devlet, kaymakamı eliyle Recep Baba'ya 11 TL'lik lastik ayakkabı hediye etmişti...

İlk Sayı Baskıda

Politika'nın ilk sayısı Ezgi Matbaa'da rotatifte döndüğü gün 2-3 dakikalık bir video çekmiştim. Gazetenin Sahibi ve Sorumlu Yazışları Müdürü, 2015'te Ankara Gar katliamında yitirdiğimiz **Kemal Tayfun Benol** yoldaşımız, Genel Yayın Koordinatörü **Kemal Atakan** ve Yayın Kurulu Üyesi **Ayla Boran** akşam matbaaya uğradılar. Çektiğim videoyu izlettirdim. Hepsinin gözleri doldu... Birer gazete alıp gittiler. Ertesi gün Tayfun ve Ayla matbaaya uğrayıp gazetenin gideceği adresleri paketleyip ilk sayımızın gönderimini sağladılar.

Politika'nın 24. sayıdan 33. sayıya kadar sahip ve sorumluluğunu Ayla Boran üstlendi. 34. sayıdan itibaren ise imtiyaz sahibi olarak **Mustafa Suphi Vakfı Merkez Organı** olarak yayınlanmaya

başlandı. 36. sayıdan itibaren de sorumlu yazışları'ne Armağan Barışgöl getirildi.

Bugünlerde neredeyse 12 yılını geride bırakan Politika Gazetesi'ni eğer 15 günlük olarak çıkarmaya devam edebilsedik tam 288. sayısını geride bırakmış olacaktık. Ne müthiş birşey olurdu. Gazetenin sürekliliğini sağlamakla birlikte periyodunu aynı ölçüde tutturamamış olmamızın nedenlerinin başta geleni hiç kuşkusuz maliyetinin ve dağıtım masraflarının korkunç rakamlara ulaşmasıdır. 1 lira karşılığında edinilebilecek gazetenin bugün 100 lirayı bulan maliyeti korkunç gerçekten...

Gazeteciliği İYG'de öğrendim

Ben de önümüzdeki Kasım ayı içinde alaylı gazeteciliğe adım atışımın 51. Yılıni dolduracağım. Okuduğum Vatan Mühendislik elektrik bölümünü son sınıfta bırakıp, 1975 yılında yayın hayatına başlayan İlerici Yurtsever Gençlik Gazetesi'nin (İYG) bir çalışanı olarak Çağaloğlu'na adım attım. O günlerde Çağaloğlu basın-yayın dünyasının kalbi sayılırdı. Neredeyse tüm büyük gazeteler oradaki matbaalarda basılırdı. Saatler 15-16'yı gösterdiğinde rektifiye edilmiş kamyonlara yüklenen farklı gazeteler süratle İstanbul dışındaki kentlere son süratle yol almaya başladılar. İstanbul Adliyesi'nin karşısında Klodfarer sokakta Örer İşhanı'nın küçük tek odasında İYG'nin ilk sayısı 1975 yılı 17 Kasım'ında yayınlandı. Bu tarih bilinçli bir tercihti. 10 Kasım, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun (WFDY) 1945'te kurulduğu gün, 17 Kasım ise Uluslararası Öğrenciler Birliği'nin (IUS) (1946) kuruluş tarihiydi. Ve 10-17 Kasım günleri **“Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası”** olarak kutlanıyordu. İYG'nin ilk sahibi **Serter Ersin** ve ilk yazışları müdürü **Bahattin Seven**'di. Serter Ersin'den sonra sahipliği üstlenen **Rıfat Güler** 1980 Eylül faşist darbesine kadar süren dönemde olağanüstü gayretle gazetenin yaşamasını sağladı. İYG 85 sayı yayınlandı. Tirajı 40 binlere dayandı. İYG kapatılınca 8 sayı **Gençlik Dünyası**, o da kapatılınca 1 sayı

Gençlik Haberleri gazeteleri yayınlandı. Bahattin Seven yurtdışına çıktı, hapse girmekten kurtuldu, sonraki yazışları sorumlusu **Erhan Tuskan** 11 yıla yakın cezaevinde tutuklu kaldı.

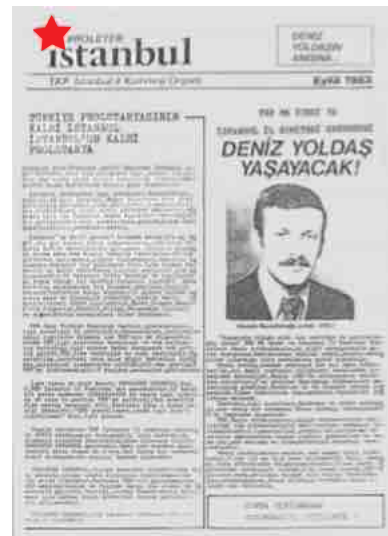
İYG konusunu kapatmadan yakınlarda İGD'nin 50. Yılı nedeniyle yayınlanan Adnan Sel'in yayına hazırladığı **“Düşlerinin Peşinde, Kavganın İçinde İGD”** kitabına ilişkin de bir iki şey söylemek gerekir. Adnan Sel, Mehmet Boz'la yaptığı sözlü tarih çalışmasında **“İYG çıktıktan sonra gençlik politikasının yaygınlaştırılmasına etkisi oldu mu? Sen bu anlamda öğrenci Gençlik Bürosu üyesi olarak yazılar hazırlayıp gönderdin mi? İYG'deki arkadaşlarla ilişkilerin nasıldı?”** diye soruyor. Bu soruya şöyle yanıt veriyor Mehmet Boz: **“İYG'ye gelince, İYG doğrudan partiye bağlıydı. İYG ayrıca İGD'nin yayın organı değildi. İGD yöneticilerinden yazı vb. istemleri olmadı. İYG'de çıkan yazılar İGD yönetiminin gündeminde hiç yer almadı.”** Ne diyeyim Mehmet Boz, seni iki dönem bu yönetime alan akılda suç. İki satır yazıyı bir araya getiremiyorsan, Büro'nda görevli arkadaşlarına öğrenci gençliğin sorunları üzerine yazı yazdıramıyorsan neye yarıyorsun? Gazeteler basılıp derneğe getirildiğinde bir kere gazete katladın mı? Örgütlendiğiniz her yere önce gazetenin gittiğini bilmiyor musun? Hadi onu da bilmiyorsun, Lenin'in **“gazete sadece**

kolektif bir propagandist ve kolektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir.” cümlesine de hiç rastlamadın mı? Açıp baksaydın herhangi bir sayısını İYG'deki bütün yazı ve haberlerin İGD faaliyetleri ile ilgili olduğunu görürdün... İYG sadece bir gazete değildi. Onun ötesinde bu alanlara eleman yetiştiren bir okuldu. Birçok arkadaşımız, bu okulda öğrendikleriyle, kitle örgütlerinin, sendikaların yayınlarında görevler üstlendiler.

Proleter İstanbul

12 Eylül faşist darbesi sonrasında yine illegal bir gazete çalışması gündeme geldi. Birkaç kişiyle bir araya gelindi. Operasyonların artmasıyla çalışmalar askıya alındı. 1982'de Cihan Şenoğuz, Ömer Ağın, Adil Demirci yakalandı. Kasım ayında ise TKP İstanbul İl Sekreteri Mustafa Hayrulloğlu (Deniz) yakalanıp gözaltında işkenceyle katledildi. 1983 Eylül ayı başlarında, TKP 5. Kongresi öncesinde alel acele **“Proleter İstanbul”** adında İstanbul İl Komitesi'nin yayın organının çıkarılması istenildi. Bu konuda daha fazla şey yazmama gerek yok. İlgilenenler, Berdan Dere'nin imzasını attığı **“Teknik Komite”** kitapçığında Proleter İstanbul ile ilgili “eksik” sözlü tarih çalışmasına bakabilir. En belirgin eksiklik, Bilen Yoldaş'ın **“Savaş Yolu”** kitabının sigara paketi büyüklüğünde basılıp dağıtılması yok sayılmış olmasıdır. Üstelik bu kitabın yukarıdan gelen **“dağıtımını durdurun”** direktifine rağmen verilen soruya **“kitap basmadık”** yanıtı verilmesi... Ben bir “eleman” olarak görevimi yerine getirdim. Bastığım tüm sayıların digital halini Berdan'ın ricası üzerine TUSTAV'a eksiksiz ilettim. İlk günlerde Tüstav Süreli Yayınlar Sekmesinde **“Proleter İstanbul”**un digital halinin Orhan Demirbağ bağışı olduğuna dair bir ibare varken sonradan silindi. Hiç

sorun değil benim için. Adımın olup olmamasının ne önemi var? Bunu sevdiğim bir arkadaşımın cümleleriyle noktala-yayım: **“Geçmişte yaşananları farklı anlatmak mümkündür ama değiştirmek asla...”** Sonrasında da Vakıf’ta görevli bir arkadaş evime uğradığında ona orijinal baskı hallerini de eksiksiz teslim ettim. Sanıyorum 41 sayı idi...

1986 ortalarından itibaren gençlik sorumlularının görevlerinin askıya alınıp, yurtdışında alıkonulmaları üzerine Nabi Yağcı tarafından görevlendirildiklerini söyleyen kimilerinin yatay ilişkilerle bazı arkadaşlarla görüşme çabalarına tepki olarak ilişkileri devretmeyeceğimizi söyledik. Bunun üzerine TKP’nin Sesi Radyosu’nda Parti Marşı’nın ardından yayın üç kez vuran gongun ardından, **“dikkat dikkat ... yoldaş. Şu an bağlı bulunduğun ilişki partiye zarar veriyor. Doğru ilişki ... yoldaştır. Dikkat dikkat ...”** biçiminde yayınlar yapılmaya başlandı. Bu yayınlar üzerine bazı arkadaşlar **“doğru yolu”** buldular. Tehditler sürdü. Hatta Ahmet Muhtar, Antepli bir yoldaş-la bana haber göndermiş, Karaköy’de bulduğumuzda Başkanın, **“Parti içi kıcı kırığa boyun mu eğecek”** dediğini iletti. Aşağıdaki anlatılanlar TÜSTAV arkadaş tartışmalarından büyük bir olasılıkla benimle ilgili bir karar üzerine yapılan konuşmaların belgeleri;

ERDAL TALU (09.10.2003; D-568-Erdal)

Prag’daki TKP 6. Kongresi ile ilgili olarak, hafızamda kalmış bir olayı hatırlar gibiyim. Kongreye bir itiraz başvurusu değil de, sanki bir **“görevden almayı”** veya **“üyelikten çıkarılmayı”** onaylamaya yönelik bir karar vardı. Olay oldukça **“eski”**, artık güncel bir anlamı kalmamış ve kapanıp gitmiş bir konu idi. Ancak, 5. Kongreden itibaren yaşanmış kimi olayların, 6. Kongre’de onaylanması, **“usul”** olduğundan gündeme gelmişti.

Bu karara, Macaristan’dan gelen eski yoldaşlar itiraz etti ve Kongrede açıklama istediler. Olayın kapanmış olduğunu açıklayarak, yoldaşları ikna etmeye çalıştık. Ancak onlar, **“Böyle kararlardan geçmişte çok çektik, bizim için konu ilkeseldir ve bizden onay vermemizi istemeyin”** diyerek aleyhte oy kullandılar. Konu çarpıcı olduğu için hafızamda kaldı. Benden başka, böyle bir olayı hatırlayan var mı?

FERİDUN GÜRGÖZ (10.10.2003; D-571-Feridun)

Hatırladığım kadariyle ile Partiden

bir çıkarılma kararı 6. Kongre konusu idi. Ahmet Muhtar’a konunun ne olduğunu anlatması için söz verildiğini hatırlıyorum. Muhtar, 6. Kongrede bana çok yakın bir yerde oturuyordu.

Bu konuya ilişkin belli açıklamalar yapmıştı. Galiba konu, gençlik örgütünden, Partiden çıkarılmış bir kişinin konusuydu. (Böyle geniş yazmamın nedeni belki bize başka şeyleri de hatırlatabilir diyedir.)

Konuşmaların sonunda bu konu oylandı. Ben konuyu tam anlamamakla beraber **“yönetim doğru yapmıştır”** anlayışı ile kararı onaylayan tarafta yer aldım. Erdal’in hatırlaması yaşlı yoldaşların karara karşı oy kullandıkları şeklinde, ben ise yaşlı yoldaşların hepsinin çekimser oy kullandıklarını hatırlıyorum.

AHMET KARDAM (11.10.2003; D-577-Kardam)

TKP 6. Kongresi’nde **“eskilerin”** bir **“ihraç”** kararına karşı çıktıklarını ben de gayet iyi hatırlıyorum. Ama ben de Feridun gibi, karşı oy vermeyip, çekimser kaldıklarını hatırlıyorum. Ama belleğime güvenemiyorum. Bu olayı hatırlatman bence de çok iyi oldu. Unutulmaması gereken bir olay olduğunu düşünüyorum.

AHMET MUHTAR SÖKÜCÜ (14.10.2003; D-588-Muhtar)

İhtiyarların çekimser kaldıkları karar; Türkiye’deki gençlik çalışmalarından sorumlu komitede çıkan sorunlardan ötürü, komitenin dağıtılıp yeniden oluşturulması amacıyla alınan karara rağmen ilişkileri devretmeyen, hizipçi bir anlayışla çalışmalarını sürdüren, bir anlamda parti merkezine bayrak açanlarla ilgiliydi. Kararın içeriğini ve kaç kişi ile ilgili olduğunu hatırlamıyorum. Söz konusu komitenin nasıl oluşturulduğunu bilmiyorum. Ben sorunlar çıktıktan sonra devreye sokuldum. (...) Kongrede, ihtiyarların çekimser kalmasının nedeni, anlayabildiğim kadarıyla, geçmişlerindeki bazı olaylardan etkilenecek, **“iyice bilmediğimiz bir konuda olumlu oy veremeyiz”** biçimindeydi.

Adımlar’a eleman lazım...

Peki bundan sonra ne oldu? Beni ısrarla görüşmeye çağırıyorlardı. Her defasında da gitmeyeceğimi söylüyordum görüştüğüm kişilere. Yıl 1987 oldu. Proleter İstanbul’un yayını durdu. Kendi olanaklarımızla aldığımız alet edevatı da istediler, onları da verdim. Sonrasında Temel Dağıtımın sahibi **Atilla Tanılkan** da Çemberlitaş’ta çocuk yayınları

çıkartıyorlardı. Bir gün benimle görüşmek istediğini söyledi. Görüştük... Eylül ayıydı. Bana **“seni istiyorlar. Bir git gel, beraber işimiz var”** dedi. Onu İYG döneminden beri tanır ve severdim. Ankara’da Yıldırım Beyazıt Sanat Enstitüsü’nden mezundu. Ben de orada bir yıl okumuştum. O benden önce mezun olmuştu. Ama Çağaloğlu’nda sohbet ederken bu konu geçmiş, daha sıcak dostluğumuz olmuştu. **“Peki abi, gideceğim”** dedim. Ve Ekim ayı başında gittim. Beni orada tutmayacaklarını öğrenmişim. Bir aya yakın kaldım. Nabi ile Behice Boran Brüksel’de 7 Ekim 1987’de bir basın toplantısı ile TBKP’nin kurulduğu duyurusu yaptılar. Basın toplantısından 3 gün sonra Boran yaşamını yitirdi. Bu yüzden Nabi ile görüşmemiz için bekledim. Sonunda kaldığım odaya geldi. Orhan Yıldırım’a **“bir sıkıntı var mı yoldaş”** diye sordu. **“Yok yoldaş”** yanıtını aldı. Epey uzunca Gorbacov’un **“açıklık”**, **“yenilenme”**, **“parti içi demokrasi”** üzerine politikalarını anlattı. Zaten çok yorgundu. Ben de uzatmadan, **“ben de parti içi demokrasiden yanayım”** diye birşeyler söyledim. Ve ülkeye döndüm. Adımlar isimli bir 15 günlük gazete çıkacağını İstanbul’da öğrendim. TKP adına Yusuf Karasoy sorumluymuş. Benimle görüşmek istiyordu. Görüştük... Beni gazetenin teknik hazırlığında istihdam etmeyi düşünüyormuş. **“Niye teknik işler”** diye sorduğumda, **“sen biliyorsun bu işi”** diye yanıtladı. TİP’lilerle birlikte çıkaracağımızı söyledi. Bizden de bu işi bilen birisinin olması gerektiğini geveledi. Ben **“Yayın Kurulunda olursam çalışırım, teknik işlere de yardımcı olurum”** dedim. Bir sorayım yoldaşlara deyip gitti. 3 gün sonra görüştük, **“tamam yayın kurulunda olacaksın, yarın TİP’lilerle toplanacağız birlikte”** dedi. Adımlar’da böylece çalışmaya başladım. İlk gazete toplantısında

Genel Yayın Yönetmeni Umur Coşkun, bana hangi servisi almak istersin dediğinde, haber merkezi sorumlusu olurum dedim. İlk sayı hazırlandı, teknik sorumlusu arkadaşla birlikte pikaj işini bitirdik. O zamanlar yazılar mizanpajla IBM dizgi makineleri ile dizilir arkası mumlu kağıtlara çıktı alınır ve onlar kesilip yerlerine yerleştirilir, negatif film alınarak montajlanıp matbaaya götürülürdü. Film işini de kardeşim Osman’la yürüttüğümüz ofset film atölyemizde yapıyorduk. Sabaha karşı montajları yüklenip, Bahçelievler’de bulunan Son Havadis’in web tesislerine götürüyordum. Birkaç sayı bu işi ben yaptım sonra TİP’li bir arkadaş üstlendi bu görevi. Gazete sözde TBKP’nin yayın organıydı, ama kimse ötekini TBKP’li olarak görmüyordu. Herkes TKP’li, TİP’li olarak tarifliyordu kendisini. Ben zaten hiç TBKP’li olmamıştım. Yayın Kurulu toplantılarına bazen Toygun da katılıyordu. Ortayı bulmak için. Yusuf, TİP’li olanlarla sorunluydu. Tek parti hikaye olmuştu. Herkes birbirine dişlerini sıkarak bakıyordu. En rahatı bendim herhalde. Sonra Zülfü geldi. Onunda katıldığı bir toplantıda sormuştum. **“Yoldaş burada parti var mı?”** diye. Toygun **“hık mık”** diye yutkununca o da Toygun’a sert çıkmıştı. Yani kısaca iki parti tek parti olamamıştı, zaten bunun olurunun olmadığı da ta baştan belliydi. Bir süre sonra da Nabi ve Sargın çıktı. Nabi gelip koltuğa oturdu, Umur istifa etmişti. İstifa metnini hala saklıyorum. Hüseyin Çakır Yazışleri müdürü oldu. Ben, **“benden bu kadar”** deyip ayrıldım.

2014 yılında bir arkadaşım, gel seni biriyle tanıştıracam deyip beni Kemal Atakan’la tanıştırdı, İncirli’de bir kafede. İşte o gün bugündür Politika Gazetesi ve Mustafa Suphi Vakfı’ndayım. Gazetenin 100. sayısını görmem diyordum. Göreceğim muhtemelen... ■

Topluma Bir Ayna Tuttuk, Şimdi Güneşi Getirme Zamanı...

□ Mehmet TOSUN

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Dünya Komünist Hareketi bazı ülkelerde yıkıma varan önemli bir bunalım sürecine girdi. Ülkemizde belki de daha 12 Eylül Faşist Cuntasıyla başlayan bu süreç, sadece komünist örgüt-lülüğü değil, bütün sosyalizan, devrim-ci-demokratik hareketleri de doğrudan etkiledi. Bu süreci anlamaya çalışan, teslimiyet ve yıkımın şaşkınlığı arasında işlerin iyi gitmediği öngörüsüyle, ülkenin birçok yerinde bireysel ve yakın çevre ile de olsa yeni yollar arama girişimleri ortaya çıktı.

Bu dönemin kısıtlı çabaları ortak ideolojik-örgütsel ve pratik sürece akacak iyi niyetli girişimler olarak kaldı. Platformlar ve kısa ömürlü de olsa bir takım yayın girişimleri 2010 yılına kadar komünist örgütlenmenin yeniden önünü açacak, ayağa kaldıracak bir durumu ortaya çıkaramadı. Gelinek noktada bir öbek olarak hala varlığını sürdüren bu yapıların ayrışması duruşlarına rağmen; bugün sınıf mücadelesinin yönünü koşullara uyan analizleriyle ortaya koyan bir mücadele anlayışı var.

Politika Gazetesi Kolektifiyle başlayan bu süreç uzun yılların deneyimi üzerinden, geçmişin kuruma yüz tutan köklerine toprağı pençeleriyle kazıyarak ulaşmasını bildi. Bir can suyu olarak günümüz koşullarını anlama, güncel pratik görevleri tanımlama ve sınıf mücadelesinin politik hattı üzerinde küllenmeye yüz tutan toprağı canlı bir organizmaya dönüştürme yolunda inatçı-kararlı bir yol açtı. Bugün dünya ve ülkemizde hala tanımlamaya muhtaç kör noktalara rağmen; emeğin, ezgi ve baskıya uğrayan bütün kesimlerin başını kaldırıp masmavi gökyüzüne baktıkları zaman, Kızıl Işıklar yayararak dalgalanan bayrak görecekle. Politika Gazetesinin 100. Sayıya ulaştıran üretken emek; 'yeniden başarmak mümkün' diyerek, başı-

nı öne eğmiş yığınların yönünü gökyüzünün sonsuz maviliğinde devinen kızıl halelere çevirme mücadelesidir.

Yeniden başarmak mümkün şiarı, dirençle gelinen noktada aslında daha karmaşık zor bir sorumluluk yüklüyor. İlkeleri belirlenen bir zeminden günün ihtiyaçlarına karşılık gelecek, kendini yeniden üreten ve yaşamın içinde sınıyan dinamik bir model çıkarmak için en zor yanı olarak önde duruyor. Şüphesiz bu alanda sorumluluk duyan herkes bulunduğu yerlerin toplumun somut problemleri kaynaklı çalışmalar içinde oluyor, etkinliklere katılıyor, gündelik hak ve demokrasi mücadelesinde yer alıyor. Bu çabalar elbette çok önemli. Ama günlük mücadelenin kazanımı; öğrenme, yenilenme ve örgütlenme süreçlerine gelişmiyorsa bürokratik dar bir alanda kalıp, mevcut statüko içinde kaybolma riski taşıyabilir.

Bu aşamada her adımda gündem olması gereken ihtiyaç sınıf ve demokrasi mücadelesine yön verecek yetenekte yetişmiş insan ihtiyacı. Bu konuda önemli bir yol alındı elbet. İnsanın çok yönlü beceri alanlarını ortaya çıkaracak kolektif bir çalışma, günün koşullarını anlama ve yön verme becerisini geliştirmesiyle doğrudan bağlantılı. Türkiye'de sınıf mücadelesi önemli bir dönemden geçiyor. Eski kadroların önemli bir kısmı yılgın, duraksıyor, ya da bir biçimde sistem içinde kayboluyor. Bu durum yeni koşullarda işçi sınıfı, emekçi yığınlarından, kadın ve gençlerden yetişmiş kadrolar çekmeyi gündelik çabaların önemli bir sorumluluğu olarak öne koyuyor. Süreklilik içinde dinamik ve işleyen yapı, gençleşmeyi zorunlu kılıyor. Bu olmazsa yaşamdan kopma ve hareketin yetkisini yitirme tehlikesinin hastalıklı ortamını hazırlayabilir. Günümüz koşullarda ihtiyaç duyulan en önemli görev bu olsa gerek. Zorlu bir iş, ama başka yolu yok.

Cumhuriyet Türkiye'si boyunca ülkemiz kısa nispi burjuva demokratik dönemler dışında otoriter ve askeri darbeler ile yönetildi. Baskıcı yönetme biçimiyle birlikte toplumun bütün kesimlerine gerici, şoven anlayışlar egemen bir kültür olarak zikredildi. Hak mücadeleleri ve eleştiri özgürlüğü bir ihanet algısıyla düşmanlaştırıldı. Bu gün gündelik yaşamda daha acımasız, korku rüzgârlarıyla sürdürülen bu durum sorgulamayan, itaat eden, bireysel kurtuluş güdümlenmesiyle fırsatçı ve sadaka kültürüne yöneltilen bir toplum yaratma amaçlıydı. Nesnel olarak ülke insanının büyük çoğunluğun geleceği bu uygulamalarla kararırken, şaşırtıcı olan önemli bir işçi ve emekçi kesimin bu politikaları hala destekliyor görünmesi. Sosyalist ve ilerici mücadelenin çözümlemesi ve sorması gereken soru: Bütün çabalara, risklere ve ödenen diyetlere rağmen bu durum neden böyle? Mavi gökyüzünde dalgalanan kızıl ışıltıları kıpırtısız, donuk insanlara nasıl ulaştırabiliriz?..

Bu ülke insanların mücadelesi içinden çıkan komünist ve devrimci kadrolar, ülke gündeminin temel konusu olan milliyetçiliğe karşı nasıl mücadele yürüteceğini öğrenmeden bu soruyu cevaplamak güç. Halkların temel değerlerini hesaba katmadan, geniş yığınları kazanma mücadelesinde esnekliği, doğru taktiksel yaklaşımları üretmeden, kendi başına sadece ideolojik olarak ulusların ve değişik etnik yapıların ortak mücadelesinin saptanması, egemen ulus emekçileri ve demokratlarını bu sürecin öznesi haline getirme yönündeki pratik süreci cevapsız bırakır. Bugün Kürt halkının devrimci dinamizminin geldiği "Barış ve Demokrasi Süreci"ne ülkenin batısında halkları ayrıştıran düşmanlık histerisi demokrasi mücadelesinde burjuvazinin önemli bir manipülasyonu olarak geçerliliğini koruyor. Bu noktada somut, anlaşılır pratik edimlere ihtiyaç var. Burjuvazi hâkim ulusun emekçilerini belli ayrıcalıklar üzerinden etki altına

almaları ve bu konuda devimci hareketin gündelik mücadelesindeki üretken-sizlik haklı olarak Kürt yoldaşların güven sorgulamasına çarpıyor. Bu gün Kürt sorununun barışçı yoldan çözümü olanakları ulusların eşitliği üzerinden, sınıf mücadelesine yeni olanaklar yanında, tüm emekçi yığınlara yakın demokratik bir toplumun inşasının temel taşına döşeyebilir.

Konuyu milliyetçilik ve Kürt sorunu üzerinden ele almamız iki nedenlidir. Birincisi; gericiliğin sınıf mücadelesini halkları düşmanlaştırma üzerinden engelleme çabası, ikincisi saldırgan milliyetçiliğe karşı nasıl mücadele vereceğini öğrenmeden işçi sınıfı ve geniş kitleleri demokrasi ve komünist mücadele örgütlenmesinin içine katmadaki zorluk. Burada kimi sol kesimdeki milliyetçi etkilerinin sonucu ittifak meselelerinde tutarsız yaklaşımlarını da eklemek gerekir. Bir halkın özgürleşme ve kaderini tayin hakkı ile, işçi sınıfının nihai hedefinin zıtlık oluşturabileceğine ilişkin marazi yaklaşımlara karşı aydınlatıcı çalışmaları yalnızca komünistler üstlenebilir.

Bütün sosyal kesimlerin içinde etkin bir çalışma öncelikli olarak yetkin ajitasyon ve propagandistlere ihtiyaç duyar. Hedeflenen sosyal katmanların düzeyi ne olursa olsun onlarla doğrudan ilişki kurabilecek ve öğreten bir tavırdan çok onlarla kendini eşit ve omuz hizasında görebilen bir yaklaşım geliştirilemezse yığınlarla ilişkilenmede ilk adım olan, güven sorunu aşılamaz. Bu olmazsa da hiçbir şey olmaz. Konuyu bu biçimde ele alışımızın nedeni şudur: Ülkenin birçok yerinde ekonomik demokratik talepli etkinlikler yapılıyor. Devrimciler, sosyalistler, komünistler de bu etkinliklerin içinde. Ama konunun asıl öznesi kitleler seyirci halinde veya duyarsız. Bu atıl çoğunluğun içine nasıl girebiliriz, egemen siyasetin etkisinden nasıl kurtarabiliriz? Buradaki problemi

görmek gerekiyor. Diğer yandan ilişkilenilen sosyal katmanlar içinden Politik sürece dair kaç ilişki çıkarıldı. Bu yapılamazsa çerçevesi çizilmiş dar bir etkinliğin öznesi olma dışında hiçbir şey yapıp olmayız. İyi bir kadronun görevi öncelikli olarak kurduğu ilişki ve etkinliklerde kaç kişiyi siyasal sürece kattık veya bu yönde potansiyel bir çevre oluşturduk sorusunun yanıtıdır. Eğer bu ülkenin işçi, köylü, gençlik, kadın kesiminden hareketimize yeni kadrolar çekerek etkin bir siyasal odak olacaksak, eskinin kalıntısı üstenci alışkanlıklardan kurtulup, yoksul insanların sokaklarındaki bataklıkla ayaklar ve paçalar bulaşmalı.

“Toplumsal bütün kesimlerine girmeliyiz.” Bir siyasal hareketin toplumsal tabanı emeğiyle geçinen bütün halktır. Temel sorun geniş ve özgür ufuklar yolunda bu insan selinin harekete geçirilmesidir. Değişik yerlerde gündelik eylemlilikler önemli. Katılıyor, ilişki kuruyor, öğreniyor ve öğretiyoruz. Sayısal sınırlı olan bu eylemlilikleri, bir bayrak yarıştırmaya, karanlığın en deliksiz anını bekleyen sıcaklığın kuşattığı ağır bir rehavette, anlık yanıp sönen bir ateş böceği olmaktan çıkarmak için komünistlerin her daim çalışma biçimi, toplumun en ince damarlarına yayılacak yeni kadrolar çıkarmaktan geçer. İster saldırgan milliyetçiliğe, ister siyasal İslamcılığa ve toplumun bütün kesimlerinin özgün sorunlarına ilişkin sonuç alıcı ve tutarlı bir çalışma yetkin örgütlenme ağı, toplumun bütün hücrelerine dağılan donanımlı kadrolar oluşturmaktan geçiyor.

Politika Gazetesi'nin yüz sayısının birikimi bu yolu açıyor.

Topluma bir ayna tuttuk, şimdi güneşi getirme zamanı. Yeniden başarmak mümkün...■

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 10 Eylül 2026 Tarihli Açıklaması:

Partimizin 106. Kuruluş Yıldönümünde Görevlerimiz

Türkiye yeni bir yol ayrımında. Ya demokratikleşmeden yana bir rotaya girecek, ya da daha karanlık bir diktatörlüğe. Bu aşamada partimizin durumu ve politikaları önemlidir. 106 yıllık bir savaşıma geçmişine sahip olan partimiz Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasından itibaren tüm siyasal, ekonomik ve toplumsal olayların şahididir.

Sadece şahidi değil aynı zamanda muhatabıdır da. Özne-si olduğu sınıf savaşımlarında iki sınıf arasında bir sınıfın ardıcıl savunucusu, temsilcisi ve öncüsü olduğu içindir ki sınıf düşmanının her tür yaptırımlarına maruz kalmıştır. Partimizin kurucu Genel Başkanı Mustafa Suphi ve yoldaşlarının haince katledilmeleri adını sadece siyasi cinayet olarak niteleyerek geçilecek bir cinayet değildir. Bu cinayet ve ardından cumhuriyet tarihi boyunca egemen sınıfların ve onun devletinin partimize karşı saldırıları Türkiye burjuvazisinin partimiz TKP'yi ne derece ciddi bir siyasal güç olarak değerlendirdiğinin kanıtıdır. Burjuvazi henüz cumhuriyetin kuruluş aşamasından başlamak üzere TKP'yi baş düşman ilan etmiş ve en katı yöntemler ile kendine önlem almıştır. O dönem burjuvazinin, son on yıllardır da tekeli burjuvazinin ve işbirlikçi oligarşinin bu yaklaşımında hiçbir değişiklik olmamıştır. Piyasada “komünist parti” enflasyonu olduğu bir dönemde bu gerçeğin altını bir kez daha çizmek durumundayız. Ve aynı şekilde adını “komünist” olarak adlandıran hatta partimizin adını devlet icazeti ile kullanan grupların nasıl burunları dahi kanamadan sözde faaliyet yürüttüklerini doğru değerlendirmek zorundayız.

TKP, kurulduğu günden itibaren Türkiye için anti-emperyalist, anti-kapitalist bir program ortaya koymuştur. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı toplumsal kurtuluş savaşına yükseltmeyi amaç edinmiştir. İşçi sınıfının öncülüğünde tüm ezilen ve sömürülen halkların, dinlerin, mezheplerin demokratik bir cumhuriyette eşit haklı olarak ve haklarını anayasal olarak güvence altına almak kaydıyla bir “İşçi-Rençber Şuralar Cumhuriyeti” amacını programına yazmıştır. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Anadolu'ya dönme ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna katılma eylemi bu amaçla idi. O dönemin burjuvazisi tam da bunu engellemek için Onbeşleri haince tuzak kurarak katletmiştir.

106 yıl sonra bugün yine aynı noktadayız. Dünya, bölge ve ülke koşulları değişmiş, gelişen teknoloji sayesinde üretim süreçleri gelişmiş, işçi sınıfının, emekçi yoksul halkların yapılarında parçalanma ve farklılıklar oluşmuş, ancak işgücü sömürüsü ve onun sonuçları ağırlaştırılmıştır. Emperyalist aşamaya yükselmiş kapitalizm yine dünyanın her kıtasında savaş ocaklarını körüklemekte ve nüfuz alanını genişletmek yoluyla çürüyen yapısına çözümler aramaktadır. Kısacası tüm dönemsel değişikliklere rağmen sınıf savaşımının özünde bir değişiklik olmamış, tam tersine sömürü daha da yoğunlaşmış ve yaygınlaşmıştır.

İşbirlikçi oligarşi nasıl ki niteliğini değiştirmeden yeni yöntemlerle aynı sınıf çizgisinde işgücü sömürüsünü arttırarak devam ettiriyor ise bizler de yeni koşullarda, yeni yol ve yöntemler ile mücadelemizi geliştirmek ve büyütme durumundayız. Sınıf mücadelesinin özünde değil, biçiminde döneme uygun yol ve yöntemler geliştirmemiz gerekiyor. Sosyalizm ve Komünizm hedefi dünyanın içinde bulunduğu durumda günümüzde dünden daha güncel bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Türkiye'de bir buçuk yılı aşkın süredir yürüyen Barış ve Demokratik Toplum Süreci partimizin dikkat merkezinde yer almaktadır.

Partimiz bu süreci Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren uygulanan anti-demokratik doktrinin düzeltmeye yönelik bir içerik olarak değerlendiriyor. Özellikle konunun Kürt ulusal sorununun gündeme getirilmesi ile olan niteliği Türkiye Cumhuriyeti'nin kodlarının sorgulanması anlamına geliyor. Kürt ulusal sorununun adil, demokratik ve barışçıl çözümü partimizin politikası olagelmıştır.

Bu konunun ele alınması devletin demokratikleşmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu sürecin sancılı olacağı anlaşılmaktadır. Sonuçta yüz yılı aşkındır yok sayılan, asimilasyon, imha, işgal ve savaş yöntemleri ile çözümsüzlüğe terk edilen bir toplumsal konu müzakere edilecek duruma gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti başka bir çıkış yolu bulamadığı ve bölgedeki dengeler aleyhine seyredeceği için Kürt Özgürlük Hareketi'nin 90'lı yılların başından itibaren önerdiği müzakere sürecine girmiştir. Savaşın iki tarafın bu müzakereyi yürütmeleri doğaldır ama müzakerelerin TBMM'de yasa niteliğine dönüşmesi bir ilktir. Türkiye kamuoyu yılların “terör” propagandasının etkisindedir ve buna hazır değildir. Bu nedenle devlet ve hükümet süreci kendini koruyarak ilerletmektedir. Diğer yandan Kürt Özgürlük Hareketi'nin lideri Abdullah Öcalan'ın bizzat baş müzakereci olarak süreci yürütmesi sürece ayrı bir nitelik kazandırmaktadır. Öcalan bu süreci sadece Kürt halkının temsilcisi olarak yürütmemektedir. Sürecin niteliği henüz tam olgunlaşmamış olsa dahi Türkiye barış ve demokrasi güçlerinin bütününü ilgilendirmektedir. Süreci ilerletmek ve hukuksal çerçevesini derinleştirmek kısa vadede hedeflenmesi gereken demokratik bir Türkiye mücadelesinin belirleyici bir aşaması olacaktır. Öcalan'ın uyguladığı diplomasi ve politika sağ kesimin en milliyetçi kesimleri tarafından tepki alınırken, sol cemahta da ulusalcı gruplar tarafından hedefe konmaktadır. İki ayrı uç maalesef bir noktada buluşmaktadır.

Sınıf savaşımının gereklerini görmezden gelmek aynı zamanda Marksizm-Leninizm'in strateji, taktik ve politika yapma sanatını reddetmeyi beraberinde getirmektedir. Biz TKP olarak süreci Marksist-Leninist açıdan yorumlayıp, sınıf savaşımının ayrılmaz bir bileşeni olan ulusal sorunu genel demokratikleşme programının önemli bir başlığı olarak değerlendiriyoruz. Tarafların niyet ve amaçlarından bağımsız olarak Marksist-Leninist strateji ve politika doğrultusunda duruş belirlemek ve mücadele etmek partimizin yaklaşımını açıklamaktadır. Partimiz bu anlayışla süreci destekleyerek hareket etmektedir ve müzakere sürecini mücadele ile sonuca ulaştırmak için üzerine düşen görevleri yerine getirecektir.

Bugün yürütülen süreç ve ele alınan konular partimizin kuruluşunda karar altına alınan TKP 1. Programı'nın yaşama geçirilemeyen amaçlarının bir kısmını içermektedir. Bu amaçları günümüz koşullarında yaşama geçirmek ve ona uygun politikalar geliştirmek tüm parti örgütlerimizin birincil görevidir. Partimizin 106.kuruluş yıldönümü bu bilinç ve kararlılıkla karşılıyoruz.

- Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!
- Yaşasın Marksizm-Leninizm!
- Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi! ■

**Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
10 Eylül 2026**

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

100. Sayı; Dile Kolay!

□ Armağan BARIŞGÜL

Bu ülkede politik bir yayın organının 12 yıl gibi uzun bir zaman dilimini geride bırakması ve 100. sayıya ulaşması kolay olmuyor. “Savaşırsız sömürsüz bir dünya için” belgisini kendine rehber edinen Politika Gazetesi Kolektifi iğneyle kuyu kazır misali karınca kararınca bir maharetle çalışarak bugünlere geldi. Küllerinden yeniden doğan politik bir hareketin sönmeyen bir kıvılcımı oldu. Dünün bugüne bağlanması ve yarına taşınmasında bir köprü işlevi gördü. Politika Gazetesi’nin sağ üst köşesindeki maskotta yer alan “Bir ekmek, bir Politika!” yazısı ete kemiğe bürünmüştür. Bir insanın yaşaması için bir ekmeğin önemi ve değeri neyse onun bilinçlenmesi, örgütlenmesi ve mücadele etmesi için de Politika’nın önemi ve değeri odur.

Politika Gazetesi’nin emekçileri olarak bugün bütün zorluklara ve baskılara karşın günbegün çıtayı yükseltmenin gururunu ve bir o kadar da onurunu yaşıyoruz. Bu anlamlı günleri yaşamamıza neden olan 10 Ekim 2015 günü Ankara’da yapılan katliamda yaşamını yitiren 100’lerden biri olan Politika Gazetesi kurucu sahibi ve ilk sorumlu müdürü K. Tayfun Benol’u özlemle anıyoruz ve onun şahsında demokrasi, barış, eşitlik, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde yaşamını yitirenleri saygıyla anıyoruz.

Politika Gazetesi’nin ilk sayısında dile getirilen, “Fabrikalarda, tersanelerde, maden ocaklarında, atölyelerde, semtlerde, okullarda, üniversitelerde..., işçi sınıfının, tüm ezilenlerin sesi, soluğu olmak istiyoruz” “Kürt halkının, Lazların ve tüm asimile edilmeye çalışılan halkların, ezilen, sömürülen Türk halkının, Türkiyeli sesi, soluğu olmak istiyoruz” sözüne sadık kaldı. İşçi sınıfının sendikal ve politik birliğinin sağlanması, Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine katılmak, baskı altında tutulan Alevi, Süryani, Ezidi ve Ermeni toplumunun demokratik

haklarını savunmak ve doğanın talanına dur demek ancak güçlü ve birleşik bir güçle mümkün olabilir. Politika Gazetesi bu konularda üzerine düşeni yerine getirmeye devam edecektir.

Hiç kuşkusuz eksikliklerimiz ve yetersizliklerimiz de oldu. Yayın akışında aksamalar gibi. Nasıl ki geçmişimizi eleştiri ve özeleştiri süzgecinden geçirip kendimizi kirden ve hatalardan arındırırsak deneyimlerin ve gerçeklerin ışığında gazetemiz de yayınına sürdürecektir.

Politika Gazetesi, 1970’li yıllardan beri farklı hatlarda yürüyerek mücadele veren Türkiye ilerici, devrimci ve sosyalist güçlerin ortak bir cephede buluşması ve Türkiye devrimci güçleriyle Kürt Özgürlük Hareketinin arasında mücadele yoldaşlığının sağlanması için yoluna devam edecektir.

Geçen 12 yıl içinde Türkiye’de, Kürdistan’da, Ortadoğu bölgesinde ve dünyada çok şey değişti. En başta Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerinin gücü ve yayılmacılığı arttı ve giderek artıyor. Ortadoğu bölgesinde Amerika ve İsrail’in hegemonyası sağlandı. İran her an Amerika’nın saldırısıyla karşı karşıyadır. Filistin halkına karşı ABD’nin desteğiyle Siyonist İsrail rejiminin saldırısı bütün vahşetiyle devam ediyor. İnsanlık nükleer tehdit altındadır. Bir kıvılcımla savaş bütün ülkeler yayılabilir ve bütün insanlık yok olabilir, en azından binlerce yıl gerileyerek açlığın, yokluğun, yoksulluğun, hastalıkların ve çaresizliklerin içine düşebilir. Onun için savaşın önlenmesi ivedi bir görevdir. Barış ve demokratik bir toplumun kurulması için genç-yaşlı, kadın erkek demeden herkes taşın altına elini sokmalıdır. Devlet, AKP- Saray rejimi kendini her döneme göre uyarlama maharetini gösterebiliyor. Türkiye sol güçleri ne yazık ki bu konuda gereken pratiği bir türlü sergileyemiyor, işçiler, emekçiler, gençler ve kadınların arasında örgütlenerek birleşik güçlü bir irade yaratamıyor.

Bugün Kürt ulusal sorunun çözülmesi demokratik gündemin en başında yer alıyor. Mecliste kabul edilerek çıkarılan Çerçeve Yasa sürecin yetersiz ama ilk adımı olarak uygulanmalı ve halklarımız bir nefes almalıdır. Halkın iradesini üstünde hiçbir güç olamaz ve halkların geleceğine ipotek konulamaz. Bunun güvencesi halkların gücüdür, örgütlülüğüdür ve direnişidir. Dünya tarihi boyunca çalışmadan bedel ödenmeden hiçbir hak kazanılmamıştır. Tarihin tekerleğinin ileriye doğru her bir milim ivmesi bile nice insanın, yığınların canıyla ve canıyla olmuştur. 21. Yüzyılda ABD emperyalizmi ve bir savaş örgütü olan NATO manevralarını daha da artırarak ülkelerin ve halkların kâbusu haline gelmiş bulunuyor. Onları halkların dayanışması, işçilerin ve emekçilerin üretimden gelen güçlerini kullanmasıyla ancak durdurabilir. Uluslararası işçi sınıfını saran çok güçlü bir komünist enternasyonalizmin yaratılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyanın kaderi halkların geleceği üretenlerin ellerindedir. Yeter ki işçiler, emekçiler, kadınlar ve gençler el ele, yürek yüreğe versin, gerisi gelir... Bu ne sadece bir hayaldir, ne de es geçilecek boş bir sözdür. Tarih, şanlı günlerle doludur.

Demokratik bir toplumun, sosyalizmin ve komünizmin temel taşı işçi, emekçi, kadın ve gençlik örgütlenmesidir, demokratik halk meclislerdir, güçlü platformlardır. Özveri, üretkenlik, kararlılık ve süreklilik olmadan hiçbir çalışma ve hiçbir mücadele başarıya varamaz. Severek ve inanarak yapılan her mücadele önünde sonunda kazanım getirir.

Ülkede yer yer ortaya çıkan ve dağınık olan bu tepkiler ve çalışmalar koordineli bir hale getirilmelidir. Koordineli olmayan ve örgütlülüğünden uzak bir hareket ne kadar yaygın ve güçlü olursa olsun bir süre sonra pasifleşir ve dağılır. Toplumun farklı alanlarında ve birbirlerinden farklı konularda meydana gelen direniş ve çalışmalar bir organizma gibi bir bütünlük sağlandığında

ancak amacına ulaşır. O da güçlü bir politik öncülüğü ve yığınlar arasında canlı bir bağın kurulmasını sağlayan bir yayını gerektirir.

Burjuvazinin medyası gerçekleri çarpıtarak sunuyor. Halkın bilincini bulanıklaştırmak için ak ile karayı birbirine karıştırıyor. İnsanlar sunulan haberlerin, yazıların ve yorumların hangisinin doğru ve hangisini yanlış olduğunu fark etmekte zorlanıyor, çoğu kişi ister istemez tuzağa düşüyor veya düşebiliyor. Çünkü yaşamın her alanına mayın döşenmiş, toplum bütün hücrelerine kadar zehirlenmeye çalışılıyor. Bütün bunlar kapitalizmin devam etmesi için, devletin ve yönetenlerin bekası için ve ezilenlerin, sömürülenlerin bilinçlenerek örgütlenmemesi ve devrimci bir mücadelenin gelişip yayılması için yapıyor.

Onun için her şeyden önce kara propagandanın zehirli dili kesilmelidir. Bu da kara propagandaya karşı çıkan güçlü bir devrimci ajitasyon ve propaganda ile mümkündür. Onun için komünist basına, yayına, kültüre ve sanat çalışmalarına ekmek ve su kadar ihtiyaç vardır. Bu konuda Politika’nın okunması, okutulması, abone sayısının artırılması, haber akışının artması, muhabir, temsilci ağının ve gönüllü çalışanların artması gerekiyor. Her işçi, emekçi, genç ve kadın Politika’yı eline alıp okumalı, öneri ve eleştirilerini dile getirmelidir.

Politika Gazetesinin sayfalarında güncel olaylara, ekonomik ve politik gelişmelere, uluslararası işçi sınıfı ve komünist harekete yer verdi. Enternasyonalizme bağlı kalarak katkı sundu. Yüzünü Kürdistan’a ve Ortadoğu bölgesine çevirerek nabzını tutmaya çalıştı. Rumeli, Anadolu ve Mezopotamya gerçeğini diyalektik bir bakışla işleyerek halkların eşitliğinin ve kardeşliğinin sağlanması için bıkmadan usanmadan yayınına devam edecektir.

Politika Gazetesinin 100. Sayısı farklı, güçlü ve yaygın etkinliklerle kutlanmalıdır. Yolumuz açık olsun!■

Sömürü Düzeninden Soygun Dönemine Geçiş

❑ Şenol ŞAKA

Kapitalizm tarih boyunca kendini yeniden üretirken, sömürü biçimlerini de dönüştürdü. Klasik sanayi kapitalizminde temel mekanizma, işçinin ürettiği artı değere ücret ilişkisi içinde el konulmasıydı. Marx'ın analiz ettiği bu sömürü, üretim sürecinin kalbinde yer alır, emek gücü satılır, üretim gerçekleşir, kâr kapitalistin cebine akar. Ancak 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, özellikle neo-liberal dönemle birlikte, bu düzen giderek yerini daha doğrudan, daha spekülasyon ve daha yağmacı bir birikim biçimine bıraktı. Bu yeni süreç, üretimden ziyade mülksüzleştirme, spekülasyon ve finansal dolandırıcılık üzerinden işlemekte. Geçtiğimiz günlerde patlak veren büyük fon vurgunu, bu geçişin en çarpıcı güncel örneklerinden biridir.

Klasik sömürüden finansal soyguna

Sanayi kapitalizminde sömürü görece “üretken” bir karakter taşır. Fabrika, tarla veya maden, toplumsal zenginlik yaratır; kapitalist bunun bir kısmını kâr olarak alır. Finansal kapitalizmde ise zenginlik çoğu zaman yeni değer yaratmadan, mevcut servetin el değiştirmesiyle büyür. Borsa spekülasyonları, borçlandırma, varlık balonları, özelleştirmeler ve manipülasyonlar yoluyla küçük bir azınlık, geniş kitlelerin birikimlerini hızla kendi hesabına aktarır. Bu, sömürüden soyguna geçiştir. Artık mesele yalnızca emeğin ürününe el koymak değil, doğrudan birikmiş tasarrufları, emeklilik paralarını ve gelecek umutlarını gasp etmektir. Fon krizi tam da bu mantığın somutlaşmış hâlidir. Tera, Pusula, Hedef, Atlas, Pardus ve benzeri portföy yönetim şirketlerine bağlı yaklaşık 131 yatırım fonu, olağanüstü getiri vaatleriyle yüz binlerce küçük yatırımcıyı cezbedi. Bu

fonlar, sıg ve manipüle edilebilir hisselerde fiyatları yapay biçimde onlarca kat şişirdi. Kâğıt üzerinde servetler katlanırken, gerçek ekonomik üretimle bağlantı neredeyse kopmuştu. Ardında hiçbir üretim faaliyeti olmayan bazı şirketlerin borsa değerleri, birçok köklü markanın değerlerini ikiye hatta daha fazlasına katladı. Fon büyüklükleri 800 milyar ile 1 trilyon TL bandına ulaştı; etkilenen yatırımcı sayısı 450-500 bini aştı. 16 Eylül 2026’da “Kara Çarşamba” olarak anılan günde ödemeler aksayınca sistem çöktü. Borsadan milyar dolarlık çıkışlar yaşandı, SPK fonları tasfiye sürecine aldı. Burada klasik sömürüden farklı bir durum gün yüzüne çıktı. Fabrika işçisi en azından bir mal üretir; fon vurgununda ise çoğu zaman “üretim” yoktur. Manipülasyon, içeriden bilgi, denetim boşlukları ve yüksek getiri vaadiyle oluşturulan balon, küçük yatırımcının birikimini büyük oyunculara aktarır. Kapalı dönemlerde fona girip rekor kazanç sağlayanlar ile son anda çıkanlar, soygunun asıl kazananlarıdır. Küçük yatırımcı ise çoğu zaman anaparasını bile kurtaramama riskiyle baş başa bırakılır.

Bu geçiş neden kaçınılmazlaştı?

Kapitalizmin kendi iç dinamiği bu dönüşümü zorlar. Üretken yatırımların kârlılığı düştükçe, sermaye finansal alanlara kaçır. Enflasyon, düşük reel faizler, ekonomik belirsizlik ve güvencesizlik, geçinememe gibi sorunlar tasarruf sahiplerini “yüksek getiri” vaatlerine iter. Yoksullukla boğuşan geniş emekçi yığınları, emekliler hatta esnaf-çiftçi kimi zaman krediler yoluyla borçlanarak bu alanlara yönelirler. Devletin regülasyon kurumları (SPK gibi) ya yetersiz kalır ya da sistemin parçası haline gelir. Sonuç: piyasa, spekülasyon ve manipülasyon için elverişli bir av sahasına dönüşür. Bu süreçte “risk”

Fon vurgunu, yalnızca finansal bir skandal değildir. Yüz binlerce insanın emeklilik birikimi, ev hayali veya çocuklarının eğitimi için biriktirdiği paranın buharlaşması, sınıfsal bir yağmadır. Emekçiler ve orta sınıflar, enflasyon altında eriyen ücretlerle hayatta kalmaya çalışırken, bir de “yatırım” adı altında soyulur. Bu, kapitalizmin geç döneminin karakteristiğidir. Toplumsal güvenin yıkılması, kurumlara inancın erimesi ve “herkes kendi başının çaresine baksın” ideolojisi pekişir, insanlar yalnızlaşır.

söylemi ideolojik bir örtü işlevi görür. “Yatırım risklidir” denir; oysa risk, sistematik olarak küçük yatırımcıya yıkılırken, büyük oyuncular ve içeriden bilgiye sahip olanlar korunur. Fonlar batınca zarar sosyalize edilir ve halkın sırtına yüklenir. O sırada kârlar ise çoktan yurt dışına veya güvenli limanlara aktarılmış olur. Bu, sömürü düzeninin soygun düzenine evrilmesinin özüdür. Üretmeden, hatta çoğu zaman kendi çıkardıkları yasalar içerisine serpiştirilen boşluklara yaslanarak, doğrudan mülksüzleştirme.

Soygun düzeninin toplumsal sonuçları

Fon vurgunu, yalnızca finansal bir skandal değildir. Yüz binlerce insanın emeklilik birikimi, ev hayali veya çocuklarının eğitimi için biriktirdiği paranın buharlaşması, sınıfsal bir yağmadır. Emekçiler ve orta sınıflar, enflasyon altında eriyen ücretlerle hayatta kalmaya çalışırken, bir de “yatırım” adı altında soyulur. Bu, kapitalizmin geç döneminin karakteristiğidir. Toplumsal güvenin yıkılması, kurumlara inancın erimesi ve “herkes kendi başının çaresine baksın” ideolojisi pekişir, insanlar yalnızlaşır. Geçmişte yaşanan banker krizi, 1990’lardaki bankacılık krizi, özellikle gurbetçiler üzerinden gerçek-

leştirilen Yimpaş Holding ve Deniz Feneri soygunu, Çiftlikbank, Thodex ve Seçil Erzan olayı gibi öncelilere oranla daha küçük çaplı soygunlar ve barınma sorunu yaşayan insanların hedef alındığı sonu “evim” ile biten şirketlerde yaşananlar kapitalizmin sömürüden soygun düzenine geçişinin ülkemizdeki yansımalarıdır. Üretim krizlerinin yerini finansal krizler aldığında servet yukarıya, yoksulluk aşağıya akar.

Sonuç: Düzenin kendisi sorun

Fon vurgunu, “birkaç kötü niyetli kişinin” işi değildir. Kapitalizmin finansal aşamasında sömürü, giderek daha az üretim sürecine, daha çok spekülasyon, manipülasyon ve el koyma mekanizmalarına dayanır. Bu, sistemin çürütmesinin değil, kapitalizmin doğasının gereğidir. Küçük yatırımcıyı korumak için daha sıkı denetim, şeffaflık ve hesap sorulabilirlik elbette gereklidir. Ancak asıl mesele daha derindir. Üretmeden kâr etmenin, balon şişirmenin ve kitlelerin birikimini gasp etmenin “normal” kabul edildiği bir düzen, kalıcı adalet üretemez. Sömürü düzeninden soygun dönemine geçiş, kapitalizmin kendi tarihsel sınırlarını dayattığının göstergesidir. Fon vurgunu, bu sınırın Türkiye’deki en güncel aynasıdır. ■

TKP ve TBKP'den Kürt Özgürlük Hareketi'ne

□ Mehmet Ali ALÇINKAYA

Benim siyasal yürüyüşüm, birbirinden kopuk dönemlerin, örgütlerin ve siyasal kimliklerin toplamı değildir. TKP'den TBKP'ye, oradan Kürt Özgürlük Hareketi'ne ve demokratik siyasetin farklı mücadele alanlarına uzanan yolculuğum; Türkiye'nin demokrasi, özgürlük, emek, sosyalizm ve Kürt sorununun çözümü arayışlarıyla iç içe geçmiş uzun bir mücadele çizgisidir.

Bugün geriye dönüp baktığımda, bu yürüyüşü yalnızca kendi yaşam öyküm olarak değil, aynı zamanda Türkiye solunun, sosyalist hareketin ve ezilen halkların demokrasi arayışlarının içinden geçen tarihsel bir sürecin parçası olarak görüyorum. Bu nedenle geçmişime ne romantik bir bağlılıkla ne de onu inkâr ederek bakıyorum. Doğrularımı sahipleniyor, yanlışlarımı ve eksiklerimi sorguluyor, mücadele deneyimlerimden öğrenerek yoluma devam ediyorum.

1976 yılında, henüz 19 yaşındayken İGD saflarında mücadeleye katıldım. O dönemde taşıdığımız temel şiar açıktı: **"Yolumuz işçi sınıfının yoludur."** İşçi sınıfının kurtuluşunu, sosyalizmi, örgütlü mücadeleyi ve sömürüye karşı direnişi merkeze alan bir siyasal kültür içinde yetiştik.

TKP geleneği bizim için yalnızca bir parti adı değildi. Faşizme, sömürüye, emperyalizme ve her türlü baskıya karşı mücadeleyi; işçi sınıfının tarihsel rolünü ve sosyalizm idealini temsil ediyordu. O yıllarda bize yön veren bu birikim, hayatımın sonraki bütün dönemlerinde taşıdığım temel değerlerin önemli bir kaynağı oldu.

Ancak mücadele insanı yalnızca öğrendikleriyle değil, yaşadıklarıyla da değiştirir. Türkiye'nin gerçekliğiyle daha fazla yüzleştikçe, sınıf mücadelesinin yanında Kürt halkının inkârı ve özgürlük sorunu, Alevilerin ve diğer ezilen toplumsal kesimlerin eşitsizliği, devletin tekçi ve merkeziyetçi yapısı ve demokra-

tik hakların sürekli sınırlandırılması gibi sorunlarla da karşı karşıya kaldık.

Böylece önümüzde yeni sorular birikmeye başladı: Sosyalizm, Türkiye'nin çoğul toplumsal gerçekliğiyle nasıl buluşacaktı? İşçi sınıfının kurtuluşu ile halkların özgürlük arayışları nasıl ortaklaştırılacaktı? Demokrasi yalnızca devlet iktidarının biçimi olarak mı ele alınacaktı, yoksa toplumun kendi kendisini örgütleyebilmesinin yolu olarak mı görülecekti?

Bu sorular, benim siyasal yürüyüşümün sonraki dönemlerini belirleyen temel sorular oldu.

TKP'den TBKP'ye: Yasallık, Yenilenme ve Sorgulama

1980'li yılların sonlarına doğru TKP-TİP birleşmesi ve TBKP'nin kuruluşu, siyasal yaşamımda önemli bir dönemeç oluşturdu. Kocaeli'nde TBKP sözcülüğü ve il başkanlığı yaptığım dönemde, siyasal yasakların sürdüğü, örgütlenme ve düşünce özgürlüğünün ağır baskılar altında bulunduğu koşullarda yasal siyaset hakkını savunduk.

Bu mücadele, benim için yalnızca bir partinin yasallaşma mücadelesi değildi. Sosyalistlerin toplumla açık ve meşru biçimde buluşabilmesinin, örgütlenbilmesinin ve düşüncelerini özgürce savunabilmesinin mücadelesiydi.

Fakat bugün o döneme daha eleştirel baktığımda şunu da açıkça ifade ediyorum: Yasallık önemliydi, ancak yasallığın kendisi siyasal yenilenmenin yerine geçmezdi. Bir örgütün yasal olması, toplumla bağ kurduğu, kendisini yenilediği ve değişen koşullara cevap verdiği anlamına tek başına gelmez.

Benim açımdan burada önemli bir ders ortaya çıktı:

Yasallık bir amaç değil, toplumsal mücadeleyi büyütmenin araçlarından biridir.

TBKP deneyimi bana, geçmişin değerlerini korurken geçmişin kalıplarına hapsolmamak gerektiğini öğretti. Mücadele sürekli; fakat mücadele

yöntemleri, örgütlenme biçimleri ve siyasal kavramlar toplumun değişen ihtiyaçları karşısında kendisini yenilemek zorundadır.

Zaman içinde Türkiye'nin gerçekliğiyle daha yakından yüzleştikçe, demokrasi mücadelesinin yalnızca sınıf ekseninde ve dar örgütsel sınırlar içinde ele alınamayacağını daha açık biçimde gördüm.

Elbette sınıf çelişkisi ortadan kalkmış değildi. Tam tersine, sömürü ve eşitsizlik devam ediyordu. Ancak Türkiye'nin toplumsal gerçekliği, sınıf meselesi kadar halkların, kimliklerin, inançların, kadınların, gençlerin ve farklı toplumsal kesimlerin özgürlük taleplerini de birlikte ele almayı gerektiriyordu.

Burada benim için temel değişim, geçmiş reddetmek değil, geçmişten öğrendiklerimi daha geniş bir toplumsal zeminde yeniden düşünmek oldu.

Siyaset anlayışım giderek "ben"den "biz"e doğru evrildi.

Çünkü gerçek demokratik siyaset, tek bir kimliğin, tek bir sınıfın ya da tek bir örgütün toplum adına konuşması değildir. Farklılıkların kendi sözünü söyleyebildiği, kendi iradesini oluşturabildiği ve ortak yaşamın kararlarına katılabildiği bir siyasal kültürdür.

Bu anlayış, beni Kürt halkının özgürlük mücadelesiyle daha güçlü biçimde buluşturdu.

Kürt Özgürlük Hareketiyle buluşma

Kürt Özgürlük Hareketi'yle buluşmamı, geçmişte taşıdığım sosyalist kimliğin reddi olarak görmedim. Benim için bu buluşma, yıllardır taşıdığım özgürlük, eşitlik, sosyalizm ve demokrasi arayışının yeni bir tarihsel ve toplumsal gerçeklikle buluşmasıydı.

Kürt sorununu yalnızca bir kimlik sorunu olarak ele almak yetersizdi. Sorunun tarihsel kökleri, devletin inkâr ve asimilasyon politikaları, tekçi yurttaşlık anlayışı ve demokratik hakların sınırlan-

dırılmasıyla doğrudan bağlantılıydı.

Bu nedenle Kürt halkının özgürlük mücadelesinin aynı zamanda Türkiye'nin demokratikleşme mücadelesinin önemli bir parçası olduğunu kavradım.

Kürt Özgürlük Hareketi'nin zaman içinde geliştirdiği demokratik siyaset, demokratik toplum, kadın özgürlüğü, ekoloji, komünal yaşam ve demokratik ulus perspektifleri de benim açımdan sosyalizmin yeniden düşünülmesi gereken alanlarını açtı.

Burada esas mesele, iktidarı yalnızca ele geçirerek toplumu dönüştürmek değil; toplumun kendi öz gücüyle örgütlenmesini, söz ve karar sahibi olmasını ve kendi yaşamını demokratik biçimde kurmasını esas almaktır.

Bu anlayış beni DTP, BDP, HDP, DTK ve HDK deneyimlerine taşıdı.

Bu deneyimler içinde şunu daha açık gördüm: Demokratik siyaset, yalnızca seçimden seçime yürütülen bir faaliyet değildir. Demokratik siyaset; mahallede, ilçede, kentte, emek alanında, kadın mücadelesinde, gençlikte, ekolojide ve yaşamın bütün alanlarında toplumun örgütlü iradesini açığa çıkarmaktır.

HDK Ruhu: Birlikte yaşamın ve örgütlenmenin yolu

HDK deneyimi benim siyasal yaşamımda özel bir yere sahiptir. Çünkü farklı siyasal geleneklerin, kimliklerin, inançların, emekçilerin, kadınların ve gençlerin ortak bir demokratik yaşam fikri etrafında buluşabileceğini somut olarak gördük.

Bu nedenle HDK'yi yalnızca bir örgütsel model olarak değil, bir siyasal ruh olarak değerlendiriyorum.

Bu ruh, farklılıkları ortadan kaldırmadan birlikte yürüyebilmek; herkesin kendi kimliği ve özgünlüğüyle ortak bir demokratik mücadele içinde yer alabilmesidir.

Bugün savunduğum demokratik toplum anlayışının önemli kaynaklarından biri de bu deneyimdir.

Demokratik toplum, devletin karşısına

yalnızca yeni bir iktidar projesi koymak değildir. Toplumun kendi yaşamını örgütleyebildiği, söz ve karar gücünü geliştirdiği, farklılıklarıyla birlikte yaşayabildiği yeni bir toplumsal ilişki biçimi kurmaktır.

Bu nedenle demokratik cumhuriyet ile demokratik toplum birbirinden koparılmaz.

Devlet nezdinde demokratik cumhuriyetin hukukunu ve kurumlarını geliştirmek gerekirken, halk nezdinde demokratik toplumun örgütlenmesi ve inşası aynı anda yürütülmelidir.

Eleştiri ve Özeleştir: Mücadelenin Ahlakı

Bugün geçmişime baktığımda yalnızca yaptıklarımı anlatmakla yetinmek istemiyorum. Çünkü mücadele tarihi, yalnızca başarıların anlatıldığı bir tarih değildir.

TKP geleneğinin sınıf perspektifinden çok şey öğrendim; fakat bu perspektifin Türkiye'nin çok kimlikli ve çok kültürlü toplumsal gerçekliğini yeterince kavrayamadığı yönlerini de zaman içinde gördüm.

TBKP döneminde yasallık mücadelesinin önemini yaşadım; ancak yasallığın siyasal yenilenmenin yerine geçemeyeceğini de deneyimledim.

Kürt Özgürlük Hareketi içinde demokratik toplum, kadın özgürlüğü, ekoloji, komünal yaşam ve demokratik siyaset perspektiflerinden önemli bir kimler edindim. Bununla birlikte, burada da eleştiri, özeleştir, demokratik işleyiş, bileşen hukuku, temsil ve örgütlenme sorunlarının sürekli sorgulanması gerektiğine inanıyorum.

Benim için eleştiri düşmanlık değildir. Özeleştir de kendini inkâr etmek değildir.

Eleştiri mücadeleyi düzeltmenin, özeleştir ise kendini yenilemenin yoludur.

Bu nedenle hiçbir dönemi kutsamıyorum. Hiçbir örgütsel kimliği kendi başına mutlaklaştırmıyorum. Benim için ölçü; özgürlük, eşitlik, demokrasi, halkların kardeşliği ve toplumun kendi geleceği üzerinde söz sahibi olmasıdır.

27 Şubat Çağrısı: Yeni bir tarihsel eşik

Bugün demokratik siyaset mücadelesini 27 Şubat Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı'ndan bağımsız düşünmek mümkün değildir.

Ben bu çağrıyı yalnızca bir barış çağrısı olarak değil, Türkiye'nin yüz yıllık sorunlarını demokratik siyaset ve

demokratik toplum perspektifiyle yeniden ele alma çağrısı olarak görüyorum.

Benim siyasal yürüyüşüm açısından 27 Şubat çağrısı, geçmişten kopuk yeni bir başlangıç değildir. Tam tersine, yıllardır taşıdığım demokrasi, özgürlük, sosyalizm ve Kürt sorununun demokratik çözümü arayışının yeni bir tarihsel eşikte yeniden anlam kazanmasıdır.

Bu nedenle bugün yapılması gereken yalnızca devletten adım beklemek değildir. Devlet nezdinde demokratik cumhuriyetin hukuki ve anayasal zemini güçlendirilirken, halk nezdinde demokratik toplumun örgütlenmesi ve inşası da büyütülmelidir.

Birini diğerinin yerine koymadan, ikisini birlikte yürütmek zorundayız.

Çünkü demokratik hukuk olmadan kalıcı bir barışın, demokratik toplum olmadan da kalıcı bir demokratikleşmenin güvencesi oluşturulamaz.

Bu nedenle İmralı'nın kapıları sonuna kadar açılmalı, Önderliğin özgür çalışma koşulları sağlanmalı ve barış sürecinin hukuki zemini oluşturulmalıdır. Kalıcı çözüm, toplumun iradesini ve demokratik siyasetin gücünü büyütmekten geçmektedir.

Bugünün Görevi: Demokratik siyaseti inşa etmek

Bugün geldiğim noktada, TKP'den taşıdığım sosyalist birikim ile Kürt Özgürlük Hareketi'nin demokratik toplum perspektifini birbirinin alternatifi olarak görmüyorum.

Benim açımdan mesele, bu iki tarihsel birikimi bugünün ihtiyaçları temelinde yeniden buluşturabilmektir.

Kürt Özgürlük Hareketi'yle buluşmamı, geçmişte taşıdığım sosyalist kimliğin reddi olarak görmedim. Benim için bu buluşma, yıllardır taşıdığım özgürlük, eşitlik, sosyalizm ve demokrasi arayışının yeni bir tarihsel ve toplumsal gerçeklikle buluşmasıydı.

Kürt sorununu yalnızca bir kimlik sorunu olarak ele almak yetersizdi. Sorunun tarihsel kökleri, devletin inkâr ve asimilasyon politikaları, tekçi yurttaşlık anlayışı ve demokratik hakların sınırlandırılmasıyla doğrudan bağlantılıydı.

Bu nedenle Kürt halkının özgürlük mücadelesinin aynı zamanda Türkiye'nin demokratikleşme mücadelesinin önemli bir parçası olduğunu kavradım.

Sosyalizm yalnızca ekonomik eşitlik değildir. İnsanların kendi yaşamları üzerinde söz ve karar sahibi olmasıdır. Özgürlük, eşitlik, adalet ve dayanışmanın toplumsal yaşamın temel değerleri haline gelmesidir.

Bu nedenle sosyalizmde ısrar etmek, insanlıkta ısrar etmektir.

Bugün demokratik siyasetin görevi toplumu yalnızca seçim dönemlerinde sandığa taşımak değil; toplumun gündelik yaşamını demokratik siyasetin öznesi haline getirmektir.

DEM'in de yalnızca seçim ve belediye çalışmalarıyla sınırlı bir yapı olarak görülmemesi gerektiğini düşünüyorum. Asıl mesele; demokratik toplumun örgütlenme zeminlerini güçlendirmek, kadınların ve gençlerin siyasal yaşamda özneleşmesini sağlamak, emek alanıyla bağları büyütmek, farklı bileşenlerin ve bireylerin hukukunu güvence altına almak ve yerelden merkeze doğru işleyen demokratik bir siyasal mekanizma kurmaktır.

Demokratik siyaset, halkın adına konuşmak değil, halkın kendi sözünü söyleyebileceği alanları çoğaltmaktır.

Bir ömür, bir mücadele çizgisi

TKP'den TBKP'ye, oradan Kürt Özgürlük Hareketi'ne uzanan siyasal yürüyüşümü, birbirinden kopuk örgütsel kimliklerin toplamı olarak görmüyorum.

Bu yürüyüşün içinde değişen örgütler, değişen koşullar, değişen kavramlar ve değişen mücadele biçimleri oldu. Fakat benim açımdan değişmeyen temel değerler vardı: özgürlük, eşitlik, adalet, sosyalizm, halkların kardeşliği ve demokratik

bir toplum kurma iradesi.

Geçmişimi inkâr etmiyorum. Ama geçmişte donup kalmayı da kabul etmiyorum.

TKP'den sınıf bilincini ve sosyalizm idealini; TBKP'den yasallık ve siyasal mücadele deneyimini; Kürt Özgürlük Hareketi'nden demokratik toplum, kadın özgürlüğü, ekoloji ve komünal yaşam perspektifini; HDK'den ise çoğulcu birlik ve birlikte yaşam ruhunu öğrendim.

Şimdi bütün bu birikimleri bugünün ihtiyaçlarıyla yeniden buluşturmanın sorumluluğunu taşıyorum.

Bu benim için tamamlanmış bir hikâye değildir.

Tam tersine, hayatımın bütün dönemlerini birbirine bağlayan temel çizgi hâlâ devam ediyor.

Ben hâlâ mücadele ediyorum.

Çünkü benim için mücadele, geçmişin hatırası değil, geleceğin kuruluşudur.

Bugün sorumluluğumuz; tekçi ve merkeziyetçi anlayışın yerine çoğulcu, demokratik ve katılımcı bir yaşamı; inkârın yerine tanımayı; baskının yerine hukuku; yalnızca temsilin yerine doğrudan katılımı; “ben”in yerine “biz”i koyabilmektir.

Bunu başarabilmek için örgütlerimizi, siyaset anlayışımızı ve kendimizi sürekli yenilemek zorundayız.

Benim TKP'den TBKP'ye, oradan Kürt Özgürlük Hareketi'ne uzanan demokratik siyaset mücadelem, işte bu tarihsel arayışın içinden geçerek bugüne ulaştı.

Geçmişten aldığım derslerle, bugün bulunduğum yerde duruyorum.

Ne geçmişimi inkâr ediyorum ne de bugünü geçmişin kalıplarıyla açıklıyorum.

Dünün birikimini bugünün mücadelesine, bugünün mücadelesini yarının demokratik toplumuna taşımak için yürümeye devam ediyorum.

Ve biliyorum ki mücadele, ancak insanın kendisini de değiştirmeye cesaret ettiği yerde anlam kazanır.

Benim çizgim budur:

Birlik, yasallık ve yenilenme.

Eleştiri, özeleştir ve mücadele.

“Ben” değil, “biz”.

Ve her koşulda özgürlük, eşitlik, demokrasi ve barış için yürümek.■

“Kadınlar vardır, kadınlar her yerde!” Eril Siyasetin Kalbinde Bir Kadın Hafızası

□ Saadet METİN

Klasik siyasi analizlerin veya tespitlerin aksine; bu toplumda eylemliliği sönümlenmeyen, sokağı terk etmeyen ve korku eşliğini fiilen yıkan yegane güç bağımsız kadın hareketidir. Kadınların eylemliliği erkeklerden daha az değildir; aksine kadınlar, toplumsal felç haline karşı sokakta diri kalan en dinamik panzehirdir. Önemli olan verili siyaset arenasındaki sayısal azlık da değildir. Kadınlar, erkeklerin egemenliğindeki o kurumsallaşmış, eskinin izlerini taşıyan yapılarda vitrin süsü olmak için zaman ve enerji harcamaktan artık bıkmışlardır.

Çünkü bu “eril kurumsallığın” ve kadını erteleyen aklın kökleri çok derindedir. Bunu anlayabilmek için teorik kitaplara değil, bu mücadelenin içinden geçmiş bir kadının, benim kendi tarihime bakmam bile yeterli oluyor.

Laleli'deki Kapalı Kapılar ve “Erkekleşerek” Var Olmak

1976 yılından itibaren, henüz 17 yaşındayken TKP ve onun gençlik örgütü olan İGD (İlerici Gençlik Derneği) içinde yer almış bir kadını. Benim kuşağımda, 12 Eylül öncesinde “feminizm” kelimesi sol erkek güruhu arasında adeta alay edilen, “küçük burjuva sapması” sayılan bir kavramdı. En devrimci üniversite olarak hafızama kazınan, Harun Karadeniz’in Olaylı Yıllar ve Gençlik kitabını okuyarak ilk üç tercihime yazdığım İTÜ Makina Mühendisliği’ni kazandığımda, kendime rol model seçtiğim abim bana kızmış, “Makinada kızların ne işi var?” demişti.

Yıllar sonra geriye dönüp bu cümleyi daha derin bir süzgeçten geçirdi-

ğimde, abimin bu çıkışının arkasındaki hakiki insanı gördüm. Bu sadece düz bir eril tepki değildi; o erkek dünyasının bir kadın için ne kadar kırıncı ve zor olabileceğini kendi deneyimlerinden çok iyi biliyordu. 1970’lerin o acımasız, her gün sokaklarında cenazeler kalkan tekinsiz ikliminde, kız kardeşini daha barışçıl bir üniversite seçmeye yönlendirerek korumak isteyen abimin o haklı korkusuydu.

Nitekim İTÜ’deki ilk ders günümde sınıfa adımımı attığım an, abimin o haklı korkusu bir duvar gibi yüzüme

çarptı. Yaklaşık 70 öğrencinin bulunduğu o koca amfide sadece üç kızdık. Sınıfın havası, dışarıdaki siyasi gerginliğin ve eril egemenliğin ağırlığıyla sırlıslıkladı. O gün o sınıfta maruz kaldığımız o görünmez ama ağır baskı, her birimizde farklı bir kırılma yarattı. Kız arkadaşlarımdan biri, o gergin siyasi ortamdan ölesiye korktuğu için sınıfın en ön sırasına tek başına oturmayı, kimseyle ilişki kurmamayı ve adeta görünmez olmayı seçmişti. Diğeri ise daha sonra sol bir örgüt içinde aldığı ağır görevler yüzünden okulu tamamen

bırakmak zorunda kalacaktı. Ben ise zaten İGD’liydim, politik kimliğimle oradaydım; fakat o ilk gün o erkek kalabalığının ortasında hissettiğim bir duygu daha vardı. Ben de ille de “Doktor ol kızım” diyen anneme ve “Makina fakültesinde ne işin var?” diyen abime karşı koymuş; İTÜ Maçka Makina Fakültesi’ni kazanarak hedefime ulaşmanın mutluluğunu ve bilinmezliğin verdiği heyecanı taşıyordum.

O ilk öğretim günümde okula tek başıma gitmedim. Çeşitli sol gruplar, faşistlerin okula girmesini engellemek için okul binalarının hepsine toplu olarak girilmesine karar vermişlerdi. Bu durum, Laleli’deki dernek binasında yapılan İTÜ toplantısında bize bildirilmişti. Aslında faşistlerin saldırısı olabileceği olasılığından bahsediyorlardı ama nedense bir korkuya kapılmamıştım. Okula toplu olarak, adeta bir barikatı yarar gibi büyük bir kütle halinde giriş yaptık. Maçka MMF binasının o geniş antresinden yukarı kata doğru merdivenlerden ilk çıkan gruptan biri seslendi: “Okulda bir faşist var!” O anda hâlâ giriş katında bekleyen kalabalığın içinde, yanımda bulunan iki İGD’li erkek arkadaştan biri paltosunu, diğeri de gözlüğünü elime tutuşturdu ve “Burada kalıp bekle” diyerek merdivenlerden yukarı doğru koştular. Elimde erkeklerin emanet eşyalarıyla kalakalmıştım orada, ayakta.

Yukarıdan gelen bağışmalar, dayak yiyen bir adamın inlemelerine dönüştü. Biraz sonra merdivenlerden aşağı düşerek kaçmaya çalışan bir genci, o erkek kalabalığı üstüne abanarak tekmelerle sokağa attı. Sanki bütün erkekler, en çok kim döverse en devrimci odur gibi bir yarış içindeydi. Bunu beklemiyordum. Şiddeti reddeden, demokratik haklar için mücadele eden bir örgüt olduğu için İGD’li olmuştum ama

önümde on kişinin bir kişiyi insafsızca dövdüğü eril bir şiddet sahnesi vardı. O an hissettiğim acımasızlığı, o insafsız yarışın yarattığı dehşeti kimseye ifade edemedim. Paylaşırsam o gruba ait olamamaktan korkuyordum.

O gün anladım ki, örgüt içindeki varlığını sürdürebilmek için “Bu erkeklere benzersem beni de aralarına alırlar” diyerek çalışmak zorundaydım. Erkeklere benzeyerek, onlar gibi davranarak o dünyada kabul görebileceğimi düşündüm. Bunun bilincinde olmadan bunu yaptığımı, ancak çok sonraları analiz edebildim.

Ertelemeci Siyasetten Bağımsızlığı İlanına

Kuşkusuz bu eril şiddet ve rekabet iklimi, 12 Eylül öncesinin o devrimci kadın örgütlerinin büyük kitlesel emeğini gölgeleyemedi. Başta TKP’li kadınların kurduğu ve zamanla muazam bir kitleselliğe ulaşan İKD (İlerici Kadınlar Derneği) olmak üzere pek çok kadın derneği; işçi, memur, tüm çalışanların ve ev kadınlarının sorunlarına büyük bir kararlılıkla sahip çıktılar. İlk olarak o yıllarda, ev kadınlarının ve evlere temizlikçi olarak giden kadınların sigortalanması talebi öne atıldı. Kadınlar faşizan saldırılardan korkmadan Milliyetçi Cephe (MC) hükümetlerinin getirdiği ekonomik sıkıntılara ve zamlara karşı ellerinde tencere ve tavalarla sokakları inleyen harika politik eylemler yaptılar.

Fakat o dönemin tüm kadın yapıları, nihayetinde sosyalist ve komünist partilerin veya grupların oluşturduğu, özünde “kadının kurtuluşunu devrim sonrasına erteleyen” bir niteliğe sahipti. Kadınlar ne kadar yığınsallaşırsa yığınsallaşınsınlar, erkek siyasetinin o hiyerarşik çemberi içinde kendi bağımsızlıklarını ilan edebilme şansına ulaşamadılar. Ve 12 Eylül darbesinin o ağır silindiri tüm bu örgütleri kapatıp geçtiğinde, kadınlar erkek siyaseti içinde kendi özgün sözlerini tam olarak söyleyemeden o defter kapandı.

İşte bu sessizliği yaran ilk gerçek çığlık, 12 Eylül sonrasında yayın hayatına giren Yazko Somut dergisi sayfalarında yankılandı. Şirin Tekeli ve Stella Ovadia gibi öncü isimlerin kaleme aldığı, feminizmi Türkiye entelektüel dünyasına bağımsız bir siyasi özne olarak dayatan o yazılar, tarihsel bir kırılmanın fitilini ateşle-

DEM Parti’nin seçilmiş erkek milletvekilleri ile belediye eşbaşkanları, son dönemlerde artan kadın katliamlarına karşı Diyarbakır’da yürüyüş gerçekleştirdi.

di. Kadınlar artık “devrim sonrasını” beklemeyi reddediyorlardı. Siyasetin o asık suratlı, eril vesayetinden koparak kendi bağımsız feminist hareketlerini inşa etmeye başladılar. 1987’deki “Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası” ile sokağa çıkan bu yeni irade, kartopu gibi büyüdü, yığınsallaştı ve arkasından onlarca bağımsız feminist platform ve yeni kadın örgütü doğurdu.

Yazko’da çalışan abim bir gece geç vakit işten döndüğünde elinde Somut dergisi vardı. Meraklı sorular yağmuru- runa tuttum onu. “Feminist kadınların da bir sayfası var artık” dedi. Sesindeki bir parça alaycı tonu sezdim. Heyecanla okudum yazıyı. Şirin Tekeli bizim gözümüzde Kemalist, küçük burjuva akademisyen bir kadındı ama beni

Sonuç olarak; 100. sayısını selamladığımız bu yayın organı, konforlu analizlerin çaresizlik üreten ve kadınları edilgen gören diline karşı bir duruştur. Duyarsızlaşmak kaybetmektir ve bu ülkenin kadınları kaybetmeyi reddettiklerini geçmişten bugüne her barikatta tüm dünyaya defalarca kanıtlamıştır. Kadınlar artık ne erkeklerin egemenliğindeki o köhne siyaset arenalarında vitrin süsü olmak için enerji tüketiyorlar ne de kimsenin paltosunu tutuyorlar. Şimdi görev, sokağı savunan o mor iradenin rüzgârına omuz vermek ve o sese ses katmaktır.

etkilemeyi başarmıştı. Ben kendime feminist demeye ise çok sonraki yıllarda başladım.

Ve Mor Barikatlar...

Geçmişin bu bağımsız feminist kadın çıkışları ve onların yarattığı sokak hafızası, bugün AKP ikliminde kurulan “Mor Barikatlar”ın en güçlü çimen-tosudur. Son yıllarda siyasal İslamcı rejimin her türlü yasayla, baskıyla, yargı paketiyle ve kolluk gücüyle kadına dayatmak istediği o gerici rollere karşı en istikrarlı direniş hattını yine bu bağımsız kadın hareketi çekmektedir.

“En az üç çocuk” dayatmalarından, “kadının ilk ve kutsal görevi anneliktir” dayatmasına kadar kadını eve ve aileye hapsedmeye çalışan politikalara sokağa en sert yanıtı kadınlar vermiştir. Meydanlar diğer tüm muhalif unsurlara yasaklanmış, sendikalar ve partiler sinmişken; her yıl 8 Mart’larda ve 25 Kasım’larda her türlü polis şiddetine, gaza, coplara ve gözaltılara rağmen sokakta fiili ve tavizsiz bir eylemlilik sürdürenler onlardır. Geleneksel muhalefet iktidarla uzlaşma ararken, sokağı bir an bile terk etmeyerek “Kadın Cinayetleri Politikadır!” şiarını devletin barikatlarına kazıyan bu kurucu ve niteliksel iradedir.

Mühendislik Koridorlarında-ki Evrensel Şiddet ve Yüzleşme

Benim 1970’lerde İTÜ Makina koridorlarında hissettiğim o yabancılığın ve abimin benim adıma duyduğu o köklü endişenin ne kadar evrensel bir zemine oturduğunu, yıllar sonra dünyanın bir başka ucunda, Kanada’da yaşanan o büyük trajedi tüm dünyaya kanıtlamıştı. 1989 yılında, Montreal

Üniversitesi Mühendislik Fakültesi’nde antifeminist bir erkek, “Siz kadınlar mühendis olup yerimizi alıyorsunuz” diyerek 14 genç kadını katletti. Abimin o dönem Türkiye’de sezdiği ve beni korumaya çalıştığı o vahşi “erkek alanı” muhafızlığı, Kanada’da bir katliama dönüşmüştü.

Ancak o katliamın ardından, 1991’de Kanadalı erkekler kendi hemcinslerinin ürettiği bu şiddetle yüzleşmek için sokağa çıktılar ve yakalarına beyaz kurdele takarak Beyaz Kurdele (White Ribbon) hareketini başlattılar. Bu hareket dalga dalga tüm dünyaya yayıldı. Öyle ki, tam da bu yazıyı kaleme aldığım günlerde, sadece bir hafta sonra, 10 Ekim 2026 Cumartesi günü Amsterdam’da yüzlerce erkeğin kadına yönelik şiddete karşı sorumluluk almak için “Mannenmars” (Erkekler Yürüyüşü) çatısı altında meydanlara çıkmaya hazırlandığını görüyoruz.

Tıpkı o küresel ve evrensel hafızanın tam bu topraklardaki izdüşümü gibi; daha geçen hafta Diyarbakır’da, yüzlerce erkeğin sokağa çıkıp “Kadını öldüren erkeklikten utanıyoruz” ve “Egemen erkekliği yıkacağız” diyerek kendi ürettikleri o toplumsal cinsiyet rolleriyle ve erkek şiddetiyle yüzleşme eylemi yapması gibi... Bu evrensel hafıza bana şunu gösteriyor: Kadınların mor barikatların önünde ödediği ağır bedeller, sokağı terk etmeyen o inatçı ve nitelikli eylemliliği; nihayet erkeklerle o müktedir kürsülerinden aşağı inmeyi, suç ortaklıklarını görmeyi ve “Ailemi ben korurum” diyerek şiddet üreten o egemen erkeklikle hesaplaşmayı dayatmıştır.

Sonuç olarak; 100. sayısını selamladığımız bu yayın organı, konforlu analizlerin çaresizlik üreten ve kadınları edilgen gören diline karşı bir duruştur. Duyarsızlaşmak kaybetmektir ve bu ülkenin kadınları kaybetmeyi reddettiklerini geçmişten bugüne her barikatta tüm dünyaya defalarca kanıtlamıştır. Kadınlar artık ne erkeklerin egemenliğindeki o köhne siyaset arenalarında vitrin süsü olmak için enerji tüketiyorlar ne de kimsenin paltosunu tutuyorlar. Şimdi görev, sokağı savunan o mor iradenin rüzgârına omuz vermek ve o sese ses katmaktır. Çünkü bu karanlık, sinerek ya da kadınların mücadelesini uzaktan izleyerek değil; bağımsız kadın eylemliliğinin ışığıyla dağılacaktır. ■

Eski Ölürken Yeninin Yolunu Çizmek TKPlatform Bildirgesi Üzerine

□ Süleyman HACİBEKTAŞOĞLU

Turgenev'in Babalar ve Oğulları'nı okurken Bazarov ile Pavel Petroviç'in tartışmalarına takılmıştım. Romanın yazıldığı Rusya ile bugünün Türkiye'sini elbette yan yana koyacak değilim. Ama kuşaklar arasındaki o kavganın içinde bugün de önümüzde duran bir soru var.

Bazarov eski olan hemen her şeye kuşkuyla bakıyor. Yerleşmiş değerlere, otoriteye, geleneğe, aristokrasinin hayatına... Pavel ise bütün bunların dağılıp gitmesinin toplumu nereye götüreceğini düşünüyor. Birinin ayaklarının altında çöken bir dünya var, ötekini kafasında henüz tam biçimlenmemiş bir gelecek.

Bazarov'un tavrı aşağı yukarı şöyle: Önce eskiyi ortadan kaldıralım. İyi de ya sonra?

Romanın yıllardır eskimeyen taraflarından biri bana göre burada. Eskinin çürüdüğünü görmek yetmiyor. Onun karşısına, yerine ne koyacağımızı da bilmek gerekiyor. Daha doğrusu, bunu mücadele içinde bulmak ve kurmak gerekiyor.

Gramsci'nin yıllar sonra söylediği, bugün neredeyse herkesin bildiği sözünü bu yüzden hatırlıyorum: *"Eski ölüyor, yeni doğamıyor."*

Sanırım bizim meselemiz de biraz bu. **Türkiye Komünistlerinin Platformu** 10 Eylül 2025'te başlattığı çalışmayı tam bir yıl sonra ete kemiğe büründürdü, eskinin yerine yeniyi inşa etmenin yolunu arayan bildirgesini ve eylem programını ortaya koydu.

Kapitalizmin dünyaya söyleyecek yeni bir sözü kalmadığı açık. Savaş, yoksulluk, göç, doğanın yağmalanması, gidecek ağırlaşan sömürü. Teknoloji insanın çalışma süresini azaltıp hayatını kolaylaştırabilecek düzeye gelmişken tam tersine işsizliği, denetimi ve sermayenin kârını büyütmenin aracına dönüşüyor. Herkes

düzenin böyle gitmeyeceğini görüyor. Ama bunun yerine neyin geleceği aynı açıklıkta görünmüyor. Sosyalist hareketin bugünkü sıkıntısı da burada başlıyor.

Bir geçmişimiz var. Hem de küçümsenmeyecek bir geçmiş. TKP var, 15-16 Haziran var, DGM direnişleri var, 1 Mayıslar var. DİSK, İGD, İKD var. Köylü mücadeleleri, gençlik hareketleri, Kürt halkının mücadelesi, kadınların ve doğasını savunanların yarattığı büyük bir deneyim var. Yıllar içinde pek çok deneyim biriktirdik.

Ama bütün bunlar kendi dönemlerinin koşulları içinde şekillenmişlerdi. Bugün o eski dünya, aynı koşullar yok. Çünkü dünya değişti. İşçi sınıfı değişti. Üretim biçimleri, çalışma koşulları, kentler, iletişim araçları değişti. Sermaye değişti. Devletin toplumu denetleme araçları değişti.

Öyleyse bizim de geçmişi tekrarlamak yerine ondan öğrenerek yeniden düşünmemiz gerekiyordu. **TKPlatform Bildirgesi**'ni ben biraz da bu arayışın ürünü olarak görüyorum.

Eylül ayında yapılan son toplantıyla bildirge artık önümüzde duruyor. Eksikleri vardır, tartışmalı yanları da olacaktır. Zaten aksi mümkün değildir. Ama artık elimizde yalnız neye karşı olduğumuzu söyleyen bir metin yok. Demokratikleşme mücadelesinin, sınıf mücadelesinin ve toplumsal örgütlenmenin sosyalizm hedefiyle nasıl ilişkilendirileceğine dair bir yön tarif edilmeye çalışılıyor.

Bence tartışmaya değer olan esas tarafı budur. Geçmiş ne çöpe atılabilir ne de dondurulabilir. *Marx, Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'inde insanların kendi tarihlerini yaptıklarını ama bunu kendi seçtikleri koşullar içinde yapmadıklarını söyler.* Önümüzde hazır bir masa yok. Tarihe istediğimiz yerden başlayamıyoruz.

Biz de başlayamayız. Türkiye komünist hareketinin yüz yılı aşkın tarihi

bütün başarıları, yenilgileri, ayrılıkları ve yanlışlarıyla önümüzde duruyor. Bu tarihten utanmanın anlamı olmadığı gibi onu dokunulmazlaştırmanın da yararı yok. Sadece yenildik. Artık kaybettik teslim oluyoruz demedik.

Bildirgenin bu konuda aldığı tutumu doğru buluyorum. Metin kendisini açık biçimde Marksist-Leninist bir zeminde tanımlıyor. En önemlisi tarihsel mirası bir tür soy kütüğü meselesine çevirmiyor. Kimin hangi gelenekten geldiğinden çok, bugünün sosyalizm ve komünizm mücadelesinde nerede durduğuna bakmayı öneriyor.

Bu önemli. Çünkü Türkiye solu uzun yıllar geçmişte yaşanmış ayrılıkları bugünün meselesiymiş gibi taşımaktan çok enerji kaybetti. Bazen elli yıl önce yapılmış bir tartışmada alınan tutum, bugün birlikte mücadele edip edemeyeceğimizin ölçüsüne dönüştü. Oysa tarih böyle ilerlemiyor.

Hala birleşik muhalefet ve mücadele çağrıları var ama bu çağrılar belli bir program etrafında şekillenen çağrılar değil. Her hareket kendi çağrısını kendine göre yapıyor. Ama TKPlatform gelin birlikte yapalım diyerek 1 yıldır pek çok grup ve insanla bir araya gelip birlikte ortak bir bildirge hazırladı. Farkı burada ortaya çıkıyor bildirgenin.

Marx'ın yine 18 Brumaire'de söylediği gibi toplumsal devrim şiirini geçmişten değil gelecekte almak zorundadır.

Bu sözü severim. Geçmiş unutulmuyor Marx. Geçmişin kılığına girip geleceği kurmaya kalkmayın diyor. 1917'den öğreneceğiz ama 1917 Rusya'sında yaşamıyoruz. 1970'lerin 80, 90 hatta 2000'li yılların ilk yarısındaki Türkiye'de de yaşamıyoruz. 1970'lerin sınıf hareketinden öğreneceğiz ama bugünkü işçi sınıfı yalnız büyük fabrikaların kapısından girip çıkan işçilerden oluşmuyor.

Bugün organize sanayi bölgelerinin işçileri var. Tersane işçisi var, moto kurye var, çağrı merkezi çalışanı var, market işçisi, sağlık emekçisi, büro çalışanı, mevsimlik tarım işçisi var, platform işçileri, e-ticaret depo işçileri, güvenlik işçileri, özel hastane işçileri, veri merkezi çalışanları, mevsimlik göçmen tarım işçileri, teknoloji – yazılım işçileri... O kadar çok alan sayılabilir ki. Bir de çalışma ile işsizlik arasında gidip gelen milyonlar var.

Bildirgenin sınıfı yalnız fabrika içinde aramaması bu yüzden doğru bir yaklaşım. İnsan fabrikada işçidir ama akşam evine gittiğinde kiracıdır. Bankaya borçludur. Çocuğunun eğitim masrafını düşünür. Markete gittiğinde fiyatlarla karşılaşır. Hastaneye gittiğinde sağlık sisteminin ne hale geldiğini görür. Emekli olduğunda bu kez aylığıyla yaşamaya çalışır.

Kapitalizm yalnız üretim bandında karşısına çıkmaz insanın. Hayatının hemen her alanına girer. Bildirge işçinin bu bütün hayatını görmeye çalışıyor. Kadınların, gençlerin, Kürtlerin, göçmenlerin, LGBTİ+ insanların ve ekoloji hareketlerinin sorunlarını da "esas mücadele yapıldıktan sonra bakılacak işler" diye bir kenara koymuyor.

Ben bunu doğru buluyorum. Ama burada hassas bir çizgi de var. Sınıf mücadelesini her şeyin üzerine yazıp diğer mücadeleleri görünmez hale getirmek yanlış olduğu gibi bütün mücadeleleri birbirinden bağımsız başlıklara ayırıp sınıf ilişkisini kaybetmek de başka bir yanlış olur.

Asıl mesele bağı kurabilmek. Bir kadın işçinin yaşadığı sömürü ile evdeki karşılıksız emeği arasındaki bağı. Bir köylünün toprağını elinden alan maden şirketiyle o şirketin sermaye birikimi arasındaki bağı. Bir gencin barınamamasıyla konutun yatırım aracına dönüşmesi arasındaki bağı. Bir Kürt işçinin hem

sınıfsal sömürüye hem ulusal eşitsizliğe maruz kalması arasındaki bağı.

Althusser'in "üstbelirlenim" kavramı da biraz bunu anlatır. Toplumdaki çelişkiler saf halde karşımıza çıkmaz. Ekonomi vardır, devlet vardır, ideoloji vardır, ulusal sorun vardır, gelenek vardır. Bunlar birbirinin içine girer. Sınıf siyaseti bütün bunları görerek kurulmak zorunda.

Önce demokrasi, sonra sosyalizm mi?

Bildirgenin asıl tartışılması gereken yanına burada geliyoruz. Platform son toplantısıyla önemli bir tercih yapmış görünüyor. Demokratik Cumhuriyet, Sosyal Cumhuriyet ve Sosyalist dönüşümden söz ediyor ama bunları arka arkaya geçilecek üç ayrı istasyon olarak tarif etmiyor.

Benim daha önce bu konuda yaptığım değerlendirme şuydu: Artık elimizde demokratikleşme ve toplumsal örgütlenme mücadelelerini sosyalist devrime bağlayacak yönü çizen bir bildirge var. Bu, klasik anlamda "önce demokratik devrim tamamlanacak, sonra sosyalist devrime geçilecek" biçiminde iki ayrı aşamayı anlatan bir bildirge değil. Olması da muradımız değil.

Bildirge de bunu açıkça söylüyor. Demokratik Cumhuriyet, Sosyal Cumhuriyet ve Sosyalist dönüşümü birbirinden duvarlarla ayrılmış zorunlu aşamalar olarak değil, mücadele içinde iç içe geçen dönüşüm uğrakları olarak görüyor.

Bu ayrım küçümsenmemeli. Çünkü Türkiye solunun önünde yıllardır iki sorun duruyor. Bir kesim sosyalizmi öyle uzak bir geleceğe bırakıyor ki bugünün siyaseti giderek kapitalizmi demokratikleştirme programına dönüşüyor. Diğer tarafta ise günlük demokratik mücadeleleri, barış talebini, kadın mücadelesini, Kürt sorununu, ekoloji direnişlerini, hatta ücret mücadelesini bile sosyalist devrim karşısında ikincil gören yaklaşımlar çıkabiliyor. İkisi de çıkmaz sokak.

İşçinin ücret mücadelesi yalnız daha yüksek ücret istemek değildir. İşçi bu mücadele içinde örgütleniyorsa, patron karşısında kendi gücünü görüyorsa, birlikte karar almayı öğreniyorsa orada sınıf bilincinin gelişebileceği bir alan vardır.

Köylü köyünün deresine yapılacak HES'e, yaylasını maden adına işgal eden şirkete karşı örgütlenirken yalnız suyunu ve toprağını savunmaz. Şirketle, devletle, sermayenin çıkarlarıyla karşı karşıya gelir. Kendi yaşam alanı üzerinde söz söyleme hakkını savunur.

Emekliler insanca yaşayacak bir aylık için yan yana geldiğinde mesele birkaç bin liralık artıştan ibaret değildir. Örgütlü davranmayı öğrenirler. Demokratik mücadeleyi sosyalizmden koparmamak dediğimiz şey bana göre budur. İnsanlar sosyalizme bir kitabın son sayfasını okuyarak gelmeyecekler. Kendi hayatları içinde karşılaştıkları sorunların nedenlerini görerek, birlikte mücadele ederek, bazen kazanıp bazen yenilerek gelecekler.

Bildirgenin sonunda söylenen "Bütün sorunlarınız sosyalizmde çözülecek demek çözüm değildir" düşüncesini bu yüzden önemli buluyorum. Ama metinde bana göre düzeltilmesi gereken bir ifade de var. "Hedefimiz: Sosyalizm ve Komünizm" bölümünde sosyalizm stratejik amaç olarak ortaya konulurken, kısa vadedeli hedefin Türkiye'nin demokratikleşmesi ve demokratik toplumun kurulması olduğu söyleniyor.

Bu cümle tek başına bırakıldığında eski aşamacı anlayışı çağırıştırabilir. Önce demokratikleşme tamamlanacak, sonra sosyalizm gündeme gelecekmış gibi okunabilir. Metnin devamı böyle söylemiyor. Hatta tam tersini söylüyor. Yine de ileride hazırlanacak programda bu nokta daha açık hale getirilmeli.

Demokratik Cumhuriyet, Sosyalist mücadele başlamadan önce tamamlamaya çağımız ayrı bir iş olmamalı. Demokrasi mücadelesinin içinde sınıfın örgütlü gücü büyümeli. Bugünkü mücadele yarının sosyalizmine bırakılmamalı; sosyalist yön bugünkü mücadelede görünür olmalı. Aradaki fark birkaç kelimelik görünebilir. Ama siyasette değildir.

Lenin'i tekrarlamak değil, Lenin gibi davranabilmek

Lenin'in "Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamaz" sözünü yüz yıldan fazla oldu tekrarlarız. Doğrudur. Ama teoriyi tekrarlamakla da devrimci hareket olmuyor. Kâğıt üzerinde kusursuz bir programınız olabilir. Fabrikanın kapısından içeri giremiyorsanız ne işe yarar? Mahallede kimse sizi tanımıyorsa? Köylünün maden şirketine karşı verdiği mücadelede yoksanız? Gençlerin ne yaşadığını bilmiyorsanız? Emeklinin sofrasına ne koyamadığını görmüyorsanız? Teori hayatla buluştuğunda anlam kazanır.

Bildirgenin Platform Kolektifleri ve Meclisler üzerinde durmasını bu açıdan önemsiyorum. İşyeri, mahalle, köy ve kentlerde insanların kendi sorunlarını konuşacağı, karar alacağı ve harekete

geçeceği Meclislerin kurulmasından söz ediliyor. Bu örgütlenmeler gerçekten kurulabilirse mesele yalnız Platformun büyümesi olmaz. İnsanların kendi hayatlarına ilişkin karar süreçlerine katılması başlı başına bir siyasal eğitimidir. Bugünkü düzende insanlara ne öğretiliyor? Beş yılda bir oyunu ver, sonra evine git. İşyerinde patron karar verir. Kent hakkında belediye karar verir. Ülke hakkında hükümet karar verir. Ekonomi hakkında sermaye karar verir. Sonra bir gün sosyalizmden söz ediyor ve insanlara "artık siz yöneteceksiniz" diyoruz.

Nasıl yönetecek? İnsan yönetmeyi de mücadele içinde öğrenir. Toplantıda konuşmayı, karar almayı, temsilci seçmeyi, seçtiğini denetlemeyi, gerekirse değiştirmeyi. Bunların hiçbiri gökten inmiyor. Bildirgedeki Meclis fikrinin bana göre asıl anlamı burada.

Fakat burada cevap bekleyen sorular da var. Bu Meclisler nasıl birleşecek? Mahalle Meclisiyle işyeri Meclisi arasında nasıl bir ilişki kurulacak? Platform Kolektifleri Meclisleri yöneten yapılar mı olacak, yoksa onların içinde çalışan komünistlerin örgütü mü? Sendikalarla ilişki nasıl kurulacak? Yerel kararlarla merkezi siyasal irade arasında uyumsuzluk çıktığında ne olacak? Temsilciler nasıl seçilecek ve nasıl geri çağrılacak? Bildirge bunların hepsine cevap vermiyor. Bence vermek zorunda da değil. Adı üzerinde, bildirge.

Ama önümüzde hazırlanacak program varsa asıl uğraşmamız gereken konulardan biri bu olmalı. Çünkü Sosyalist Demokrasi dediğimiz şey güzel cümlelerden ibaret kalmamalı. Kurumu, kuralı, denetimi olmak zorunda.

Gramsci bize ne söylüyor?

Gramsci'nin bugün yeniden çok konuşulmasının nedeni var. Ben de son zamanlarda fazla Gramsci okumaya başladım. Belki de bizlerin eksikliği de şimdiye kadar fazla ilgi göstermemizdir. Kapitalist devletin yalnız hükümetten, polisten, ordudan, mahkemeden oluşmadığını gördü. Egemen sınıfın iktidarı toplumun içine yayılır. Okulda, basında, kültürde, dinde, ailede, gündelik alışkanlıklarda kendini yeniden üretir.

Yani egemen sınıf yalnız zor kullanarak yönetmez. İnsanların önemli bir bölümünün rızasını da üretir. Türkiye'de bunu görmek zor değil. Yoksulluğu yaşayan insan bazen kendisini yoksullaştıran düzene oy verebiliyor. İşçi patronun çıkarını

kendi çıkarı sanabiliyor. Köylü toprağını elinden alan politikayı destekleyebiliyor. Emekli kendisini açlığa mahkûm eden iktidara bağlılığını sürdürebiliyor. Bunu yalnız "bilinçsizlik" diyerek açıklayamayız. Egemenlik tam da böyle kuruluyor. Gramsci'nin **hegemonya** meselesi burada işe yarıyor.

O halde komünist siyaset yalnız seçimden seçime ortaya çıkan ya da devlet iktidarının ele geçirileceği günü bekleyen siyaset olamaz. Toplumun içinde çalışmak gerekir. Sendikada. Mahallede. Köyde. Okulda. Kültür alanında. Kadın hareketinde. Ekoloji mücadelesinde. İşyerinde.

Gramsci'nin **mevzi savaşı** dediği şey de herhalde biraz budur. Ama bunu reformculukla karıştırmamak gerekir. Mevzi kazanmak oraya yerleşip kalmak değildir. O mevziyi başka mücadelelerle birleştirip güç ilişkisini değiştirmektir. Bildirgenin önündeki önemli sınavlardan biri de burada olacak. Meclis kurmak yetmez. Dernek kurmak yetmez. Bir sendikada etkili olmak da yetmez. Bütün bunların sermaye egemenliğine karşı ortak bir siyasal iradeye dönüşmesi gerekir. Yoksa herkes kendi alanında iyi işler yapar ama düzen yerinde durur.

Sosyalizm yalnız mülkiyet meselesi değildir

Bildirgenin Sosyalizm tarifinde de dikkatimi çeken bir taraf var. Üretim araçlarındaki özel mülkiyetin kaldırılmasını gerekli görüyor fakat mülkiyetin devlete geçirilmesini tek başına yeterli saymıyor. Yirminci yüzyılın Sosyalizm deneyimlerinden sonra bu konuya dönmemiz gerekiyordu zaten.

Devletleştirme ile toplumsallaştırma aynı şey değildir. Fabrikanın sahibi özel patron değil de devlet olduğunda sorun kendiliğinden çözülmüş olmuyor. O fabrikanın nasıl üretim yapacağına kim karar veriyor? İşçi karar süreçlerinin neresinde? Üretim toplumun ihtiyacına göre mi yapılıyor, yoksa yukarıdan alınmış kararların uygulayıcısı mı olunuyor?

Bildirge çalışanların ve toplumun üretim, yatırım ve bölüşüm kararlarında söz ve karar sahibi olmasını savunuyor. Doğru olan yön bu. Burada önemli olan yalnız mülkiyetin toplumsallaşması da değil. Kararın ve iktidarın da toplumsallaşması gerekiyor. Yoksa özel patronun yerini devlet yöneticisinin aldığı, işçinin

yine yalnız kendisine verilen işi yaptığı bir düzen ortaya çıkar. Bunun adına devlet mülkiyeti denebilir ama Sosyalizm demek güçleşir. Sosyalizm insanların yalnız üretim araçlarıyla ilişkisini değil, karar alma süreçlerindeki yerini de değiştirmek zorunda. Bildirgenin geri çağrılabilir yöneticilerden, toplumsal denetimden ve çalışanların karar gücünden söz etmesini bu nedenle önemsiyorum.

Fakat yine işin zor kısmı bundan sonra başlıyor. Toplumsallaştırılmış mülkiyet nasıl işleyecek? Merkezi planlamayla yerel kararların dengesi nasıl kurulacak? İşyerindeki işçinin karar hakkıyla bütün toplumun ihtiyacı çatıştığında hangisi esas alınacak?

Bildirge geçiş döneminde farklı mülkiyet biçimlerinin ve piyasa mekanizmalarının belirli ölçülerde var olabileceğini de söylüyor. Olabilir. Ama piyasanın yeniden sermaye birikimi yaratmasını ne engelleyecek? Yeni ayrıcalıklı tabakaların ortaya çıkmasının önüne nasıl geçilecek? Bürokrasinin toplum üzerinde yeniden bir güç haline gelmemesi nasıl sağlanacak? Bunların hiçbiri kolay soru değil. Zaten yüz yıldır sosyalistlerin tartıştığı meseleler. Ama geçmişte yanlış yaptığımız yerleri görüp soruları sormaktan kaçarsak yeni bir şey kuramayız.

Althusser, Marksizm’i hazır cevapları olan kapalı bir inanç sistemi gibi okumuyordu. Onun asıl katkılarından biri de ideolojinin toplumsal kurumlar içinde nasıl yeniden üretildiğini göstermeye çalışmasıydı. Buradan çıkarılacak ders açık. **Mülkiyet biçimini değiştirmek yetmez. İnsanın düşünme, yönetme ve yaşama biçimini de değiştirecek bir toplumsal dönüşüm gerekir.** Bu ise emirle olmaz.

Eylem programına bakınca

Bildirgenin arkasına eklenen Eylem Programı ise işi genel ilkeler düzeyinde bırakmıyor. Haftalık çalışma süresinin 35 saate indirilmesinden taşeron sisteminin kaldırılmasına, grev yasaklarının son bulmasından özelleştirilen temel işletmelerin yeniden kamulaştırılması ve toplumsallaştırılmasına kadar oldukça somut talepler var. Yerel Halk Meclisleri, kayyım uygulamasının kaldırılması, ana dil hakkı, bölgesel özerklik, kadınların sosyal güvenceye alınması, ücretsiz eğitim, sağlık ve konut gibi başlıklar da programın parçası.

Bunların önemli bir kısmını cesur buluyorum. Çünkü program yalnız “sosyalizm istiyoruz” demekle yetinmiyor,

bugünün insanına, bugünkü hayatında neyin değişeceğini söylemeye çalışıyor. Bir siyasal programın sokağa değdiği yer de burasıdır.

Ama burada bildirgenin kendi içinde tartışılması gereken bir gerilim de görüyorum. Bildirgenin teorik bölümü geçmiş sosyalizm deneyimlerini eleştirel biçimde değerlendiriyor. Devletleştirmeyi tek başına sosyalizm saymıyor, toplumsal denetimden, çoğulculuktan, meclislerden ve insanların doğrudan karar süreçlerine katılmasından söz ediyor. Eylem Programının bazı maddelerinde ise eski sosyalist programlardan tanıdığımız daha devlet merkezli bir dil yeniden ortaya çıkıyor.

Devlet yapacak, devlet düzenleyecek, devlet kuracak, devlet denetleyecek. Elbette kapitalizmden çıkışın bir iktidar ve devlet meselesi olmadığı söylenemez. Devleti yok sayarak sosyalizm kurulmaz. Ama bildirgenin kendi teorik iddiasını sonuna kadar götüreceksek soruyu biraz değiştirmemiz gerekiyor: Devlet ne yapacak sorusunun yanına, toplum bunu nasıl yönetecek sorusunu da koymak zorundayız.

Örneğin bir işletmenin devletleştirilmesi başka şeydir, o işletmenin çalışanların ve toplumun demokratik denetimine açılması başka şey. Sosyal konut yapmak başka şeydir, o konut politikasının mahallelerde yaşayan insanların karar süreçlerine katılmasıyla belirlenmesi başka şey. Yerel halk meclislerinden söz ediyorsak bunların yalnız talepleri yukarıya ileten yapılar değil, karar gücüne sahip örgütlenmeler olup olmayacağını da tartışmamız gerekir.

Belki bildirgenin en ilginç çelişkilerinden biri burada. Teorik bölüm yeniye arıyor, Eylem Programının bazı yerlerinde ise eski dünyanın dili hâlâ kendisini hatırlatıyor.

Bunu bir kusur avcılığı olarak söylemiyorum. Tam tersine, önümüzdeki tartışmanın nerede yoğunlaşması gerektiğini gösterdiği için önemli buluyorum. Geçmişin sosyalizm deneyimlerinden vazgeçmeden onların devletçi ve bürokratik yanlarını aşmak istiyorsak, bunu yalnız teoride değil programın somut maddelerinde de göstermemiz gerekiyor.

Bildirge hayatın içine girmek zorunda

Bildirgenin sonundaki yaklaşımı bu yüzden kendime yakın buluyorum.

Metin kendisini toplum adına yukarıdan hazırlanmış değişmez bir reçete olarak görmüyor. Güncel taleplerin, örgütlenme biçimlerinin ve mücadele araçlarının hayat içinde sınanacağını söylüyor. Zaten başka türlü olamaz. Bir programı masa da yazarsınız ama doğru olup olmadığını masa göstermez. Hayat gösterir.

Karadeniz’in bir vadisinde maden şirketine karşı köylülerle yan yana geldinizde görürsünüz. Bir tekstil fabrikasının kapısında işçilerle konuştuğunuzda görürsünüz. Emekliler aylıklarıyla ay sonunu getiremediklerinde, gençler yurda giremediğinde, kadınlar güvencesiz işlerde çalışırken bir de evin bütün yükünü sırtlandığında programdaki cümlelerin hayatta karşılığı olup olmadığı ortaya çıkar.

Yanlışsa değiştirirsin. Eksikse eklersin. İşe yaramayan örgütlenme biçiminde ısrar etmezsın. Ben Leninizm’i biraz da böyle anlıyorum. Lenin’i tekrar etmek Leninist olmak değildir. Lenin kendi zamanının somut koşullarını inceledi ve o koşullarda ne yapılması gerektiğini aradı. Bugün yapılacak şey de budur. Yüz yıl önce verilmiş cevapları ezberlemek yerine bugünün sorularını sormak.

Bildirgenin “süreklilik içinde yenilenme” dediği şeyi ben böyle okuyorum. Süreklilik Sosyalizm hedefidir. Süreklilik sınıfsız ve sömürsüz toplum düşüncesidir. Süreklilik işçi sınıfının kendi bağımsız siyasal gücüne duyulan ihtiyaçtır. Ama oraya hangi yoldan gideceğimiz, hangi örgüt biçimlerini kullanacağımız, hangi ittifakları kuracağımız değişebilir. Değişmek zorundadır da.

Yeninin kendisi değil, yolu olabilir

Şimdi yeniden *Babalar ve Oğullara* dönebiliriz. Pavel’in dünyası gidiyordu. Bazarov bunun farkındaydı. Ama Bazarov’un önünde başka bir sorun vardı: Eskiye reddetmek, yeniye kurmaya yetmiyordu. Bizim de önümüzde benzer bir sorun var.

Kapitalizmin insanlığı nereye götürdüğünü artık uzun uzun anlatmaya gerek kalmıyor. İnsanlar bunu yaşayarak görüyor. Sabah pazarda görüyor, fabrikada görüyor, kira öderken görüyor, savaşa gönderilen çocuklarında görüyor, deresini elinden almaya gelen şirkette görüyor.

Sorun şu: Bütün bunların karşısına ne koyacağız? Geçmişin Sosyalizm’ini ay-nen yeniden kuramayız. Daron Acemoğlu

gibi liberallerin yaptığı ve “işçi sınıfı liberalizmi” diye anlattığı şekilde Kapitalizmi biraz daha insaflı hale getirmenin peşine de düşemeyiz.

O zaman yenisini kurmak zorundayız. TKPlatform Bildirgesi bunun tamamlanmış cevabı değil. Bence iyi ki değil. Tamamlanmış olduğunu iddia etse hayatla ilk karşılaşmasında duvara çarpardı. Ama bazı taşları yerine koyuyor. Kapitalizmin demokratik restorasyonunu nihai hedef olarak kabul etmiyor. Demokrasi mücadelesini Sosyalizm sonrasına bırakmıyor. İşçi sınıfının bağımsız siyasal gücünü temel alıyor ama diğer özgürleşme mücadelelerini küçümsemiyor. Sosyalizmi yalnız devlet mülkiyetine indirgemiyor. Toplumun karar süreçlerine doğrudan katılımını savunuyor. Geçmişten kopmuyor ama geçmişin içinde de kalmak istemiyor. Bunların hepsi tartışmaya değer.

Eleştirilecek yerleri de var elbette. Demokratik Cumhuriyet ile Sosyalist dönüşüm arasındaki bağ daha açık kurulmalıydı. İşçi sınıfının siyasal öncülüğünün bugün nasıl kurulacağı daha fazla somutlaştırılmalıydı. Platform Kolektifleriyle Meclislerin ilişkisi belirginleştirilmeliydi. Sosyalist ekonominin ve demokratik planlamanın nasıl işleyeceği üzerine daha fazla düşünülmeliydi. Bunları tartışırken gözden kaçırmışız demek.

Bunları yapmak bildirgeyi zayıflatmaz. Tersine geliştirir. Çünkü biz bir inanç metni yazmıyoruz. Önümüzdeki yolu bulmaya çalışıyoruz.

Gramsci’nin dediği gibi eski ölüyor-sa ve yeni henüz doğamıyorsa, bizim işimiz ölmekte olanın başında beklemek olamaz. Yeninin doğabileceği toplumsal gücü yaratmamız gerekiyor. Belki bu bildirge o yeninin kendisi değildir. Ama yolunu arayanların eline verilmiş bir harita, kılavuz olabilir. Haritanın doğru olup olmadığını ise yürüdükçe göreceğiz. Fabrikada, mahallede, köyde, okulda, sendikada, kadınların, gençlerin, emeklilerin, köylülerin ve bütün ezilenlerin mücadelesinde.

Çünkü sonuçta Sosyalizm üzerine ne kadar konuşursak konuşalım, onu gerçek bir seçenek haline getirecek tek şey insanların kendi yaşamlarını değiştirmek için örgütlü biçimde harekete geçmesidir.

Eski gerçekten ölüyor.

Şimdi önümüzde daha zor bir iş var:

Yeniye kurmak. ■

Uyurken Para Kazanmanın Dayanılmaz Cazibesi

(👉 Baştarafı 32. sayfada

75'ini elde ettiğini ve dünyanın en alttaki (en yoksul) yüzde 50'sinin toplam gelirin yüzde 8'ine ve toplam servetin yüzde 2'sine sahip olduğunu ileri sürüyor.

Günümüzde bu eğilimi daha da güçlendiren birçok faktör söz konusudur: dünyada sermaye yanlısı otoriter rejimlerin yaygınlaşması, sendikalar gibi emek örgütlerinin zayıflaması sonucunda işçi sınıfının sınıf mücadelesinde geriye düşmesi ve yapay zekâ teknolojisi gibi teknolojik yenilikler.

Türkiye'deki Eşitsiz Gelir ve Servet Dağılımı

Türkiye’de ise en zengin yüzde 20’lik nüfus, milli gelirin yüzde 48’inden fazlasına sahip iken, en alttaki yüzde 20’nin payı yüzde 6’nın biraz üzerinde. Nüfusun en zengin yüzde 10’u toplam gelirin yüzde 53’ünü alırken, en alttaki yüzde 50’lik nüfus yalnızca yüzde 15’ini alabiliyor. En üst yüzde 10 ile en alt yüzde 50 arasındaki gelir farkı ise 32 kattan 35 kata yükseldi (2014–2024 yılları arasında).

Servet ise en zengin azınlığın elinde birikmiş durumda: en zengin yüzde 10 toplam servetin yüzde 68'ini elinde tutuyor. Tek başına en üst yüzde 1'lik nüfus toplam servetin yüzde 35'ine sahip. (4)

Eski Ölmeli, Yeni Doğmalı

Türkiye Sosyalist Hareketinin Yapısal Krizi ve Yöntem Arayışı

□ Cemil AKSU

İtalyan Marksist düşünür Antonio Gramsci'nin Hapishane Notları'nda tarihin alacakaranlık kuşaklarını betimlemek için başvurduğu interregnum (fetret devri) kavramı, eskinin can çekiştiği ancak yeninin doğmak için ihtiyaç duyduğu koşulları ve araçları henüz yaratamadığı tekensiz eşikleri ifade eder. Günümüzde küresel kapitalizmin yaşadığı çok boyutlu hegemonya krizine, ekolojik yıkıma ve otoriter rejimlerin yükselişine eşlik eden süreç tam da böylesi bir interregnum tablosuna işaret etmektedir. Bu tarihsel alacakaranlık yalnızca nesnel koşulların belirsizliğiyle sınırlı değildir; aynı zamanda toplumsal muhalefetin ve sosyalist hareketin bünyesinde şekillenen “yapısal kriz”in öznel yansımasıdır. Yapısal kriz, tarihsel koşullar kökten değişirken, eski dönemin araçlarıyla hareket etmeye çalışan öznelere yaşadığı kavramsal, örgütsel ve yöntemsel felç halidir.

Son çeyrek yüzyıldır dünyayı ve Türkiye'yi saran halk hareketleri, taktiksel kazanımlar elde etse de kesin ve kalıcı bir stratejik zafer kazanma imkânından yoksun kalmıştır. 20. yüzyıl boyunca devlet iktidarını ele geçirmeyi veya yıkmayı hedefleyen tarihsel kurgu (1917 Bolşevik Devrimi'nden 1979 Sandinist Devrimi'ne uzanan çizgi), net stratejiler ve örgütsel formlar sunmaktaydı. Ancak 1968 kalkışması ve 1970'lerin kitlesel dalgalanmalarıyla birlikte bürokratikleşen ve dogmatikleşen yapılarla karşı geliştirilen arayışlar, neoliberal yönetimsellik tekniklerinin ve biyopolitik denetim mekanizmalarının gölgesinde kalmıştır. 2000'lerden itibaren Antonio Negri ve Michael Hardt'ın İmparatorluk veya John Holloway'ın “iktidar olmadan dünyayı değiştirmek” tezlerinden tekno-feodalizm, tekno-faşizm ve

post-neoliberalizm tartışmalarına kadar uzanan kavramsal arayışlar, sisteme karşı niteliksel bir alternatif üretmemiştir. Bugün sosyalist hareket, bir yandan küresel küçülme ve ideolojik mevzi kaybıyla yüzleşirken, diğer yandan nesnel durumun gerektirdiği stratejik atılımı gerçekleştirecek teorik pusuladan yoksun bir kriz yaşamaktadır.

Tarihsel Kırılma:

15-16 Haziran İşçi Direnişi ve 1971 Atılımı'nın Mirası

Türkiye sosyalist hareketinin tarihsel şekillenişine bakıldığında, devrimci kopuşların ve yapısal düğümlenmelerin köklerini 1960-1970 kesitinde bulmak mümkündür. İthal ikameci sanayileşme modelinin, montaj sanayisinin ve görece demokratik 1961 Anayasası'nın yarattığı toplumsal dinamikler; Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) doğuşuyla işçi sınıfını tarih sahnesine taşımıştır. Bu dönemde sol içi ideolojik tartışmalar temel olarak üç hat üzerinde yürütülmekteydi: Doğan Avcıoğlu ve YÖN/Devrim çevresinin temsil ettiği, devrimin öncülüğünü ordu ve sivil bürokrasi içerisindeki

“zinde güçler”e veren Sol Kemalizm; TİP'in savunduğu ve anayasal yollarla sosyalizme geçişi öngören Sosyalist Devrim tezi ve Mihri Belli önderliğindeki Milli Demokratik Devrim (MDD) anlayışı.

15-16 Haziran 1970 Büyük İşçi Direnişi, bu teorik şemaları ve illüzyonları altüst eden tarihsel bir kırılma yaratmıştır. Zafer Aydın'ın çalışmasında ince ayrıntılarıyla aktarıldığı üzere, patronların DİSK'i fiilen tasfiye etme girişimine karşı 100 bini aşkın işçinin polis barikatlarını aşarak sokakları zapt etmesi, sadece burjuvaziyi korkutmakla kalmamış, devletin ve ordunun tarafsızlığı efsanesini de parçalamıştır. Sıkıyönetimin ilanı, işçi eylemlerinin tanklar ve süngülerle bastırılması ve patronların kitlesel kıyımlara girişmesi; ordudan medet uman cuntacı hayallere ağır bir darbe indirmiştir.

Bu tarihsel tecrübe, 1971 Atılımı'nın simge isimleri olan Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya'nın ideolojik gelişiminde kurucu bir rol oynamıştır. Çayan ve Kaypakkaya, ordu tahlillerinde Avcıoğlu ve Belli çizgisinden kesin olarak kopmuş, ordunun sermaye sınıfının baskı aygıtı olduğu gerçeğiyle yüzleşmiştir. Hik-

met Kıvılcımlı'nın Devrim Zorlaması metninde ifadesini bulan tahlillerin ve dönemin arayışlarının eşlik ettiği bu süreçte; Mahir Çayan, işçi sınıfının subjektif koşullarının henüz olgunlaşmadığını ileri sürerek öncülüğü “ideolojik öncülük” düzeyinde tanımlamış ve Latin Amerika odaklı şehir gerillası ile silahlı mücadele kulvarına yönelmiştir. İbrahim Kaypakkaya ise 15-16 Haziran'ın pasifist parlamentarizmi ve cunta hayallerini yıktığını saptayarak, esas mücadele alanını kırsal bölgelerdeki “Halk Savaşı” olarak tanımlamıştır.

1971 kopuşunun en trajik boyutu, TİP'in yasalıcı ve parlamentarist statükoculuğuna karşı devrimci bir irade sergilenmesine rağmen, bu pratik sıçramaya eşlik edecek derinlikte bir teorik ve felsefi altyapının inşa edilememiş olmasıdır. Kısacık ömürlerine olağanüstü bir pratik dinamizm sığdıran genç devrimci önderler, Marksist teoriyi ve Türkiye'nin toplumsal yapısını bütünsel olarak kavrama imkânı bulamadan şehit düşmüşlerdir. Ergun Aydınoglu'nun vurguladığı üzere dönemin gençlik kuşakları için dev bir teorik birikim gibi görünen değerlendirmeler, özünde pratik ihtiyaçların hızıyla sınırlı kalmıştır. Sonraki kuşaklar ise 1971 Atılımı'nın zengin pratik mirasını sahiplenirken, onun teorik sınırlılıklarını açacak çabayı gösterememiş; teori ile pratik arasındaki makas pratik lehine açıldıkça hareket fikrinsel sığlaşmaya mahkûm olmuştur.

Güncel Tıkanma:

“Direniş Fraksiyonu”, İdare-i Maslahatçılık ve Birlik Yorgunluğu

1980 askeri darbesinin yıkıcı etkisi, Reel Sosyalizm'in çöküşü ve ardından esen post-modernist düşünsel fırtına; Türkiye sosyalist hareketinin teorik haznesini daha da zayıflatmıştır. Bugün geline nokta toplumun

alt katmanlarında — 19 Mart sonrası süreçte belirginleşen dinamiklerde, ekoloji ve çevre direnişlerinde, madenci yürüyüşlerinde, kamu emekçilerinin ve yeni işçi katmanlarının (veri, lojistik, gig çalışanları) eylemlerinde — ciddi bir öfke ve enerji birikimi mevcuttur. Ancak bu dinamikleri devrimci bir kanala akıtacak örgütsel ve politik araçların üretilmemesi, harekette marazi bir “idare-i maslahatçılık” ruh halini egemen kılmaktadır.

Mevcut halin yetersizliğinin farkında olsalar da teorik, programatik ve örgütsel (kadro yetersizliği vb.) sınırları aşamayan; fakat bir yenilgi psikozuna düşmeyip inatla safları terk etmeyen bir “mücadele topluluğu” mevcuttur. Bu tablo, Gramsci’nin ifadesiyle bir tür “aklın kötümserliği” ile maluldür. Değişim talebi ile örgütsel varlığı sürdürme kaygısı birbiriyle çelişmektedir. Gündelik kitle çalışmasının gerektirdiği pratik koşurmaca, uzun erimli teorik hazırlık, kadro eğitimi ve güç biriktirme görevlerini bastırmaktadır. Sonuçta eleştiriler devrimleştirilememekte, kadrolar “memurvari bir çalışma tarzı”na teslim olmakta ve durum meşrulaştırılarak korunmaya çalışılmaktadır.

Bu kısır döngüyü aşmak adına sıklıkla başvurulmuş “birlik” söylemi ise zamanla bir tür retorik fetişizme ve yorgunluğa dönüşmüştür. HDK, Emek ve Özgürlük İttifakı, Haziran Hareketi veya İşçi Emekçi Birliği gibi deneyimler; “birleşik önderlik” üretemeyip yan yana durmakla sınırlı kalan yan yana gelişler veya dağılan “çatı partileri” olarak birleşik mücadeleye olan güveni törpülemiştir. Öte yandan, en yakın örgüte katılmak yerine her küçük çevrenin kendi dergisini veya platformunu kurarak varlık göstermesi, mücadelenin somut ihtiyaçları ile örgütsel irade arasındaki kopukluğun bir diğer somut göstergesidir.

Çıkış Yolu: Marksist Yöntem ve Felsefenin Yeniden Keşfi

İnterregnum karanlığından sıyrılmak ve yapısal krizi aşmak, yüzeysel

organizasyonel birleşmelerle değil, köklü bir zihniyet dönüşümü ve felsefi yenilenmeyle mümkündür. Düşünsel sığılaşmanın en belirgin semptomu, araştırılması gereken kavramların ve olguların araştırmanın sonucu ortaya çıkmış hazır doğrular gibi sürekli tekrarlanmasıdır. Oysa kriz dönemlerinde “somut koşulların somut tahlili” ancak sağlam bir yöntemsel pusulayla yapılabilir.

Marksist metodolojinin merkezinde diyalektik mantık yer alır. Marx ve Lenin’in entelektüel biyografileri incelendiğinde, her iki önderin de en

EMEK VE ÖZGÜRLÜK İttifakı

kritik tarihsel dönemeçlerde (Marx Kapital’i, Lenin Nisan Tezleri’ni kaleme almadan önce) Hegel’in Mantık eserini derinlemesine inceledikleri görülür. Bugün Türkiye sosyalist hareketinin en büyük gerilemesi Marksist felsefe ve tarih bilinci alanındadır. Hareket, 1908-1924 burjuva devrim sürecinden Osmanlı Ermeni ve Yahudi sosyalist kökenlerine (Paramazlar vb.) kadar kendi yakın tarihini dahi henüz yeni keşfetmekte; Marksist sosyolojinin yerini kamuoyu araştırma şirketlerinin verileri almaktadır. Oysa Gramsci’gel anlamda eskinin ölmediği ve yeninin bocaladığı bu fetret devrinde, reel politikanın acil davetlerine ve popülist söylemlere kapılmamak için teorik zemini berkitmek zorunludur. Kürt hareketinin bölgesel gelişmeler karşısında kendi teorik ve programatik dönüşümünü sağlama çabası göz önüne alındığında, sosyalist solun hazırlıksızlığı daha da belirginleşmektedir.

İnterregnum krizinden çıkış, ne geçmişin sloganik kalıplarına sığınarak ne de konjonktürel oydaşmalara

teslim olarak sağlanabilir. İhtiyaç duyulan şey, gündelik koşurmacanın ötesine geçerek eski sorulara yeni cevaplar arayacak felsefi, bilimsel ve siyasal araştırma zeminlerini inşa etmektir. Solun yakın tarihinde pejoratif bir anlam kazanan “tartışma süreci” değil, bir araştırma sürecine ihtiyaç var. Bu araştırma için eskilerin dediği gibi, “ilim Çin’de bile olsa” gidip edinmek zorundayız. Kapital okuma atölyelerinden felsefi tartışma odaklarına, yapay zeka atölyelerine kadar uzanan bir müfredat üzerinden Marksist yöntemi yeniden keşfetmek, “aklın kötümserliğini” “iradenin iyimserliği” ile bütünleştirecek yegâne devrimci pusuladır.

Bu açıdan ise TKP önderliğinin başlattığı “73 Atılımı”, eleştirel olarak değerlendirmeden geçirilmelidir. “71 Atılımı” yenilgiyle sonuçlanırken, 15-16 Haziran’la birlikte sınıfa yönelen Dev-Genç ve TİP içinde bazı grupların katılımı ile kısa zamanda sınıf, kadın, gençlik ve köylülük içinde TKP’nin etkisi arttı. Başta Maden-İş olmak üzere birçok sendika TKP’nin etkisine girdi. DİSK’in yönetimi de öyle. DİSK adeta TKP’nin yasal partisi, Kemal Türkler de onun sözcüsü oldu. 1976-77 1 Mayıs’ı, DGM Direnişi ve MESS Grevleri, 16 Mart Katliamı’ndan sonra İşçi sınıfının 1 günlük genel grev ilanı gençliğin işçi sınıfı yolunda mücadelesinde işçi sınıfının yanıtıydı. Fakat 73 Atılım’ı da nihayetinde yenildi. “71 Atılımı” gibi “73 Atılımı”nın da başarılı olmasının altında yatan nedenler kadar yenilgisinin nedenleri de detaylı bir şekilde tartışılmalıdır. Onun yenilgisinin nedenlerini sadece 12 Eylül darbesinde aramak yanlıştır. Bizzat TKP’nin bir seksiyon olarak SBKP’ye bağımlılığının (koşullar değiştiği halde) sürdürülmesi gibi temel sorunlar asıl belirleyicidir. Sınıf hareketinin siyasallaşması, iktidarı alma için hazırlık görevleri, diğer sol-sosyalist parti ve örgütlerle ittifak yerine ayrıştırıcı yaklaşımların tercih edilmesi gibi bir dizi sorun sayılabilir. Henüz dönemin emektarları yaşıyor-ken 73 Atılımı’nın tarihinin yazılması gerekiyor. Bu yeni bir atılım için de kaçınılmaz görevdir.■

Politika Gazetesi’ni bulabileceğiniz adresler

Siz de il ve ilçelerinizde uygun gördüğünüz Kıtabevi ve Gazete Bayileri ile ilişki kurarak onların isim, adres ve telefon numaralarını Gazete Merkezimize iletebilirsiniz.

İSTANBUL

Anadolu Yakası:

Kadıköy: *Mephisto Kıtabevi:* Asım Gündüz Cad. No:23

Kadıköy: *Üç Deniz Kıtabevi:* Pavlonya Sok. No:10 Kadıköy

Kadıköy: *Yaykoop:* Caferağa Mh. Tellalzade Sk. No:30

Avrupa Yakası:

Beyoğlu: *Mephisto Kıtabevi:* Kuloğlu Mh. İstiklal Cad. No:125

Beşiktaş: *Mephisto Kıtabevi:* Sinanpaşa Mh. Köyiçi Myd. 15

Beyoğlu: *Semerkan Kıtabevi:* Süslü Sakı Sk. No:5 Tarlaabaşı

Osmanbey: *Beyaz Adam Kıtabevi:* Halaskargazi Cd. 17/A

Mecidiyeköy: *Karaduman Gazete Bayii:*

Eyüp: *Özgür Büfe:* Karadolap Mah.

Veysel Karani Cd. No: 16/A

Sefaköy: *Boran Kırtasiye:* Halkalı Cd. Kocabıyık Sk. No:3/A.

ANKARA

Kızılay: *Doruk Kıtabevi:* M.paşa Cd. 28/A

Kızılay: *Tayfa KitapKafe:* Meşrutiyet Mah. Selanik Cad. 82/32

Kızılay: *Turhan Kıtabevi:* Yüksel Cd. No: 8

İZMİR

Alsancak: *Yakın Kıtabevi:* Kıbrıs Şehitleri Cd. No:104/A

Buca: *Emek Kıtabevi:* Vali Rahmi Bey, Uğur Mumcu Cd. No:2,

ANTALYA

Merkez: *Kitapkurdu Sahaf:* Elmalı Mh. 25. Sk. No:5/A M.paşa

TRABZON

Merkez: *RA Kıtabevi:* Uzun Sk. Saray Çarşısı No:60 Trabzon

RİZE

Findıklı: *Arkadaş Kitap-Kırtasiye:* Cumhuriyet Cd. N: 50/B

MARDİN

Kızıltepe: *Aldemir Basım Dağıtım:* Orduuevi Karşısı No:6 D:6

DIYARBAKIR

Yenişehir: *Vilaf Kıtabevi:* Koop. Mh. Akkoyunlu 4 Sk. Mekan Apt No:11/B

Yenişehir: *Özde Büfe:* Ofis Ekinçiler Cad. Devran Apt Altı

EDİRNE

Merkez: *Bellek Kıtabevi:* Sabuni Mh. M. Günel İş Mrk.D:Z-08, Balıkpazarı

ESKİŞEHİR

Odunpazarı: *İnsancıl Kıtabevi:* İstiklal Mh. Yeşiltepe Sk. 24/A,

HATAY

Merkez: *Yeni Dünya Tanıtım:* Cumhuriyet Mh. Gündüz Cd. Kentarma Sk./Antakya

BANDIRMA

Ozan Sanat Evi, İhsaniye Mh. İstiklal Cd. 44. Sk. No:51/B

Serüven Kıtabevi, Günaydın Mh. Eski İtfaiye Cd.

AYDIN

Didim: *Emek Büfe:* Mavi Şehir Belediye Halk Pazarı, Didim

MALATYA

Merkez: *Fidan Kıtabevi:* Kişili Cami, No:1

SAMSUN

İlkadım: *Penguen Kıtabevi:* Çiftlik Mh. Ümraniye Sk. No:27/A

ŞIRNAK

Merkez: *Kelepir Kıtabevi:* Sökmenler Plaza, Zemin Kat, No:4

KARAMAN

Merkez: *Danış Kıtabevi:* Külhan Mah. 2.İstasyon Cad No:5

KIRŞEHİR

Merkez: *Gül Kıtabevi:* Ahi Evren Mh. 735. Sk. No: 10

MANİSA

Akhisar: *Kültür Kıtabevi:* Tahir Ün Cad. No:150 / A

Korkunun Rejimi, Sessizliğin Toplumu

□ İsmail DUYGULU

Sol, sosyalist ve komünist akımlar Türkiye’deki baskı düzenini anlatırken çoğu kez 12 Eylül’e dönüyor. Oysa köpürünün altından çok su geçti. Karşımızda yeni bir düzen, bu düzenin yarattığı yeni bir hukuk ilişkisi var. Türkiye’de son on yılda değişen yalnız hukukun uygulanma biçimi değil. Hukuk ile siyasal iktidar arasındaki ilişkinin niteliği de değişti. Hukuk, iktidarı sınırlayan bağlayıcı bir norm olmaktan uzaklaştığı ölçüde, yurttaşın hangi sözün, hangi paylaşımın, hangi eylemin yarın nasıl yorumlanacağını kestiremediği bir belirsizlik alanı yaratıyor. Bu belirsizliğin toplumsal sonucu yalnız korku değil; insanların ortak davranabilme yeteneğinin aşınmasıdır.

2015’i bu sürecin başlangıcı değil, belirlirgin bir eşiği saymak daha doğru. Sुरुç ve 10 Ekim Ankara katliamları, çözüm sürecinin sona ermesi, çatışmaların yeniden yoğunlaşması ve güvenlik siyasetinin gündelik hayatın merkezine yerleşmesi aynı tarihsel kesitte yaşandı. 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL ise devlete demokratik düzeni koruma görevi yükleyen gerçek bir tehdide cevap verirken, olağanüstü yetkilerin kapsamı ve süresi bakımından hukuk devleti tartışmasını büyüttü. 2018’de bütünüyle yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ise daha eski bir yönelimin kurumsal yoğunlaşma aşaması oldu. Venedik Komisyonu daha 2017’de anayasa değişikliklerinin denge ve denetim mekanizmalarını zayıflatabileceği ve yürütme gücünü aşırı yoğunlaştırabileceği uyarısında bulunmuştu.[1]

Kâğıt üzerinde kurumlar ve kanunlar var. Hukuk devletini belirleyen, siyasal iktidarın istemediği kararlarla da kendisini bağlı sayabilmesidir. Anayasa Mahkemesinin Can Atalay hakkında verdiği ihlal kararlarının uygulanmaması da tek bir kişinin dosyasına sığmaz. AYM, ikinci başvuruda önceki ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle seçilme ve siyasi faaliyette bulunma

hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verdi.[2] Osman Kavala bakımından ise AİHM Büyük Dairesi 25 Ağustos 2026 tarihli Kavala/Türkiye (No. 2) kararında, sekiz buçuk yılı aşan kesintisiz özgürlükten yoksun bırakma sürecini ve önceki bağlayıcı AİHM kararlarının uygulanmamasını yeniden değerlendirdi. [3] En yüksek hak denetimi kararları uygulanmıyorsa artık yanlış bir kararı değil, hukukun bağlayıcılığını tartışıyoruz.

Bu hukuki aşınma kamuoyunun yakından izlediği birkaç siyasal dosyayla sınırlı değil. Gazeteci-yazar Erdal Süsem yaklaşık çeyrek yüzyıldır cezaevinde. AİHM ve AYM süreçlerinin ardından Yargıtay 3. Ceza Dairesi 2025’te hükmü bozdu; yeniden yargılama sürerken Süsem hâlâ cezaevinde.[4] Ağır hasta mahpuslar aynı tablonun başka yüzüdür. 5275 sayılı Kanun’un 16. maddesi, koşulları oluştuğunda infazın geri bırakılmasına imkân tanıyor. Kimi zaman ihtiyaç duyulan yeni bir kanun değil, yürürlükteki hukukun uygulanmasıdır. Devletin cezalandırma yetkisi vardır; insanın yaşamını, sağlığını ve onurunu hukuk dışına çıkarma yetkisi yoktur. Hukukun bağlayıcılığındaki aşınma öyle bir noktaya geldi ki, İstanbul Sözleşmesi’nden çıkışın ardından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nden çıkmak bile iktidar çevrelerinde tartışılabilir hale geldi.

Ceza mevzuatının geniş yorumu bu kurumsal sorunu doğrudan yurttaşın hayatına taşır. TCK 216, 299, 301 ve 314;

örgüt suçlarına ilişkin hükümler; ‘halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma’ suçunu düzenleyen 217/A ile Terörle Mücadele Kanunu’nun 6 ve 7. maddeleri farklı hukuki değerleri korumayı amaçlar. Şiddete çağrının, gerçek bir silahlı örgüt üyeliğinin ya da suç oluşturan fiilin cezalandırılması hukuk devletinin reddettiği bir şey değildir. Tartışma, şiddet ile düşünce, örgüt üyeliği ile siyasal ilişki, hakaret ile ağır eleştiri arasındaki sınırlar belirsizleştiğinde başlıyor. Venedik Komisyonu da TCK 216, 299, 301 ve 314 üzerine 2016 tarihli görüşünde öngörülebilirlik ve ifade özgürlüğü yönünden bu sınırları tartışıyordu.[5]

Kamuoyunda tanınan komedyen Deniz Göktaş’ın yaşadıkları bu tartışmayı soyut hukuk dilinden çıkardı. ‘Ölü Deniz’ adlı stand-up gösterisindeki ifadeleri nedeniyle hakkında soruşturma açıldı; 3 Temmuz 2026’da tutuklandı. 28 Ağustos’taki tahliye kararının ardından cezaevinden çıkamadan aynı gösterideki başka bir söz nedeniyle yeniden tutuklandı. İlk duruşmasına çıktığında 88 gündür tutukluydu; Savunmasında Karatepe Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu ve hücre koşullarını anlattı. [6] Bu dava artık yalnız bir komedyenin özgürlüğüyle sınırlı değil. Koruma tedbiri olan tutuklama fiilen peşin cezaya dönüşüyorsa mesaj, henüz soruşturma geçirmemiş insanlara da ulaşır. Göktaş’ın dile getirdiği otosansür böyle doğuyor: ceza hukuku yalnız söylenmiş sözü değil, henüz söylenmemiş sözü de etkiliyor.

Yurttaş önce ‘Bu söz suç mudur?’ diye değil, ‘Yarın nasıl yorumlanır?’ diye düşünmeye başlar. Paylaşımını siler, mitinge gitmez, çocuğuna ‘karışma’ der. Her kapının önünde polis bulunması gerekmez; kapının bir gün çalınabileceği ihtimalinin zihne yerleşmesi yeterlidir. Baskı dışarıdan gelir, sonra insanın kendi davranışının içine yerleşir.

25 Eylül 2026’da Ankara’da emeklilerin Anayasa Mahkemesi önündeki eyleminde emekli polis Ali Şekeroğlu’nun yaşamına son vermesi bu sessizliği yeniden düşündürdü. **Politika Haber**’in aktardığına göre Şekeroğlu eylem öncesinde geçim sıkıntısından söz etmişti.[7] Bu trajediden tek başına ‘toplum korktuğu için sessiz’ sonucu çıkaramayız. Böyle bir çıkarım, açıklamak istediğimiz şeyi yeniden söylemek olur. Buradan daha güç bir soru çıkıyor: Bireysel acıyı ortak bir toplumsal deneyime, oradan da ortak davranışa taşıyan bağlar neden zayıfladı?

Bunu kendi hayatımda da gördüm. İstanbul’da arkadaşlarla yemek yerken bir kadın arkadaşımı masamıza davet etmiştim. Kısa süre sonra o masadaki bazı arkadaşlar sabaha karşı maskeli, silahlı özel harekât polislerince gözaltına alındı, ters kelepçelendi. Kadın arkadaşım beni aradı: ‘Yeni ev aldım, borcum daha bitmedi. Benim de başıma böyle bir şey gelse borçlarımı nasıl öderim?’ Korku yalnız gözaltı ihtimalinden doğmuyordu; ev borcu, iş, gelir ve gelecek kaygısıyla birleşiyordu. Ekonomik bağımlılık siyasal suskunluğun da zincirlerinden birine dönüşüyordu.

Bu soruya yakın tarihten kısa bir karşılaştırma Tunus’tur. Seyyar satıcı Muhammed Bouazizi’nin 17 Aralık 2010’da kendisini ateşe vermesi, yıllardır biriken işsizlik, yoksulluk, bölgesel eşitsizlik ve siyasal baskının simgesine dönüştü; 14 Ocak 2011’de Bin Ali yönetimi sona erdi ve hareket başka Arap ülkelerine yayıldı. [8] Fakat ‘Arap Baharı’ aynı sonucu üretmedi. Bazı ülkelerde yönetimler değişti, bazılarında savaş ve devlet çözülmesi

yaşandı, bazılarında yeni otoriter yapılar güç kazandı; bölgesel ve küresel güçler açılan siyasal boşluklarda kendi çıkarları doğrultusunda etkili olmaya çalıştı. Tunus'ta bir dönem seçimler ve yeni anayasal kurumlar ortaya çıksa da sonraki yıllarda demokratik gerileme yaşandı. [9] Ders bir 'kıvılcım' beklemek değildir. Örgütlü bir sınıfsal ve toplumsal iradeye dönüşmeyen öfke eski düzeni sarsabilir; fakat kurulacak yeni düzenin kimin çıkarına olacağını tek başına belirleyemez.

Türkiye'de de eksik olan öfke değildir. İşçinin ücretinde, emeklinin sofrasında, öğrencinin barınmasında, kadının yaşamında, doğanın yağmalanmasında, savaşın yarattığı kaygıda ve hukuki belirsizlikte yeterince gerilim birikiyor. Eksik olan, dağınık hoşnutsuzluğu sürekli ve ortak bir siyasal kapasiteye çevirecek bağlardır. Bütün sorumluluğu iktidara yüklediğimizde ise başka bir eksiklik başlıyor. Her şeyi baskıyla açıklamak, muhalefetin kendi başarısızlıklarını görünmez kılar.

Antalya'da COP31 sürecinde 14 Kasım için düşünülen yaşam savunusu mitingi küçük fakat öğretici bir örnektir. Emek ve Demokrasi Güçleri toplantılarında geniş muhalif kesimlerin katılabileceği ortak bir miting düşüncesi destek gördü. Hazırlık toplantılarına katılmayan bazı yapıların itirazları sonrasında etkinliğin Emek ve Demokrasi Güçlerinin ortak çalışması olarak yapılması tartışmalı hale geldi. Bu örnek, 14 Kasım'da Antalya'da başlayacak Halkların İklim Zirvesi ve küresel iklim eylemleri hazırlıkları sürerken yaşandı. [10] Hangi kurumun haklı olduğuna karar vermek bu yazının işi değil. Bir örgütün mitinge katılmaması da tek başına eleştiri konusu olamaz. Eleştirilmesi gereken, birlikte üretmeye katılmayan bir tutumun başkalarının hareket alanını da daraltmasıdır.

Muhafif siyasal alanda benzer davranışlara sık rastlanıyor: çağırıyor kimin yaptığı, toplantıyı kimin düzenlediği, kürsünün nasıl paylaşılacağı, hangi adın kullanılacağı veya hangi örgütün görünür olacağı kimi zaman ortak talebin önüne geçebiliyor. Herkes kendi örgütsel sınırını koruyor; mücadele alanı ise küçülüyor. Farklılık korunmalıdır. Birlikte davranmak için aynı dünya görüşünü paylaşmak gerekmez. Herkes aynı düşünüyorsa zaten ittifaka değil, tek örgüte ihtiyaç vardır. Siyasal olgunluk, ayrılığı koruyarak birlikte davranabilmektir.

Bu tutum komünist hareket açısından yeni bir tartışma da değildir. Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da komünistlerin proletaryanın bütününden ayrı çıkarları bulunmadığını; çeşitli ülkelerde işçi sınıfının mevcut mücadeleleri içinde hareket ederken hareketin bütününden çıkarlarını ve geleceğini temsil ettiklerini belirtir. [12] Komünistlerin görevi, kendi örgütsel varlığını her mücadelenin önkoşulu yapmak değil; işçi sınıfının ve ezilenlerin gelişen mücadelesinin içinde yer almak, onu sınıfsal bakımdan ileri taşımaya çalışmaktır. Kendi programını savunmakla ortak mücadeleye katılmak birbirinin karşısı değildir. Tersine, komünist siyaset kendi doğruluğunu yalnız metinlerde değil, gerçek mücadelelerin içinde sınar.

Bugünün mücadelesinde bunun karşılığı açıktır. Emekçilerin, ezilenlerin, demokratik hakların, barışın ve doğanın korunması için gelişen bir çalışmanın komünistlerin programına bütünüyle uyması beklenemez. Eleştirirler, kendi doğrularını savunurlar, hareketi ileri taşımaya çalışırlar. Fakat eleştirmek başka, engellemek başkadır. Kendi önerisi kabul edilmedi diye haklı bir işi bozmak, siyasal farklılığı mücadelenin önüne koymaktır. Etkileyebiliyorsa etkiler, yönlendirebiliyorsa yönlendirir; başaramadığında görüşünü saklamadan mücadeleye omuz verir.

Türkiye Komünistlerinin Platformu (TKPlatform) bakımından da buradan yürümek gerekir. İşçilerin, emekçilerin, ezilen halkların, ötekileştirilenlerin ve yaşam alanlarını savunuların mücadelelerine kendi kimliğini önkoşul yapmadan katılmak; sınıfsal ve siyasal eleştirisini de açıkça sürdürmek. Destek eleştiriden, eleştiri dayanışmadan vazgeçmek değildir. Komünist siyasetin toplumsal karşılığı yalnız doğru program yazmakla değil, hayatın içindeki mücadelelerle kurduğu bağla sınanır.

Bundan 'herkes birleşsin' sonucu çıkmaz. Her ortaklık ilerici değildir; savaşçı, ırkçı, ayrımcı veya emek karşısı bir içeriğe sırf muhalif olduğu için destek verilemez. Birlik, ilkeleri silmek değil, ortak ve ilerletici taleplerde birlikte davranabilmektir. İşçinin ücreti, emeklinin geçimi, toplantı ve gösteri hakkı, mahkeme kararlarının uygulanması, savaş karşıtlığı, yaşam alanlarının korunması gibi alanlarda ortak davranış üretilemiyorsa, yalnız iktidarın gücünü konuşmak yetmez; karşıındaki yapıların neden ortak güç üretemediğine de bakmak gerekir.

Türkiye'deki dönüşümü yalnız Türkiye ile açıklamak da eksik kalır. Demokrasi Çeşitleri Enstitüsünün (V-Dem Institute) 2026 Demokrasi Raporuna göre 2025 sonunda dünyada 92 otokrasiye karşı 87 demokrasi bulunuyor; yaklaşık 6 milyar insan, dünya nüfusunun yüzde 74'ü, otokratik rejimlerde yaşıyor. İfade özgürlüğü 44 ülkede geriliyor; rapor ABD'nin de uzun dönemli liberal demokrasi statüsünü kaybettiğini belirtiyor. [11] Eski 'demokratik Batı-otoriter Doğu' şeması artık bu dünyayı açıklamaya yetmiyor.

Savaş ve güvenlik siyaseti bu küresel eğilimin içinde ayrı bir korku duvarı örüyor. Büyük güç rekabeti, bölgesel savaşlar, silahlanma ve sürekli tehdit dili güçlü yürütmeleri işlevsel gösterebilir. ABD dahil büyük güçlerin demokratik olmayan yönetimlerle jeopolitik ve güvenlik çıkarları üzerinden kurduğu ilişkiler, demokrasi söylemi ile ittifak siyaseti arasındaki çelişkiyi görünür kılıyor. Fakat bütün otokratikleşmeleri dış güçlere bağlamak da açıklayıcı değildir; her ülkenin kendi sınıfsal, siyasal ve kurumsal dinamikleri vardır. Dış ilişkiler bu dinamiklerle birleştiğinde etkili olur.

Böylece iki ayrı kaygı birbirini besler. Yurttaş bir yandan 'Bu sözü söylersem başıma ne gelir?' diye düşünür; öte yandan 'Savaş çıkar mı, ekonomi daha da çöker mi, çocuklarımızın başıma ne gelir?' sorularıyla yaşar. Güvenlik tehdidi büyüdükçe özgürlük taleplerinin ertelenmesi kolaylaşır; demokratik denetim zayıfladıkça güvenlik siyaseti daha az sorgulanır. Korku yalnız baskının sonucu değil, siyasal yönetim tekniğine dönüşme potansiyeli taşıyan bir toplumsal iklimdir.

'Balon ne zaman patlayacak?' diye beklemek de siyaset değildir. Kendiliğinden patlama program, örgüt ve yön yaratmaz. Bouazizi'nin hikâyesi de bunu öğretir: tek bir olay tarihi hızlandırabilir; fakat toplumsal enerjinin kimin programına, hangi kuruma ve hangi güç ilişkisine dönüşeceğini o olayın kendisi belirlemez. Türkiye'nin yeni bir Bouazizi'ye ihtiyacı yok. İtiraz zaten var; kurulması gereken, bu itirazları birbirine bağlayacak sürekli ve örgütlü bir iradedir.

Yarın büyük bir toplumsal hareket doğarsa bugünkü örgütlü güçlerin sınavı, onu kendi renklerine boyamak değil, farklılıkları koruyarak siyasal bir güce dönüştürebilmektir. Baskı düzenini aşmanın ilk adımı korkunun yok olmasını beklemek değil, insanın korktuğunda yalnız kalmayacağı ilişkileri kurmaktır. Tarih

bazen çok hızlı akar. Ama tarih, örgütün yapması gereken işi yapmaz.■

Dipnotlar:

[1] Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu, Türkiye - 21 Ocak 2017'de TBMM tarafından kabul edilen Anayasa değişiklikleri hakkında görüş, CDL-AD(2017)005, 10-11.03.2017, 110. Genel Kurul; denge-denetim ve yürütme gücünün yoğunlaşmasına ilişkin değerlendirmeler.

[2] AYM Genel Kurulu, Şerafettin Can Atalay (3), B. No: 2023/99744, 21.12.2023; önceki ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle Anayasa m.67, m.19 ve bireysel başvuru hakkı yönünden ihlal kararı.

[3] AİHM Büyük Daire, Kavala/Türkiye (No. 2), B. No: 2170/24, 25.08.2026; başvuruçunun sekiz buçuk yılı aşan kesintisiz özgürlükten yoksun bırakılması ve önceki bağlayıcı AİHM kararlarının uygulanmaması bağlamındaki değerlendirme.

[4] Politika Haber, "3 Mayıs Basın Özgürlüğü Günü: Türkiye'de 30 gazeteci cezaevinde", 03.05.2026; haberde Erdal Süsem, Eylül Dergisi Editörü olarak cezaevindeki gazeteciler arasında gösterilmektedir. Erdal Süsem'in yargılama süreci için ayrıca bkz. Hikmet Adal, "AİHM, AYM ve Yargıtay kararlarına rağmen 25 yıldır hapis", bianet, 10.09.2026; AİHM'deki 2019 süreci, AYM'nin 13.09.2022 tarihli kararı ve Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin 09.04.2025 tarihli bozma kararına ilişkin bilgiler.

[5] Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu, Opinion on Articles 216, 299, 301 and 314 of the Penal Code of Turkey, CDL-AD(2016)002, 11-12.03.2016, 106. Genel Kurul.

[6] Politika Haber, 'Komedyen Deniz Göktaş tutuklandı', 03.07.2026; 'Deniz Göktaş cezaevinden çıkamadan yeniden tutuklandı', 29.08.2026; 'Deniz Göktaş yarın ilk defa hakim karşısına çıkacak', 27.09.2026; 'Savcı Deniz Göktaş'ın tahliyesini istedi', 28.09.2026.

[7] Politika Haber, 'Özgür Özel'den emekli polis Ali Şekeroğlu'nun ölümünün ardından çağrı: Yeter artık', 26.09.2026; haberde 25 Eylül'deki AYM önü eylemi ve Şekeroğlu'nun eylem öncesinde geçim sıkıntısından söz ettiğinin aktarıldığı belirtilmektedir.

[8] Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 'Breaking the cycle of poverty in Tunisia'; Bouazizi'nin 17.12.2010'daki eylemi, Sidi Bouzid'in sosyoekonomik arka planı ve 14.01.2011'de Bin Ali yönetiminin sona ermesine uzanan süreç.

[9] Norveç Nobel Komitesi, The Nobel Peace Prize 2015 - Press Release, 10.10.2015, Tunus Ulusal Diyalog Dörtlüsünün demokratik geçişteki rolü; Freedom House, Freedom in the World 2026 - Tunisia, 2021 sonrası güç yoğunlaşması ve demokratik gerilemeye ilişkin değerlendirme.

[10] Politika Haber, 'Halkların İklim Zirvesi 14 Kasım'da Antalya'da başlıyor', 23.09.2026; zirvenin 14 Kasım küresel iklim eylemleri ve Antalya yürüyüşüyle başlayacağı, emek-ekoloji-demokrasi-barış başlıklarının birlikte ele alınacağı belirtilmektedir.

[11] V-Dem Institute (Demokrasi Çeşitleri Enstitüsü), Democracy Report 2026: Unraveling the Democratic Era?, 10. Baskı, Göteborg Üniversitesi, 2026, Executive Summary: 2025 sonunda 92 otokrasi/87 demokrasi; dünya nüfusunun %74'ünün (yaklaşık 6 milyar kişi) otokrasilerde yaşaması; 44 ülkede ifade özgürlüğünde gerileme.

[12] Karl Marx-Friedrich Engels, Komünist Partisi Manifestosu, "II. Proleterler ve Komünistler" ve "IV. Komünistlerin Çeşitli Muhalefet Partileri Karşısındaki Tutumu", çev. Muzafer Ardos,

TKP Online, <https://www.tkp-online.org/sites/default/files/Kom%C3%BCnistPartisiManifestosu.pdf>; siteye Türkiye'den erişim için VPN gerekebilir.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Hasan Yılmaz Yoldaş İle Söyleşi:

Komünizm Hedefi Her Zamankinden Daha Acil Bir Hedefdir!

Atılım: Türkiye Komünist Partisi 106'ncı kuruluş yıl dönümünü nasıl bir dünya koşullarında karşılıyor?

H. Yılmaz: Türkiye Komünist Partisi 106'ncı kuruluş yıldönümünü, tarihinde şahit olmadığı büyük alt üst oluşlarla, belirsizliklerle, görülmemiş tehlikelerle dışa vuran derin bir uygarlık krizi ortamında karşılıyor. İnsanlık tarihinde ilk defa bir üretim biçiminin çok yönlü krizi insanlığı yok oluşa sürükleyen bir uygarlık krizine yol açmıştır. Yel değirmeninden buharlı makinaya, oradan elektriğe geçiş insan uygarlığında ilerlemeye yol açmışken, nükleer enerjiye ve nihayet "yapay zekaya" geçiş insanlığı yeniden "taş devrine" döndürecek trajik sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Emperyalizm kapitalizmin son aşamasıyken, insanlığın son aşamasına geçişin yıkıcı sistemine dönüşmüştür.

Sosyalist Dünya Sisteminin dağılışı kapitalizmden sosyalizme ve komünizme geçişi büyük ölçüde geriye döndürdüğü halde şu anda sosyalizm ve komünizm insanlığın tümü için uygarlık krizini aşmanın biricik çaresi olarak insanlığın en acil meselesi olmuştur. Bir başka yol yoktur.

Partimizin yeniden örgütlendiği şu aşamada 106 yaşındaki TKP'nin sosyalizm ve komünizm programı her zamankinden çok günceldir ve "modası geçti" sanılan komünizm hedefi her zamankinden daha acil bir hedefdir. Partimizin sloganı "ya komünizm ya barbarlıktır."

Atılım: Türkiye Komünist Partisi'nin 2025 yılı Eylül-Ekim aylarında gerçekleşen ve Kasım ayında

duyurulan 7.Kongresi'nin sonuçları itibarıyla kısa bir değerlendirmenizi alabilir miyiz?

H. Yılmaz: TKP 7'nci Kongresi, tarihimizde çok önemli bir gelişmedir. Partimizin neredeyse yok olmanın eşiğinden döndüğü andır. Çok uzun yıllar bu noktaya gelebilmek için yaptığımız çalışmalar, aramızdaki tartışmalar, ortaya çıkan anlaşmazlıklar, yeniden ve yeniden yaşanan ayrışmalar, partimize tarihinde yaşanmamış derecede zarar vermiş, ülkenin ve dünyanın içinden geçtiği olağanüstü gelişmeler, Sovyetler Birliği'nin ve Sosyalist Dünya Sistemin dağılması gibi trajik olaylar karşısında partimizin üstüne ölü toprağı serpmiştir. Likidasyondan çıkış çabalarımız adeta tersine dönmüş, gecikme süreci likidasyonun etkilerini derinleştirmiştir. Partimizin ismine bile çökülmüş, parti tarihimiz onun bunun elinde bir metaya çevrilmiştir. TKP genç komünist kuşağa "yanına yaklaşılmasa gereken olumsuz örnek" gibi tanıtılmış, yüz yıllık çınarın hala

Partimizin yeniden örgütlendiği şu aşamada 106 yaşındaki TKP'nin sosyalizm ve komünizm programı her zamankinden çok günceldir ve "modası geçti" sanılan komünizm hedefi her zamankinden daha acil bir hedefdir. Partimizin sloganı "ya komünizm ya barbarlıktır."

yaşayan kökleri bu yolla kurutulmak istenmiştir. 7'nci Kongre bu tablonun zemininde değerlendirilirse, yıllarca oyalanmanın yarattığı tehlikenin eşiğinden nasıl döndüğümüz kolayca anlaşılır. Bugün sizinle bu söyleşiyi seçilmiş MK adına yapabilmemizi 7'nci Kongremize borçluyuz. Parti artık bütün organları, örgütleri, medyası ile var ve çözümüne kulak verenlerin sayısı hızla artıyor.

Atılım: 8'inci Kongreye giderken, TKP'nin "yasallaşmasına" dönük bir öngörünüz var mı?

H. Yılmaz: TKP hiçbir dönemde legalite mücadelesinden vaz geçmemiştir. Her fırsatta legaliteyi zorlamış, hatta kimi zaman, örneğin Şefik Hüsnü'nün Genel Sekreterliği döneminde, İkinci Dünya Savaşının sonundaki "sahte demokrasi rüzgarlarını" abartarak, hazırlıksız yasal adımlar bile atmıştır. Buna rağmen partimiz tarihin hiçbir döneminde "legalizm ve parlamentarizm" hatasına düşmemiştir. Partimiz başından beri "gerekli olduğu kadar gizli, mümkün olduğu kadar açık" örgütlenme ilkesini savunmaktadır. 1977 Konya Konferansı'nın sonrasında, darbenin ayak sesleri duyulurken parti kapısını kitlesel olarak sempati-zanlara açma hatasını bundan sonra tekrarlamayacağız. İlegal ve legal mücadele diyalektiğini doğru uygulayacağız. Uygulamaktayız da. Bugün de TKP, özellikle müzakere sürecinin sonucunda silahlı savaşın örgütü PKK hareketinin yasallaşma ihtimaline ihtiyatla yaklaşmaktadır. Aynı zamanda Hareket'in sosyalistlerle ittifakı temelinde devletten legalite hakkını elde

edecek potansiyel gücüne de önem vermektedir. TKP, Hareket'in legalitesi için elindeki tüm olanaklarla çalışırken, elbette TKP'nin de legalite hakkını savunmaktan geri durmayacaktır. Ancak şunu özellikle vurgulamak istiyorum: TKP devletin "vesayeti, izni ve kontrolü altında" kendisine verilecek legaliteyi asla kabul etmeyecektir. TKP devletten özgür bir legalite hedefini savunmaya devam edecektir.

Atılım: TKP uluslararası komünist hareketin durumunu nasıl değerlendiriyor? Kardeş komünist partileri arasındaki farklılıklar ve ilişkiler ne düzeyde?

H. Yılmaz: TKP uluslararası komünist ve işçi partilerinin aralarındaki tüm görüş ayrılıklarına rağmen yeni bir enternasyonal saflarında bir araya gelmesini ve ortak bir "eylem programında" birleşmesini acil bir sorun sayıyor. Çin, Vietnam, Küba, Demokratik Kore gibi iktidarda bulunan komünist partilerinden, muhalefetteki tüm legal ve illegal komünist partilerine kadar en geniş yelpazedeki birlik, özellikle devrimci kadın hareketlerini ve ekolojik krizden çıkışı komünizmde gören bütün çevreci hareketleri bağrında toplamalıdır.

Görüş farklılıkları temelinde komünistlerin birlik cephesini genişletmek gerekir. Her parti şu aşamada kendi koşullarında farklı teorik tezler temelinde programlara sahiptir. Ancak bu programlardan hiçbiri henüz devrimci sınıf mücadelesi pratiğinde ne doğrulanmış ne de doğrulanmamıştır. Doğrulanmayan 2'inci Enternasyonal

partilerini haklı olarak dışta tutan Komintern dönemine benzer bir dönemde değiliz. Hepimizin programları teorik olarak pratikte doğrulanma potansiyeline sahiptir, o nedenle yeni Enternasyonal çoğulcu bir yapıya sahip olmalı, hiç kimse hiç kimseyi dışlamaya kalkmamalıdır. Şimdilik “birbirimizin özgünlüğünü kabul etmek ve sosyalizm-komünizm hedefinde birleşmek” birlik için asgari önkoşul olmalıdır.

Nevar ki, her yıl düzenlenen Komünist ve İşçi Partileri Danışma Toplantılarında ortak sonuç bildirisi yayınlanamıyor. Biz bu durumun uluslararası komünist hareketi likidasyon tuzağına çekeceğini, kendi partimizin tarihinden hareketle herkese anlatmaya çalışıyoruz. Birleşerek olağanüstü uluslararası gelişmelere müdahale edemeyen bir hareket bu tuzağa düşmekten kendini kurtaramaz. Elbette Komintern programı gibi ilkesel bir programda birleşilemez. Ama somut bir “eylem programında” birleşmemiz mümkündür.

Atılım: Türkiye ve bölgenin siyasal durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

H. Yılmaz: Ortadoğu ABD emperyalizmi ve NATO’nun dünyadaki dikkat merkezlerinden biri olarak bir barut fıçısına dönüşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti devleti içinde değişik fraksiyonların tümü sırtlarını ABD’ye dayamış olsalar da farklı stratejiler üzerinde ilerlemektedirler. ABD ve NATO desteğiyle bir soykırıma maruz kalan Filistin halkının direnişi, dört devlete bölünmüş Kürt halkının mücadelesi, Irak, Suriye ve Lübnan’a yönelik uygulanan stratejiler, İran’a karşı sürdürülen savaş bölgede yanan ateşin başlıklarıdır. Türkiye bu senaryoda bir NATO üyesi olarak taraflı bir biçimde yer almaktadır ancak henüz sıcak savaşın içine girmemiştir.

Türkiye de yol ayrımına gelmiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca devlet terörü ve nice isyanlara yol açmış Kürt sorununda çözümsüzlük, dünya savaşının süreç içinde tırmadığı bugünkü tarihsel dönemde şimdiye kadar olmadığı ölçüde Türkiye’yi, dört parça Kürdistan’ı ve tüm bölgeyi yıkıcı tehlikelerle yüz yüze getirmiştir. Ya şu anda süregiden müzakere süreci Kürt sorununda çözüme ve ülkenin demok-

Aynı zamanda TKP Yeni Parti’ye karşı AKP-MHP koalisyonunun süreç içinde tırmadığı devlet darbesine ve müzakere sürecini enfekte eden provokasyon unsurlarına karşı tüm demokrasi ve çözüm yanlılarını, müzakere sürecinin ikinci demokratikleşme aşamasında eylem birliğine çağırmaktadır.”

ratikleşmesine yol açacak ya da ülke karanlık bir diktatörlüğe yuvarlanarak NATO’nun peşinde dünya savaşına sürüklenecektir. Türkiye NATO ve onun uzantısı Mekke İttifakı içinde her an İran ya da Ukrayna savaşına sürüklenmenin eşiğindedir. İsrail’le Ortadoğu ve Akdeniz’de hegemonya rekabeti çatışma riskini doğurmuştur. Türk kapitalizminin en emperyalist, en klerikal, en şovenist, en reaksiyoner kliği ülkeyi yeniden İttihatçı savaş maceracılığının eşiğine getirmiştir. Misak-ı Milli siyaseti Britanya emperyalizminin Kerkük-Musul’a el koymasına karşı bir reaksiyon olmaktan çıkmış, Türk yayılcılığının sloganına dönüşmüştür.

Bu gidişi önlemenin tek yolu 60 milyonluk Kürdistan’la Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırlar değişmeksizin ittifakını ve birliğini gerçekleştirme yoludur. Ancak Türk-Kürt halklarının birliği, Türkiye’yi dünya savaşının uzantısı olan bölgesel savaşın dışında tutabilir.

Atılım: Bu çerçevede Barış ve Demokratik Toplum Süreci’ni nasıl değerlendirmemiz gerekiyor?

H. Yılmaz: TKP, tüm risklerine rağmen şu anda süregiden Kürt sorununu çözme amaçlı müzakere sürecini işçi sınıfımızın ve halklarımızın önündeki “son şans” olarak değerlendirmekte ve desteklemektedir. Kürt ulusunun ve Alevi toplumunun inkarına ve imhasına son verildiği zaman işçi sınıfının ve emekçilerin sınıf mücadelesi olanca zenginliği ile üstündeki ölü toprağını atacak, sosyalizm ve komünizm hedefli mücadelenin yolunu açacaktır.

TKP başında Abdullah Öcalan’ın bulunduğu Kürt Özgürlük Hareketi’nin bugün içinden geçtiği krizli süreçte bu

hareketle aynı mücadele cephesinde kardeşçe birlik içinde hareket edecekler. TKP gerek Hareket’le, gerekse sahte ve devlet işbirlikçisi partiler dışında tüm sosyalist partilerle arasındaki kimi görüş ayrılıklarına rağmen solun, işçi-kamu emekçisi örgütlerinin, Türk ve Kürt sosyalist kadın hareketinin, sosyalist çevre hareketinin, sosyalist Türkmen ve Kürt Alevi toplumlarının tümünü kapsayan tek bir “emekçi cephesi” kurmaya hazırdır.

Aynı zamanda TKP Yeni Parti’ye karşı AKP-MHP koalisyonunun süreç içinde tırmadığı devlet darbesine ve müzakere sürecini enfekte eden provokasyon unsurlarına karşı tüm demokrasi ve çözüm yanlılarını, müzakere sürecinin ikinci demokratikleşme aşamasında eylem birliğine çağırmaktadır.

TKP şu anda en acil sorunun müzakere sürecine sosyalistlerin, Yeni Parti’nin, liberal demokratların ve özgürlükçü Müslümanların ağırlığını koyması olduğunu saptamıştır. Partimiz Çerçeve Yasa’nın köklü şekilde gözden geçirilerek hayata geçirilmesini ve Öcalan da içinde hiçbir dışlama olmadan PKK’li olsun olmasın, dağdaki savaşçıların, zindanlardaki siyasi tutsakların ve diasporadaki tüm sürgünlerin özgürce siyasallaşmasını savunmaktadır.

Buna karşılık müzakere sürecinin AKP tarafından tıkanması durumunda TKP, tüm sosyalistlerle, Yeni Parti’yle, tüm demokratlarla birlikte iktidarı erken seçime zorlama ve Erdoğan rejimine son verme konusunda elden geleni yapacaktır.

Atılım: TKP 106’ncı kuruluş yıldönümünde önüne nasıl görevler koyuyor?

H. Yılmaz: TKP 106’ncı yılında uğradığı yıkıcı krizlerden çıkmış, beliren ciddi tehlikeler ortamında devlet denetiminden uzak örgütlenmesini güçlendirme, her türlü olumsuz gelişmeye hazır olma yönünde adımlar atmaya, propaganda aygıtını mükemmelleştirmeye, kadrolarını gençleştirmeye, bileşimini “kadınlaştırmaya” yönelmektedir.

TKP tüm tarihi boyunca sınıf mücadelesinde biriktirdiği zengin deneyiminin ışığında sınıf mücadelesinde öncü parti olmanın gereklerini yerine

getirecektir. Partimiz stratejik işçi yataklarında, bir yandan işçi sınıfının sendikal ve politik birliğini merkezi olarak kurmaya çalışırken, kitle içinde çalışmayı yerellerde, sokak ve mahallelerde halk meclislerini teşvik ederek yürütecektir. Seçilmiş demokrat belediyelerin bu halk meclisleriyle ellerindeki yetkileri paylaşmaları talebiyle bu belediyeleri iktidarın saldırılarına karşı savunacaktır.

TKP, dünyadaki, teknolojiye gö-rülmemiş değişim koşullarında Marksist-Leninist teori ve stratejini süreklilik içinde yenilerken, gerek uluslararası kardeş komünist partilerin, gerekse Türkiye’de Türkiyeli ve Kürdistanlı devrimci örgütlerin birbirinden farklı çizgileriyle “ideolojik savaş” açarak değil, eleştirel-diyalog ve tartışma yoluyla ilişki kuracaktır. TKP, bu aşamada ideolojik mücadelesinin sivri ucunu endüstriyel-askeri kompleksin kışkırttığı militarizme, emperyalist ve bölgesel emperyalist yayılcı doktrinlere ve savaş kışkırtıcılığına, ırkçı-dinci, anti-komünist milliyetçiliğe, erkek egemen ideolojiye, cinsiyetçiliğe ve doğayı hiçe sayan tüketim fetişizmine ve tüm bunların işçi sınıfının ve sol hareketin içindeki yansımalarına, sosyal milliyetçiliğe ve sosyal patriyotizme karşı çevirecektir. Aynı zamanda TKP Kemalizm adına sahte anti-emperyalizme, sözde “kimlik siyasetine” karşı “sınıf siyaseti”ni savunur görünen sahte “sınıfçı” ulusalcı ideolojiye karşı Türk, Kürt bütün uluslardan işçi sınıfının enternasyonalist birliğini savunacaktır.

Atılım: İletmek istediğiniz mesaj nedir?

H. Yılmaz: TKP, uzun yıllardır örgütsüz kalmış tüm eski TKP üyelerini partilerinin içinde ve çevresinde örgütlenmeye, 7’nci Kongrenin açtığı yoldan 8’inci Kongreye birlikte yürümeye, Mustafa Suphilerin kurduğu TKP’nin 106’ncı yılında bir kere daha çağırmaktadır.

Atılım: Son sözünüzü alalım.

H. Yılmaz: Bilen yoldaşın ifadesiyle söyleyecek olursam: “Türkiye Komünist Partisi yaşıyor ve savaşıyor; Marksizm-Leninizm bugün de dünya işçilerine ve halklarına kurtuluş yolunu gösteriyor.”■

(www.türkiyekomünistpartisi.org sitesinden alınmıştır.)

Küba'daki Değişimin Anlamı

□ Mehmet TAŞ

Küba Devrimi'ni yalnızca geçmişin büyük bir tarihsel olayı olarak değil, bugün de devam eden bir toplumsal dönüşüm deneyimi olarak ele almak gerekir. Devrimin bağımsızlık, eğitim, sağlık ve toplumsal eşitlik alanlarındaki kazanımlarını savunmak, ülkenin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve siyasal sorunları görmezden gelmeyi gerektirmez. Tersine, bu kazanımların geleceğe taşınabilmesi, mevcut sorunların açık ve eleştirel biçimde tartışılmasına bağlıdır.

Küba'yla ilişkim yalnızca akademik bir ilgiden ibaret değil. 1987'de Havana Üniversitesi'nde öğrenciyken sosyalizmin yenilenmesine ilişkin tartışmaların bir bölümüne tanık oldum. Yıllar sonra ülkeye yeniden gittiğimde ise ABD ablukasının ağır sonuçlarının yanı sıra üretim, verimlilik, aşırı merkezileşme ve gündelik yaşam alanlarında biriken sorunları doğrudan gözlemledim. Bu iki farklı dönemin deneyimi beni aynı soruya götürdü: Devrimin kazanımları korunarak sosyalist sistem nasıl yenilenebilir?

Reform ile devrim birbirinin mutlak karşısı değildir. Asıl mesele, piyasanın var olup olmamasından çok, ekonomik araçların hangi siyasal iktidar tarafından, hangi toplumsal amaçlarla ve nasıl bir demokratik denetim altında kullanıldığınıdır.

Reform programının hedefleri

Küba yönetimi, 23 tematik eksenle toplanan 176 maddelik Ekonomik ve Sosyal Dönüşüm Programı'nı kabul etti. Resmî açıklamalara göre programın amacı serbest piyasa ekonomisine geçmek değil, sosyalist sistemi ekonomik bakımdan sürdürülebilir hâle getirmektir.

Program; makroekonomik istikrarın sağlanmasını, döviz gelirlerinin artırılmasını, üretimin canlandırılmasını, belediyelerin güçlendirilmesini ve bürokratik engellerin azaltılmasını

hedefliyor. Genel ürün sübvansiyonları yerine ihtiyaç sahibi kesimlere doğrudan destek verilmesi, kayıt dışı döviz piyasasının daraltılması ve mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ulusal üretim sistemiyle bütünleştirilmesi de öngörülmüyor.

Devlet Başkanı Miguel Díaz-Canel'e göre Küba ekonomisinin önündeki tek engel ABD ablukası değildir. Aşırı merkezileşme, bürokratik yavaşlık ve üretimi kısıtlayan idari yasaklar da ekonomik durgunluğu derinleştirmektedir. Díaz-Canel'in "Servet yaratılmadan sosyal adalet sürdürülemez" sözü, programın üretim ile toplumsal adalet arasında kurmaya çalıştığı yeni dengeyi özetliyor.

ABD'nin altmış yılı aşan ekonomik, ticari ve mali kuşatması, Küba'daki krizin temel nedenlerinden biridir. Abluka; dış ticareti, banka işlemlerini, enerji tedarikini, yatırımları ve teknolojiye erişimi ağır biçimde sınırlıyor. Ancak dış baskının gerçekliği, ülke içindeki yanlışları ve yapısal sorunları tartışmanın önünde engel olmamalıdır. Devrimi

savunmak, onun yenilenme ihtiyacını da savunmayı gerektirir.

Devlet işletmeleri ve piyasa

Program, devlet işletmelerinin, kooperatiflerin, özel işletmelerin ve yabancı sermayeli şirketlerin aynı ekonomik yapı içinde daha etkin çalışmasını amaçlıyor. Devlet işletmelerinin anonim şirket statüsüne dönüştürülebilmesi ve devlet çoğunluk hissesini korurken yerli ya da yabancı tüzel kişilerin ortak olabilmesi önemli bir değişikliktir.

Buradaki temel sorun, devletin bir işletmede yüzde kaç hisseye sahip olduğu değildir. Belirleyici olan, üretim araçları üzerinde nasıl bir toplumsal denetim kurulacağıdır. Hukuki biçimin değişmesi tek başına sosyalist niteliği ortadan kaldırmayacağı gibi devlet mülkiyeti de kendiliğinden sosyalist üretim ilişkileri yaratmaz.

Reformların en önemli eksiklerinden biri, yeni mülkiyet biçimleri tanımlanırken işçilerin yönetime katılımının, öz-yönetimin ve ekonomik demokrasinin yeterince güvence altına alınma-

masıdır. Oysa emekçilerin üretim ve bölüşüm kararlarında gerçek söz sahibi olması, sosyalist bir ekonominin temel ölçütlerinden biridir.

Reformlar, özel sermaye gruplarının gelişmesine de olanak tanıyor. Bu kesimlerin zamanla bağımsız bir kapitalist sınıfa dönüşüp dönüşmeyeceğini; devletin düzenleyici kapasitesi, anti-tekel yasaları, vergi politikaları, emek hakları ve halkın demokratik denetimi belirleyecektir. Çünkü ekonomik güç, uygun koşullar oluştuğunda siyasal güce dönüşme eğilimi taşır.

Program, kaynakların merkezden idari kararlarla dağıtılması yerine piyasa sinyallerinden daha fazla yararlanmayı da öngörüyor. Bu yönelim, planlamanın bütünüyle terk edilmesi anlamına gelmiyor. Piyasa, demokratik denetim altında toplumsal amaçlara hizmet eden sınırlı bir araç olabilir; ancak kendi başına bırakıldığında eşitsizlik ve tekelleşme üretir. Bu nedenle enerji, sağlık, eğitim, ulaşım ve temel gıda gibi stratejik alanlarda devletin yönlendirici rolü korunmalıdır. Sorun "planlama mı, piyasa mı?" değildir; her iki mekanizmanın kimin çıkarına ve hangi amaçlarla kullanılacağıdır.

Sosyal koruma ve yerel yönetimler

Programın hassas başlıklarından biri, genel ürün sübvansiyonlarından gelir düzeyine göre doğrudan desteğe geçiştir. Karne sistemi artık temel ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalıyor. Ancak yeni sistem ihtiyaç sahiplerini doğru belirleyemez ve yeterli kaynakla desteklenmezse eşitsizlikleri daha da büyütebilir.

Tarımda kullanım haklarının uzun süreli hâle getirilmesi üretimi artırabilir. Fakat toprağın ve dağıtım ağlarının belirli ellerde yoğunlaşmasını önleyecek düzenlemeler oluşturulmazsa kırsal alanda yeni ayrıcalıklı gruplar ortaya çıkabilir.

Belediyelere daha geniş ekonomik yetkiler verilmesi ise karar süreçlerini halka yaklaştırma potansiyeli taşı-

yor. Ancak yerelleşme, bürokrasinin merkezden yerele aktarılmasıyla sınırlı kalmamalıdır. Yurttaşların bütçeleri, yatırımları ve kamu kaynaklarının kullanımını denetleyebileceği açık ve şeffaf mekanizmalar kurulmalıdır.

Eksik halka: Katılımcı demokrasi

Küba'daki dönüşümün kaderini yalnızca ekonomik önlemler belirleyecektir. Reformların sosyalist yönelimi, halkın karar süreçlerine ne ölçüde katıldığına bağlıdır. Sosyalist bilinç, yurtdışından öğretilen değişmez bir düşünce değil, insanların kendi yaşamlarını birlikte yönetme pratiği içinde gelişen bir toplumsal kültür olmalıdır.

İşçilerin işletme yönetimine katılması, sendikaların denetim gücünün artırılması, kooperatiflerin gerçek öz-yönetim organlarına dönüşmesi, belediye bütçelerinin halka açılması ve farklı sosyalist görüşlerin özgürce tartışılması reform programının ayrılmaz parçaları olmalıdır. Aksi hâlde piyasa mekanizmaları güçlenirken halkın karar gücü aynı ölçüde artmayabilir. Bu da eşitsizlikleri ve bürokratik yabancılaştırmayı derinleştirebilir.

Eleştirel düşünceyi siyasal sadakatin karşısı saymak sosyalizmi güçlendirmez, zayıflatır. Ekonomi yalnızca uzmanların tartıştığı kapalı bir alan olmaktan çıkarılmalı; ücretleri, fiyatları, üretimi ve gündelik yaşamı belirleyen kararlar toplumun ortak tartışma konusu hâline gelmelidir.

Engellerle dolu bir yol

Ekonomik modelin dönüştürülmesine yönelik kararların başarıya ulaşması, yalnızca doğru yasaların çıkarılmasına değil, bu yasaları uygulayacak güçlü bir siyasal iradenin oluşmasına da bağlıdır. Geçmişte benzer değişikliklere direnmiş olan bürokratik, ekonomik ve siyasal çevrelerin tutumu sürecin geleceğini doğrudan etkileyecektir.

Kamu kurumlarının, devlet işletmelerinin ve yerel yönetimlerin ağır borç yükü ile yatırım sermayesi eksikliği de reformların önündeki başlıca iç engeller arasındadır. Devletin bütün kademelerinde, özellikle de finans sisteminde güvenin yeniden kurulması gerekiyor. Ayrıca bazı reformların kısa vadede artırabileceği eşitsizliklerin ve toplumsal sıkıntıların güçlü sosyal politikalarla hafifletilmesi zorunludur.

Yabancı ekonomist ve yatırımcıların üzerinde durduğu temel konu ise hukuki güvencedir. Mülkiyet hakları açık biçimde tanımlanmadığı, kuralların istikrarı sağlanmadığı ve uygulama için güvenilir bir yol haritası oluşturulmadığı sürece Küba'nın ihtiyaç duyduğu yatırım ve finansmanı çekmesi kolay olmayacaktır.

Bu noktada bir dizi somut soru gündeme geliyor: Küba içinde ve dışında yaşayan yatırımcıların varlıkları nasıl korunacak? Kâr ve sermaye transferleri hangi koşullarda yapılabilecek? Mülklerin satın alınması, geliştirilmesi, miras bırakılması ve devredilmesi şeffaf bir hukuk düzeni içinde güvence altına alınacak mı? Kuralların değişmeyeceğine dair yeterli güven oluşturulabilecek mi?

Bu sorular, piyasanın sınırsızlaştırılması gerektiği anlamına gelmez. Hukuki açıklık ve kurumsal güven, kamu yararı, ulusal egemenlik ve emek haklarıyla birlikte ele alınmalıdır. Küba'nın ihtiyacı, sermayeye teslim olmak değil; yatırımı toplumsal kalkınma hedeflerine bağlayan açık ve denetlenebilir bir düzendir.

Abluka altında değişim mümkün mü?

Reformların karşısındaki dış koşullar çok daha ağırdır. ABD yaptırımları enerji krizini derinleştiriyor, ülkenin mali yalıtılmışlığını artırıyor; nakliye şirketleri dâhil birçok yabancı yatırımcıyı ve ticari ortağı Küba'dan uzaklaştırıyor. Döviz kaynaklarının sınırlılığı, uluslararası bankacılık kısıtlamaları,

petrol tedarikindeki engeller ve özel sektörün ithal ettiği yakıtın yüksek maliyeti ekonomik dönüşüm alanını daraltıyor.

Dolayısıyla temel soru şudur: Küba, ABD'nin yoğun baskısı ve kuşatması altında bu dönüşümü gerçekleştirebilir mi? Ülke, yatırım yapmak ve ticaret geliştirmek isteyenler açısından oluşan siyasi ve kurumsal riskleri azaltabilir mi?

Küba, ülke içinde ve dışında yapılan pek çok olumsuz tahmine rağmen bugüne kadar direnmeyi ve aldığı ağır hasara rağmen yoluna devam etmeyi başardı. Ekonomik modelin yeniden yapılandırılması da bu direnişin bir parçasıdır. Ancak reformların başarısı, yalnızca Washington yönetiminin gelecekte izleyeceği politikaya bağlanamaz. Küba, dış koşulların değişmesini beklemeden kendi üretim gücünü, kurumsal kapasitesini ve halkın yönetime katılımını artırmak zorundadır.

Diasporanın rolü

Yurt dışında yaşayan Kübalılar da devrimci Küba ulusunun bir parçasıdır ve ülkenin kalkınmasına önemli katkılar sunabilecek bir potansiyele sahiptir. Bunun için insanların mutlaka fiziksel olarak ülkeye dönmesi gerekmez. Küba'yı ziyaret etmek, para ya da aynı yardım göndermek, yatırım yapmak ve yerel kalkınma projeleriyle iş birliği kurmak bu katkının farklı biçimleridir.

Ekonomik ve Sosyal Dönüşüm Programı'nda yer alan düzenlemeler, sosyal adaletle kalkınmayı bir araya

getirebilecek yeni bir ekonomik modele doğru atılmış önemli bir adımdır. Ancak bu kararların gerçek dönüştürücü gücü, kâğıt üzerinde kalmamalarına bağlıdır. Yurt dışında yaşayan Kübalıların ulusal ekonomiye etkin biçimde katılabilmesi için hızlı işleyen prosedürler, hukuki güvenceler, gerçek teşvikler ve karşılıklı güven alanları oluşturulmalıdır. Bu katkı aynı zamanda halkın çoğunluğunun yaşadığı gündelik yoklukların hafifletilmesine yönelmelidir.

Devrimi savunmak, yenilenmeyi savunmaktır

Kapitalizmden sosyalizme geçiş, hazır bir şemanın topluma uygulanması değildir. Sovyetler Birliği'nin çözülüşü, Çin ve Vietnam'ın ekonomik dönüşümü ve Küba'nın deneyimi, başarıları ve sorunlarıyla birlikte eleştirel biçimde incelenmelidir. Hiçbir deneyim kopyalanacak değişmez bir model değildir.

Bir ülkenin kendisini sosyalist ilan etmesi de sosyalist geçişin gerçekleştiğini kanıtlamaz. Devlet mülkiyeti ve planlama önemlidir; ancak emekçilerin karar süreçlerine katılımı, toplumsal eşitlik, kadınların ve ezilen kesimlerin özgürleşmesi de sosyalist yönelimin temel ölçütleridir.

Küba'nın önündeki temel sorun, ekonomik yenilenmeyi toplumsal eşitlik, ulusal egemenlik ve halkın siyasal katılımıyla birlikte ilerletebilmektir. Üretim artmadan sosyal politikalar sürdürülemez; fakat demokratik denetim olmadan üretim artışı da sosyalist bir geleceği güvence altına alamaz.

Bu nedenle reformlar ne peşinen kapitalizme dönüş olarak mahkûm edilmeli ne de koşulsuz biçimde desteklenmelidir. Reformların yönünü sınıf ilişkileri, mülkiyet biçimleri, emek hakları, bölüşüm politikaları ve halkın karar gücü belirleyecektir.

Sosyalizm, bir kez ilan edilerek tamamlanan değişmez bir düzen değil, uzun ve çelişkili bir geçiş sürecidir. Küba Devrimi'nin geleceği, kazanımlarını dondurmakta değil, onları çağın yeni koşullarında derinleştirmektedir. Değişmemesi gereken temel yönelim ise sermayenin egemenliğini aşmak ve insanların kendi ekonomik, siyasal ve toplumsal yaşamlarının gerçek öznesi hâline gelmesini sağlamaktır.■

Devlet Başkanı Miguel Díaz-Canel'e göre Küba ekonomisinin önündeki tek engel ABD ablukası değildir. Aşırı merkezîyetçilik, bürokratik yavaşlık ve üretimi kısıtlayan idari yasaklar da ekonomik durgunluğu derinleştirmektedir. Díaz-Canel'in "Servet yaratılmadan sosyal adalet sürdürülemez" sözü, programın üretim ile toplumsal adalet arasında kurmaya çalıştığı yeni dengeyi özetliyor.

ABD'nin altmış yılı aşan ekonomik, ticari ve mali kuşatması, Küba'daki krizin temel nedenlerinden biridir. Abluka; dış ticareti, banka işlemlerini, enerji tedarikini, yatırımları ve teknolojiye erişimi ağır biçimde sınırlıyor. Ancak dış baskının gerçekliği, ülke içindeki yanlışları ve yapısal sorunları tartışmanın önünde engel olmamalıdır. Devrimi savunmak, onun yenilenme ihtiyacını da savunmayı gerektirir.

Koşar Adım Felakete...

Alman emperyalizminin Rusya ile savaş hazırlıkları üzerine

□ Murat ÇAKIR

Almanya'daki egemen siyaset ve burjuva medyası, 1970'li yıllarda Celal Bayar'ın sürekli tekrarladığı “*bu kış komünizm gelecek*” sözünü aratmayan bir şekilde hemen her gün Rusya'nın Almanya'ya saldıracağı iddiasını tekrarlıyor. Her ne kadar silahlanma için propaganda amacını taşıyan bir söylem olsa da Alman devletinin bu agresif söylemi giderek daha sık kullanması ve Rusya'ya yöneltilmiş uzun menzilli ilk vuruş saldırı füzelerini topraklarına konuşlandırması, bir savaş durumunda Almanya'yı öncelikli saldırı hedefine getirecektir. Rusya, NATO ile girişeceği olası bir savaşta belki yenilebilir, ancak sadece Kaliningrad'daki nükleer cephanesinin Almanya'yı yaşanamaz bir coğrafyaya dönüştürmesi işten bile değildir.

Dünyanın öncü güçleri arasında yer alma hedefini güden Alman tekeli burjuvazisi sinsi ve yıllar süren bir süreç içerisinde toplumu ve yaşamın her alanını militarizmin ve yayılmacı saldırganlığının boyunduruğu altına sokmaya çabalamaktadır. Toplum sistematik bir biçimde savaşa hazır hale getirilmekte ve “*vatan cephesinde*” mezarlık sessizliği hakim kılınmak istenmektedir. Bu nedenle en zararsız savaş karşıtı söyleme veya diyalog çağrısına tahammül dahi edilmemektedir. Ancak savaş hazırlıklarına toplumsal rıza sağlanması da artık yeterli görülmemektedir. Almanya'nın, silahlı kuvvetleri, ekonomisi, alt yapısı, yerelden ülke düzeyindeki yürütme, yasama ve yargılamasıyla da bir bütün olarak hazır olması istenmektedir.

“Almanya Operasyon Planı” ve “Askeri Schengen”

Egemen siyasetin militarist propagandası, Almanya'nın merkezi konumu

nedeniyle yakın gelecekteki – strateji belgelerinde 2030 sonrası denilmekte – savaşlarda kritik bir rol oynayacağı var sayımına dayanmaktadır. Federal Hükümet bu nedenle ordu yönetimi ve devlet finansmanı altındaki strateji kuruluşlarıyla 800 bin askerin, silahları, araçları ve tüm ikmal malzemeleriyle olanaklı olan en kısa sürede doğu cephesine nakledilmesi planlarını geliştirmiştir. Bu amaçla hazırlanan “*Almanya Operasyon Planı*” aynı zamanda yaralanan ve ölen askerlerin, asker kaçaklarının ve arızalı malzemelerin geri nakliyesi için oluşturulan güzergâhların güvenliğinin sağlanmasını da öngörmektedir.

“*OPLAN DEU*” kısaltması verilen plan bununla birlikte ulusal ve ittifak güçlerinin askeri unsurlarının sivil destek hizmetleriyle tek bir operasyonel çatı altında birleştirilmelerini gerekli görmektedir. Planda, yerel düzeyden en üst düzeye sivil makamların, kolluk kuvvetlerinin, hastanelerin, acil sağlık kurumlarının, itfaiye ve afet koruma birimleri ile benzin istasyonları ve dinlenme tesislerinin askeri amaçlar için hizmet vermeleri gerektiği belirtil-

mektedir. Bu alanlarda özel sektörden de faydalanılması amaçlanmaktadır. Örneğin Rheinmetall silah tekeli şimdiden böylesi tesislerin işletilmesi için 260 milyon avroluk bir çerçeve sözleşmesi imzalamıştır.

Diğer taraftan Almanya tüm Avrupa'daki demiryolları, otobanlar, su yolları, limanlar ve havalimanlarından oluşan tek tip bir ulaşım ağı oluşturulması için girişimlerde bulunmuş ve bu konuda başarılı da olmuştur. Avrupa Birliği Komisyonu “*Trans-Avrupa Ulaşım Ağı*” kurulmasıyla üye ülkelerin ulusal ağları arasındaki boşlukların kapatılacağını, darboğazların ortadan kaldırılacağını ve Avrupa Birliği iç pazarının güçlendirileceğini açıkladı. Oluşturulmak istenilen ağın ilk adımı olarak Komisyon, Almanya, Hollanda ve Polonya arasında model koridor oluşturacak bir nevi “*Askeri Schengen*” antlaşmasının imzalanmasına ön ayak olmuştur. Böylelikle NATO'nun doğu kanadına asker ve malzeme nakliyatı, bürokratik süreçlerin (siz bunu ulusal parlamentoların demokratik kontrol mekanizmaları olarak okuyun) kısaltılarak,

hızlı ve sorunsuz şekilde gerçekleştirilmesi sağlanacak. Antlaşma ile aynı şekilde, başta Alman ordusu olmak üzere, NATO birliklerinin barış zamanlarında da ulaşım yollarını kullanabilmeleri için sınırsız izin çıkartılmıştır. Artık askeri konvoylar veya ağır yük taşımacılığı için herhangi bir izin alınması gerekmemektedir.

Ulaşım altyapısının militarleştirilmesi

Aslına bakılırsa Almanya'da askeri amaçlar için kullanılmayan tek bir liman kalmamıştır. Almanya'daki limanlar bugüne dek NATO'nun, özellikle Baltık Denizi'nde gerçekleştirdiği büyük tatbikatlar kapsamında on binlerce askerin ve teçhizatın doğuya nakliyatı için kullanılmaktadırlar. Bu bağlamda Almanya'daki tersaneler de giderek sivil üretimden askeri amaçlı üretime yönlendirilmektedirler. Örneğin Bremen artık en yüksek silah sanayi yoğunluğuna sahip bir eyalet haline gelmiştir. Bremerhaven sivil limanı da 1,3 milyar avroya mal olacak şekilde askeri amaçlar için genişletilmektedir. Aynı şekilde Emden, Hamburg ve Rosstock limanlarında da benzer genişletme çalışmaları sürdürülmektedir.

Tersanelerin askeri amaçlı üretime yönelmelerinin en büyük destekçilerinden birisi IG Metall sendikasıdır. Sendika, Alman tersanelerinin artan denizaltı ve savaş gemisi siparişleri nedeniyle “*hem var olan iş yerlerinin korunacağı hem de yeni iş yerlerinin yaratılacağı*” gerekçeyle, denizcilik sektöründeki militarist dönüşüme arka çıkmaktadır. Hatta liman işçileri arasında silah nakliyatını boykot etmeye yönelik talepler, bizzat işyeri işçi temsilcileri tarafından engellenmektedir.

Almanya'nın demiryolları, kara ve su yolları gibi ana bileşenlerinden oluşan alt yapısı, henüz doğuya yönelik ağır nakliyatları hızlı ve sürekli biçimde

gerçekleştirebilecek kapasitede değildir. Bu nedenle “OPLAN DEU” önümüzdeki yıllarda 450 milyar avroluk, ki bu meblağ federal bütçenin toplamına denk düşmektedir, yatırımları öngörmektedir. Planda bu çerçevede, zaten NATO ve Avrupa Birliği operasyonları için uzun zamandır kullanılan sivil havalimanlarının da daha yoğun bir şekilde askeri amaçlar için kullanılması istenmektedir. Sivil ve askeri havalimanları plan çerçevesinde doğuya yönelik sevkیات ve ikmalin lojistik merkezi haline getirilecektir.

Ulaşım alt yapısının bir diğer önemli bileşeni olan Alman demiryollarının, tünelleri, sinyal kontrol merkezleri, demiryolu geçitleri ve köprüleri, makaslar ve üst hatlarıyla askeri amaçlı nakliyat için henüz yeterli olmadığı iddia edilmektedir. Halihazırda toplam 28 bin şantiyede büyük çaplı inşaat çalışmaları yürütülmektedir. Her ne kadar kamuoyuna inşaatların demiryolu kitle ulaşımını iyileştirmek için sürdürüldüğü açıklanıyor olsa da basına düşen haberler ray yatakları ve köprülerin askeri nakliyatlar için ağır yük taşıyabilecek kapasitelerinin sağlanmasına çalışıldığına işaret ediyor. Özellikle Batı-Doğu hatları ve limanlar arasındaki hatlar yenilenmekte, yükleme ve aktarma istasyonlarına, dizel lokomotif ve ağır zırhlı araç taşıyabilen düz vagon satın alınmasına önemli miktarda yatırım yapılmaktadır.

Aynı şekilde karayolu bağlantıları da askeri amaçlı planların odak noktasında yer almaktadırlar. Aralarında çok sayıda büyük projenin de bulunduğu (köprülerin, yol tabanı ve genişliğinin ağır yük nakliyatına uygun hale getirilmesi gibi) bine yakın şantiyede hummalı bir inşaa süreci devam etmektedir. Gene basına yansıyan haberlere göre Antwerp ve Rotterdam'daki Kuzey Denizi limanlarının Almanya ve Polonya'daki kıyılara kadar uzanan kara bağlantılarındaki boşluklar kapatılmaya çalışılmaktadır.

Sivil yönetim ve hizmetlere verilen görevler

2026 Mart'ında Almanya genelinde birkaç gün devam eden ve polis teşkilatının, federal ordunun, itfaiye teşkilatlarının, gizli servislerin, afet koruma birimlerinin, eyalet ve belediye yönetimlerinin, hastanelerin ve acil sağlık hizmetlerinin ortaklaşa gerçekleştirdikleri güvenlik tatbikatının gösterdiği gibi, ordunun savaş durumunda maksimum sivil desteğe sahip

Stalingrad travmasından bir türlü kurtulamadığı anlaşılan Alman tekkelci burjuvazisi, “Çağımızın temel aptallığı” (Thomas Mann, 1943) olan anti-komünizmi ile, Alman faşizminin eski “Yahudi-Bolşevik komplosu” söylemini bugün “İslamistler ile sosyalistlerin komplosu” biçiminde kullanarak, çoğunluk toplumunun dikkatini toplumsal adaletsizliği ve korkunç eşitsizliği yaratan sömürü sisteminden çekmeye çalışmaktadır. Ancak insanlar artık egemen siyasetin yaşam koşullarını kötüleştirmekten ve küçük bir azınlığın daha da zenginleşmesini sağlamaktan başka bir şey yapmadığını görmeye başlamışlardır.

olmasına çalışılmaktadır. Hastanelerin, yaralıların bakımı için yeterli sayıda yatak ve personel hazır bulundurmaları istenmektedir.

Sivil-askeri iş birliğinin organizasyonunda belirleyici rol belediyelere düşmektedir. Belediyeler asker nakillerini desteklemek, konvoy destek merkezlerini kurmak, yedek parça ve ikmal ihtiyaçlarını sağlamakla yükümlü tutulmaktadırlar. Belediye personeli ihtiyaç durumunda, gündelik hayatta beklemede olan yapılar olarak hazır tutulan, ancak acil durumlarda yasal mekanizmalar aracılığıyla derhal devreye sokulacak idari yapılar ve kurumlarda çalışmak için eğitilmekte, özel mülkler, hizmetler ve ürünlerin “Güvence ve Önlem Kanunları” çerçevesinde belediye tarafından “savunma amaçlı” istimlak edilmesi için faaliyet göstermele-ri istenmektedir.

Federal hükümet, Scholz döneminde karar altına alınan özel savunma fonunun sağlık hizmetlerinin askeri amaçlara öncelik vermesini sağlamak istemektedir. Bunun için milyarlarca avroluk yatırımlar hazırlanmaktadır. Örneğin yeni hastane inşaatları, havalimanları ve diğer ulaşım yollarının düğüm noktalarının yakınında olmak üzere, askeri kriterlere göre planlanmaktadır. Şimdiden olası bir savaş durumunda yer altında ameliyathanelerin, hasta odaları vb. yapıların inşası için gerekli izinler çıkartılmıştır. Ayrıca kriz durumunda hastanelere destek verecek 20 bin yardımcı personelden oluşan bir havuz oluşturulması planlanmaktadır. Plan sivil hastanelerin askeri lojistik ve tedarik zincirine entegre edilmesini öngörmektedir. Nihayetinde, savaş durumunda kimin ve nasıl tedavi edileceğine askeri kriterlere göre karar verilecektir, ki kısıtlı kaynaklar göz önüne alındığında sivil halkın sağlık hizmetlerinden dışlanması söz konusu olacaktır.

Hükümet halihazırda savaş durumu için bir “Sağlık Güvenliği Yasası” üzerine çalışmaktadır. Yasa, olağanüstü hal yasası olarak da tanımlanabilecek önlem paketinin bir bileşeni olacak. Hükümet bunun için Berlin'de şimdiden “Sivil Savunma Hastaneleri Çalışma Grubu - AG ZVKH Bln” adlı ve ordu, Senato İçişleri ve kolluk kuvvetleri temsilcilerinden oluşan bir grup kurdu. Gruba sivil yardım kuruluşları ve afet koruma birimlerinin temsilcileri de katılacak. Bunun yanı sıra askeri personelin de “sağlık erleri” olarak iğne ve ilaç uygulaması gibi tıbbi müdahaleleri üstlenmeleri de planlanmaktadır. O açıdan ordunun sadece kriz ekibinin yönetimini üstlenmekle kalmayıp, aynı zamanda sağlık sisteminin askeri kriterlere göre yeniden yapılandırılmasından da sorumlu olacağı beklenebilir. Federal ordu bu çerçevede özel muayenahaneler için kitlesel yaralı akınına nasıl hazır olacaklarına dair kılavuzlar hazırladı bile.

Sonuç itibarıyla, Alman emperyalizmi bir kez daha koşar adım felakete doğru yol almaktadır. Son beş yılda silahlanma

giderlerini iki katına çıkartan Almanya, 2035 yılında savunma (!) bütçesini yurtiçi GSMH'nın yüzde beşine çıkartmayı hedefliyor. Almanya, Avrupa Birliği ve NATO ile ortaklaşa Ukrayna savaşının, Rusya'nın derinliklerine yönelik saldırılar da dahil olmak üzere mali ve askeri yardımlarla uzatıyor, savaşın tarafı oluyor ve Alman tekkelci burjuvazisine yeni özel sermaye birikim olanakları yaratıyor.

Almanya artık bir parlamentere diktatörlüğe dönüşmek üzeredir. Çoğunluk toplumunu koyun sürüsü misali itaatkârlar kitesine çeviren Alman emperyalizmi, savaş ekonomisiyle, demokratik ve sosyal hakların yok edilmesini paralel yürütmekte, militarist dönüşüme karşı çıkan sesleri ya antisemitizm ya da Rusya taraftarlığı suçlamasıyla susturmaya çalışmakta ve Avrupa Birliği'ni kullanarak, yaşlı kıtanın militaristleştirilmesine ivme kazandırmaktadır.

Stalingrad travmasından bir türlü kurtulamadığı anlaşılan Alman tekkelci burjuvazisi, “Çağımızın temel aptallığı” (Thomas Mann, 1943) olan anti-komünizmi ile, Alman faşizminin eski “Yahudi-Bolşevik komplosu” söylemini bugün “İslamistler ile sosyalistlerin komplosu” biçiminde kullanarak, çoğunluk toplumunun dikkatini toplumsal adaletsizliği ve korkunç eşitsizliği yaratan sömürü sisteminden çekmeye çalışmaktadır. Ancak insanlar artık egemen siyasetin yaşam koşullarını kötüleştirmekten ve küçük bir azınlığın daha da zenginleşmesini sağlamaktan başka bir şey yapmadığını görmeye başlamışlardır. Her ne kadar egemen siyasete yönelik hiddet ve hoşnutsuzluk kendisini faşist AfD'ye oy vermek olarak ifade ediyor olsa da insanlar önünde sonunda faşistlerin egemen sınıflar lehine çalıştıklarını göreceklerdir. Bu gerçeği ne zaman görebilecekleri ise, Alman komünistlerinin ve devrimcilerinin basiretine bağlıdır. Almanya toplumsal ve siyasi solunun durumu herkesin malumudur, o nedenle çalışan sınıfları örgütlemek, sınıf mücadelesine çekmek ve farklı toplumsal kesimlerin toplumsal adalet, demokratikleşme ve barış talepleri temelinde ortak mücadelesini örmek, komünistlerin görevidir. 21'inci yüzyıl emperyalizminin yarattığı koşulların zorluğuna, savaş hazırlıklarına, toplumu hızla zehirleyen faşistleşme sürecine ve antikomünist iklime rağmen bu görevin üstesinden komünistlerden başkası gelemeyecektir.■

Kurucu Sahibi ve İlk Sorumlu Müdürü: K. Tayfun Benol
(10.10.2015'de Ankara Katliamı'nda Kaybettik)

Önemli not: İşsiz, emekli, engelli, öğrenci ve devrimci siyasi tutsaklara ücretsiz abonelik

Uyurken Para Kazanmanın Dayanılmaz Cazibesi

■ Mustafa DURMUŞ

İki hafta önce patlayan şey finansal fon balonundan ziyade, artık adeta büyük bir lağıma dönüşmüş bir düzen ve ortaya saçılan devasa pisliktir.

Bu pisliğin merkezinde; iktidar partisine mensup bazı politikacılar, devleti yönetenlerin atadıkları, sözüm ona denetleyici olması gereken kurumların bazı yöneticileri ve bir kumarhaneye dönüşmüş olan finans piyasaları var.

İbretlik Bir Tablo

Aslında, 23 yıldır ülkeyi yöneten neo-liberal/siyasal İslamcı zihniyetin ülkeyi, kurumları ve insanımızı ne hale getirdiğinin ibretlik bir tablosu ile karşı karşıyayız. Öyle ki, haramdan ya da kul hakkı yemekten korktuklarını söyleyen bu insanlar, haramın en büyüğünü yemekten hiç korkmamışlar ki yüzbinlerce insanın birikimini hortumlamakta hiçbir sakınca görmemişler.

Diğer yandan, “mağdur” olarak tanımlanan 450 binden fazla yatırımcının önemli bir kısmı; yaşam standardını devam ettirebilmek için finansal piyasalara yönelen, aynı zamanda emek sarf etmeden parasını büyütmek isteyen yatırımcılardan oluşuyor. Belki ki onlar da emek sarf etmeden para kazanmanın dayanılmaz cazibesine kapılmışlar.

Çalışarak, Alın Teri Dökerek Kazanılan Para ile Emek Sarf Etmeden Elde Edilmiş Büyük

Çaptaki Servetten Kazanılan Para Aynı mıdır?

“Fon vurgunu” ortaya çıktığından bu yana yapılan değerlendirmelerde ve konuya ilişkin tartışmalarda eksik bırakılan ya da bilinçli olarak üstü örtülen soru aslında tam da budur.

Bakın ünlü Amerikalı dolar milyarderi W. Buffett servetten para kazanmayı, nasıl meşrulaştırıyor: “Uyurken para kazanmanın bir yolunu bulamazsanız, ölene kadar çalışırsınız.” (1)

Yani Buffett’e göre, para sizin için çalışırsa, siz çalışmaksızın çok daha fazla para kazanabilirsiniz. Ancak, tipik bir ücretli gibi, siz para için çalışırsanız, ölene kadar çalışmak zorunda kalırsınız. Oysa insanlar günde sadece belli saatler çalışabilirler. Buna karşılık, finansal piyasaya yatırım yaptığınız sürece, para 7/24

sizin için çalışmaya devam edebilir. Yani siz uyurken dahi servetinizi katlayabilirsiniz.

Gerçekten de öyle: AKP eski genel başkan yardımcısı ve eski bakan Fatma Betül Sayan Kaya ve eşi başta olmak üzere, büyük paraların sahipleri rahat yataklarında uyurken devasa bir servetin sahibi olmadılar mı?

Gelir ve Servet Dağılımındaki Uçurum

Bir ekonomide bu ve benzeri vurgunların yapılabilmesi için; öncelikle gelir ve servet eşitsizliğinin çok büyük boyutlarda olması gerekiyor. Yani birilerinin çok büyük servetlerinin olması, diğerlerinin ise geçim sıkıntısı içinde olmaları lazım: toplumun büyük bir kısmı ücret gelirleriyle geçinemediği için (küçük de olsa) tasarruflarını büyüterek ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bu yola başvurmak zorunda kalmalı. (Bireysel kur-

tuluş bir yol olabilir ama asıl gerçekçi kurtuluş toplumcu kurtuluştur).

Büyük servetlerin sahipleri ise (genellikle iktidarı arkalarına aldıklarından) büyük çaptaki paralarıyla (ya da devlet bankalarından aldıkları düşük faizli, uygun kredilerle) bu oyunu başlatarak bu küçük yatırımcıların birikimlerini hortumlamalıdır.

Emek Gelirinin Payı Hızla Azalıyor

Malum, kapitalist bir ekonomide kabaca iki temel gelir kaynağı var: emek/işgücü geliri olarak bilinen çalışarak kazanılan para ve sermaye/servet geliri olarak bilinen para.

Geçtiğimiz yüzyılda, ekonomideki geleneksel anlayış, bu gelirin genel olarak dörtte üçünün emek gelirine, dörtte birinin ise sermaye ve servete ayrıldığı yönündeydi.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli özelliği ise; artık sermaye ve servet gelirlerinde bir patlama yaşanması ve emek gelirlerinin giderek azınlığa düşmesidir. Öyle ki ILO’nun en son tahminlerine göre, küresel çapta sermayenin payı yüzde 47,4’e, yani toplam milli gelirin neredeyse yarısına yükseldi. Bu oran, 1980’de yaklaşık yüzde 39 idi. (2) Temsil ettikleri nüfus dikkate alındığında eşitsizliğin boyutlarının ne kadar büyük olduğu anlaşılabilir.

Dünya Eşitsizlik Laboratuvarı (WIL) tarafından hazırlanan “Dünya Eşitsizlik Raporu” (2026) (3), dünyanın en zengin yüzde 40’ının toplam gelirin yüzde 53’ünü; toplam servetinse yüzde

Devamı 21. sayfada